

Slovansko slovstvo.

* *Robinjica*. Spjeval Kan. Mato Vodopić. — Tako se zove zanimiva pripoved iz okrutnega Turškega nasilja proti tužni raji, ki jo krasno opeva dobroznani pesnik, in je iz IV. „Dubrovnika“ prišla v zalogi Pretnarjeve tiskarne v Dubrovniku ravnokar v posebni knjižici na svitlo. Cena knjižici je 30 kr. — Kako lepo v narodnem duhu je zložena pesmica, naj priča začetek njen, tako le se glaseč:

Vezak vezla tanka robinjica,
Vezak vezla suze prolievala;
Biser-suza na vezak joj pala,
S veska na skut, s kuta na zemljicu;
Gledala ju, ter je besjedila:
„Mili Bože jadno ti je roblje!
Ako tuži, niko ga ne sluša,
Plahi vjetar uzdah mu raznosi;
Ako suza niz obraz mu teče,
Ni suzu mu niko ne prihvaća,
Kô ni meni, nego črna zemlja:
Mili Bože jadno ti je roblje!
Ne zna što je njegovanje majke,
Ni dōziva rogjenoga brata,
Ni celova ljubljene sestrice.
I meni je taka sudba bila,
Jer me Turci čedom zarobiše
Mili Bože jadno ti je roblje! —“
Sitno veze tanka robinjica
Sitno veze a gorko se tuži;
Misli mlada ne čuje ju niko.
Začno je slavulj ptica mala,
Pak mi slavulj lugu povjedio,
Lug zeleni visokoj planini,
A planina gorskome hajduku.

Politične stvari.

Ozir na državni zbor Dunajski.

Obraznava o odpravi praznikov v Avstriji.

Treba je, da večkrat pogledamo v državni zbor Dunajski in slišimo, kaj se ondi godi. Ker naš „novičar“ le na kratko popisuje razprave omenjenega zbora, zato „Novice“ važnejše govore mož naše stranke prinašajo na drugi strani; tako so storile zadnji čas z govorom Hermanovim in Hohenwartovim.

Naj danes navedemo zopet drug govor iz zbornice poslancev in to po stenografičnih zapisnikih, ki nam po prijaznosti dohajajo.

V seji 16. dne novembra obravnavala se je vloga brezverske in ustavoverske trgovske in obrtnijske zbornice Salzburške, katera zahteva, naj bi zbornica poslancev na to delala, da se odpravijo vsi prazniki po Avstriji. Tako imenovani „verski“ odsek je prinesel to vlogo v zbornico poslancev z nasvetom, da se izroči vladi v nadrobno pretehtanje.

Poslanec državopravne stranke dr. Lienbacher je pri tej priliki poprijel besedo, in govoril tako-le:

Zoper peticijo Salzburške trgovske zbornice ne bi bil zinil besedice, ko ne bi drugi oddelek te peticije zahteval to, da se, razen že večidel odpravljenih sopraznikov odpravijo tudi vsi drugi prazniki in da bi za sedaj le še ostale nedelje. Kedaj pa pride čas, da se bode Salzburški zbornici poljubilo odpraviti tudi nedelje, to ni razvidno iz njene peticije. Nagnalo me je besedo poprejeti o tej zadevile zato, ker ta peticija žali čast tistih ljudi na Salzburškem, katere jaz kot zastopnik kmetijskih občin v državnem zboru zastopam.

V tej peticiji se jim podtika nekaj, kar je v nasprotju z njihovim značajem. Jaz nisem še nikoli slišal od tistih škandalov, katere omenja imenovana peticija; ona pravi, da se grdo napadajo taki, ki se ne vdeležijo procesij. Sèm ter tje, gospôda moja, se utegne primeriti tù ali tam in tudi na Salzburškem, da kak fantalin (smeh) je kaj skupil, če je smodko v ustih ali klobuk na glavi imel, ko je procesija memo njega šla. Če je tedaj kdo tako surovo in neotesano vedenje morebiti nekako oistreje očital, se po takem pač ne sme celo ljudstvo grajati, da ono se razuzdano obnaša. Zato nikakor ne morem razumeti, kako da se je moglo kaj takega v podporo te peticije navesti, in dolžnost mi je protestovati zoper tak napad na ljudstvo v imenu onega ljudstva, katero tukaj zastopam. (Na desni: dobro! dobro!) Naj gre ta peticija le do vlade, temu se ne zoperstavljam, jaz sem le hotel krivično očitiranje ljudstva zavrniti, o katerem vem in znam, da je dobro kristijansko, a ne fanatično. (Dobro! na desni.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

Vdova Reberjeva je bila po vsem mestu znana. To sicer ni bilo nič čudnega, kajti mestice M., kjer sem bil jaz ta čas pomočni preiskovalni sodnik, ker je moj prednik že več časa bolehal, — je le majhno; ali vdova Reberjeva je bila znana kot skopuha in odiralka zlasti rokodelcev in manjših obrtnikov. Govorilo se je, da ji je skoro pol mesta dolžnih ljudi, pa tudi po kmetih je imela dolžnike. Posojevala je vedno le na menjice za kratek čas na visoke, strašno visoke obresti, posojila pa iztirjevala po preteklem času brez vsega usmiljenja. Ljudje so rekli, da bi se dalo prej jeklo na mehko skuhati, ko njeno srce omečiti. Za iztirjevanje dolgov je imela posebnega odvetnika, ki je imel vedno dosti opraviti; skoro ni pretekel dan, da ne bi bil nadlegoval sodnije s tožbami in prošnjami za rubljenje kakega reveža.

Ker je tako neusmiljeno, večkrat prav nečloveško ravnala s svojimi dolžniki, bi človek mislil, da je le malokdo pri nji denarja iskal. Ali sila kola lomi, v silni zadregi se je marsikdo do nje obrnil, nadjaje se, da bo čez mesec ali dva v stanu povrniti ji posojilo z obresti vred, katere si je že naprej od posojila jemati navado imela. Da je na ta način slovela za premožno, sila bogato žensko, kdo se bo temu čudil!

Vdova je bila po sodnijskem svetovalcu Reberju, ki je že pred kakimi dvajsetimi leti umrl in ji zapustil razen lepega premoženja še penzijo, katero je vlekla od države, dasiravno je ni nikakor potrebovala. Ker je bila že tako dolgo vdova, je lahko uganiti, da je bila že stara. Res so jo sodili na blizo 70 let. Prebivala je v hiši po možu podedovani z deklo skoro toliko staro, ko ona sama. Hiša ta je bila od zunaj neprijazna, okna in vrata ves dan trdo zaprta, ko da bi se bala prebivalca hiše ne le ljudi, ampak tudi solnčnih žarkov in dnevne svetlobe. Kedaj je hotel kdo v hišo priti, je moral pozvoniti, potem se je odprlo okno nad vrati, vdove zvenjeni obraz se je pokazal in če je bil zunaj stoječi ji po volji, potem so se kmalu odprla vrata le na pol, a se za njim zopet hitro zaprla. Vsa okna so

bila preprežena z železjem; to in pa siva barva hiše ter pajčevine povsod, kjer je bilo kaj prostora, je dajalo vsemu poslopju jako neprijetno obleko, ljudje so tudi večidel memo gredé plašno gledali proti zaprtim oknam in marsikaka pest se je stegnila žugaje proti njim, marsikaka kletev je všla skoz škripajoče zobe.

Razen vdove in stare dekle ni prebivala nobena človeška duša v hiši, pač pa mnogo maček, katere so s svojim ponočnim vpitjem nadlegovale vso okolico. Kedar se je vdova pokazala zunaj hiše, kar se je pa le redkokrat zgodilo, je imela lepo spremstvo maček različne velikosti in barve za sabo, največ je bilo črnih.

Da vdova ni bila spoštovana, to je po vsem tem lahko sprevideti. Prijatelja ni imela nobenega, prijateljico le eno, ki se je tudi s posojevanjem denarja pečala, pa bolj po malem. Tim več pa je imela sovražnikov in zaničevalcev, pa to jo je malo brigalo.

Jaz sem to žensko le enkrat videl, dasiravno je bila pot od uradnice do mojega stanovanja memo njene hiše, toraj sem vsak dan po štiri ali še večkrat memo hodil. Temna hiša mi ni vstavljala očesa, nisem se briga ne za njo, ne za prebivalko.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Dunaja 27. novembra. — Veliki škof kardinal dr. Rauscher je 24. dne t. m. za pljučnico v 78. letu svoje starosti umrl. Da je z njim svet zapustil politično-merodajen faktor, to je vsak lahko že iz tega prevedel, ki je bral, kako skrbno so ministri pošiljali vsak dan povpraševati, kako stoji s zdravjem nevarno bolnega kardinala. Ni tedaj odveč, ako tudi „Novice“ nekoliko vrstic pišejo o možu, ki zraven velikega duhovna je nosil tudi zvonec velike politike. — Otmar Rauscher, Dunajčan, sin c. k. vladnega svetnika in brat v Ljubljani bivšega uradnika, je bil izprva profesor bogoslovja v Salcburgu, predno pa je na Dunaj prišel za nadškofa, bil je nekoliko časa tudi škof v Gradcu. Bistra glava je bil in učen mož; imel je izvrstno moč govora in peresa; on je največ sodeloval pri ustanovitvi konkordata in mu je bil leta 1867. iskren zagovornik v zbornici gospôski in svojih pastirskih listih. Zoper dogmo nezmotljivosti papeževe je v Rimu stal v vrsti nasprotnikov, pa se pozneje vklonil sklepu večinskemu. Usmiljenega srca je bil do revne svoje duhovščine in družih siromakov. V cerkvenih zadevah, na kratko rečeno, je na vrhuncu svojega poklica stal. — Al vse drugače se je on — mož velikega vpliva — gibal o Avstrijskih političnih zadevah, v katerih je bil, kakor smo že gori rekli, blizo četrto stoletja merodajni faktor. Centralist skozi in skozi je podpiral vsako vlado, ki si je centralizem zapisala na prapor svoj. Zato je bil Bachovi absolutistično-centralistični sistemi ravno tako udan kakor Schmerlingovi parlamentarno-centralistični. Federalizem bil mu je groza; zato je v deželnem zboru Dunajskem ostro govoril zoper ministerstvo Belkredijevo in je spodkopaval ministra Hohenwarta. Tadanji minister nauka dr. Jireček je marsikatero grenko moral požreti od njega. Ko je leta 1873 prišlo mnogo škofov na Dunaj posvetovat se, kako bi se vstopili proti novim verskim postavam, obrnil je Rauscher stvar tako, da je zmogel oni „modus vivendi“, ki ni tič ne miš. Rojen na Dunaji je, Rauscher mislil, da doljna Avstrija je cela Avstrija, ki nima družih narodov nego same Nemce, zato je vsako zahtevanje za obveljavo narodnih pravic obsodil za prekucijo in revolucijo; zlasti Slovanom je bil tak nasprotnik, da — kakor je „Politik“ resnično rekla — bil bi na konji jahal nad Slovane, ako bi bil živel ob času sv.

Bernarda. Zato tako dolgo niso na Dunaji bivajoči Čehi mogli doseči tega, da bi bili stanovitno imeli službo božjo v češkem jeziku. „Duhoven naj se ne meša v politiko“ — je večkrat rekel, a vendar je on sam bil od zora do mraka poslednjih 25 let prvak centralistične politike. — Zato naj drugi solze pretakajo na Rauscherjevem grobu, pravi državljani Avstrijski in pošten Slovan, ki tudi za svoj narod hoče božje pravice, jih ne more! — Ugibuje se, kdo mu bo naslednik na Dunajskem škofovskem prestolu; največ glasov leti na namestnega škofa Kutschkerja, ki ves korekten v ustavoverstvu je „persona grata“ sedanji sistemi. On je zdaj za škofovega namestnika (vikarja) izvoljen. — O ministerskih premembah zopet počí danes ta glas, juter drug; pa vsi glasovi so le govornice, a vendar so znamenja, da nihče ne veruje na dolg ostanek sedanjega ministerstva. O predsedniku Auerspergu se govori, da je predsedstva truden, isto tako tudi o ministru Lasserji. Najbolj čudna novica pa je ta, da novi minister Mansfeld utegne postati predsednik ministerstva. „Figaro“ pa je prav abotno naslikal grofa Hohenwarta, kako se zopet pripravlja na stol ministerskega predsednika. To pa le zopet kaže, da se celó ustavovercem zmirom sanja od njega, ki preje ali pozneje gotovo dobi nalog, Avstrijo rešiti iz sedanjega mršavega stanja.

Iz Gradca 26. nov. * — Da nas Slovanov nihče po krivem ne sodi, ki je bral škandal o „študentovskem komersu“ 12. t. m. in slišal, da je bila izsikana „cesarska pesem“, naj Vam povemo, da vseučiliščini dijaki, ki so dosihmal skupaj imeli svoje veselice, so se ločili na dva kampa; Slovani, Italijani in poštenci Avstrijski Nemci so se združili skupaj in popustili prusake, ki vsi ognjeni delajo propagando za Nemčijo in to celó pod vodstvom dveh profesorjev! Tako daleč je priklopela razuzdanost Pruska, da je policijski komisar vso drhal razpodil in se je že preiskava začela z izdajavci Avstrije. Al kdo se bo v Gradcu čudil tem škandalom, kdor vé, da „ab ove majore discit arare minor“! Vsaj so v Gradcu tisti glasoviti „Bleisohlen“ domá!

Iz Vrem na Notranjskem 28. nov. — Naznanite drage „Novice“ znancem, prijateljem in sodijakom prežalostno vest, da gosp. Jožef Dekleva, c. k. poštni uradnik, je 27. dne t. m. po hudi pljučni bolezni v Gospodu zaspal. Dovršivši spodnjo gimnazijo v Ljubljani, višo pa v Gorici, podal se je v študije pravoslovja na vseučilišče v Gradec, kjer je 3 leta bival; zeló slabo zdravje pa ga je primoralo, zapustiti Gradec, ter si je službo pri c. k. pošti izbral, katero je opravljal do meseca junija t. l. v Celovcu. Al, žalibog, čedalje bolj je pešalo zdravje njegovo; vrnil se je zato na svoj rojstni dom, kjer je iskreni rodoljub v 30. letu svoje starosti svoje mlado življenje končal. Bodi mu zemljica lahka!

Trnovo na Notranjskem 26. nov. *) — „Novice“ so v listu šte. 46 prinesle dopis iz Trnovega o občinskih volitvah. Ker pa nam je znano, da „Novice“ nikjer nočejo postopati enostransko, se nadejamo, da ne bodo v koš vrgle tega pojasnila. Pisatelj unega dopisa — maloletni sinko sedanjega župana gosp. Šabca — toži, da je neka „strančica“ skusila spodriniti očeta, ter postaviti mesto njega za župana „druzega“, in vso svojo jezo obrača proti oni „strančici“, od katere boje nevarnost pretí daljemu županovanju g. Šabca, ter konečno vse za g. Šabca neprijetne dogodjaje v zadnjem času

*) Vredništvu od daleč presojati razmere vsacega kraja nikakor ni mogoče, zato izročuje ta dopis tisku s tem pristavkom, naj se mirno in brez strasti doma razsodi, čegavo je pravo. Vred.

Uradnik: V katerem jeziku je depeša pisana?

Slovenec: V kranjskem.

Uradnik: Te depeše bi prav za prav ne imel vzeti.

Slovenec: Oho, zakaj ne? Ali vam morebiti ni znan ukaz, po katerem ima tudi slovenski jezik pravico, da se v njem telegrafira?

Uradnik: To velja le za depeše, ki ne gredo iz dežele; za take depeše pa, ki gredo iz dežele, to ni noben pripuščen jezik, ker po tem takem bi imeli tudi Grodnanci pravico v svojem jeziku telegrafirati. (Grodnanci so narodič, ki biva v par bornih občinah na Tirolskem in govori pol laški, pol nemški.)

Slovenec: Zavoljo mene naj tudi Grodnanci v svojem jeziku telegrafujejo; pa nas Slovanov je devetdeset milijonov, ki, hvala Bogu, nismo „Grodnanci“.

Uradnik: Pa vsaj adresno morate po nemški pisati, drugače uradniki v Ljubljani ne bodo vedeli, kam depešo oddati.

Slovenec: Uradniki v Ljubljani že znajo slovenski.

Uradnik: Jaz pa kaj stavim, da vsi ne znajo; zato prosim, adresno po nemški pisati; vsaj znate dobro nemški; čemu nas mučite s svojim jezikom.

Slovenec: Jaz vas nikakor nočem mučiti, al meni se bolje dopada, telegrafirati v svojem jeziku, kakor telegrafirajo vsi drugi narodi v svojem; če pa pravite, da uradniki v Ljubljani ne znajo kranjski, potem je to zadosi slabo; to je ravno tako, kakor da bi uradniki v Parizu ne znali francoski!

Uradnik: Kaj! vi hočete Ljubljano s Parizom primerjati?

Slovenec: Ne delajte mi dolzih ovinkov, gospod; tukaj je denar, in tukaj je depeša; vzemite jo precej, kakoršna je, če ne, bom strune drugače napel!

Na to se njihova nemška svetlost in c. kr. telegrafska visokost primorana čuti, depešo sprejeti tako, kakor je bila pisana.“ Komentara k tej dogodbi, mislimo, da ni treba.

Mnogovrstne novice.

* Na Ruskem slovanska zavest čedalje živejša postaja. To se je kazalo očitno v oni „besedi“, ki jo je nedavno napravil slovanski komité v Petrogradu. Obilo zbrano občinstvo je z gromovitim ploskom in veliko navdušenostjo sprejelo vse, kar se je v tej res izvrstni „besedi“ govorilo in pelo. Vsaka beseda, ki se je govorila na slavo slovanstva, izbudila je neizmerno navdušenje. Nepopisljiv entuziazem je vnela ruska pesem „boroda l' moja boroduška“, ki jo je pel gospod Paleček, basista praškega narodnega gledališča. Pa tudi dohodki te besede, ki je bila na korist slovanskim mučenikom v Hercegovini in Bosni napravljena, bili so jako zdatni, kajti bogati trgovci so mnogo tisoč rubljev darovali nesrečnim bratom svojim na Turškem.

* Judov v našem cesarstvu po najnovejših statističnih sestavih je v Galiciji 575.333, na Českem 89.539, na Moravskem 41.644, v doljni Avstriji 51.808, sploh skupaj več kot 822.000. Vojakov judov je pa le 2020. To majhno število judov v naši armadi je osupnilo ne le politične, temuč tudi vojaške gosposke, in stavilo se je zdaj na predstojnike judovskih občin vprašanje: kako to, da je le tako malo vojakov judov? Le dvojno je mogoče: ali da se zviti judje izmuznejo vojaščini, ali pa da so take pokveke, da niso za vojaščino pripravi. Vojno ministerstvo samo bo to reč v svojo obravnavo vzelo.

* Tudi na Ogerskem gre posestvo za posestvom na kant. Magjarski časnik „Rosnyoi Hirado“

pripoveduje, da advokat Edmund Hövary je nedavno v Felső-Sajo na eksekutivni dražbi kupil $1\frac{1}{6}$ zemlje, to je, pol hiše, senožeti in njive za 3 gold. 5 kr., reci: tri goldinarje in pet krajcarjev. Take dogodbe so pač prežalostne priče čedalje večega uboštva kmetijskega stanú in dokaz, kako tudi ohola Ogerska država od dne do dne bolj propada.

* Koliko stroškov prizadenejo gimnazije na Koroškem državi zdaj, v hvalisani novi éri, in koliko so jej prizadale poprej? „Kärnt. Bl.“ priobčuje natančen račun in pride h koncu do tega, da reče, poprej so p. Benediktini brezplačno oskrbovali gimnazijo Celovško in pri sv. Pavlu, tedaj ni vinarja stroškov bilo za ti šoli, zdaj pa stanete gimnazija v Celovcu in Beljaku leto in dan 23.554 gold.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Nekega dne pa zapazim opoldne iz uradnice po ulicah proti hiši gredé pred njo veliko ljudstva, ki je gledalo v okna in se živahno razgovarjalo. Bliže prišedši vidim pred vrati pismonošo in dva mestna stražnika. Poprašam, kaj pomeni ta hrup. Stražnik mi odgovori, da je pismonoša, hoté oddati gospéj pismo, pozvonil, a da se ni prikazala nobena živa duša. Drugekrati je komaj zvon zapel in gospá je pogledala skoz okno, danes pa je vse tiho, dasiravno je zvonil, da se je po vsi hiši razlegalo.

„Je pač ne bo domá“, opomnim jaz in hočem dalje iti.

„Ni mogoče“, odgovori nekdo izmed množice; „jaz imam svojo delavnico tu ravno nasproti in vem, da je ob desetih spustila dekla nekoga s hiše, potem se pa vrata niso več odprla.“

„To je nenavadno“, pravi mestni stražnik, „zato sem poslal po našega komisarja in sem hotel iti ravno tudi k sodnji. Pa zdaj, ko ste ravno vi memo prišli, prosim, ostanite tu, da bomo videli, kaj je. Vse gotovo ni v redu, reč je zeló sumljiva.“

Med tem pride policijski komisar in po kratkem dogovoru skleneva s silo odpreti hišo, ker se je ta reč tudi meni jela sumljiva zdeti.

Toraj pozvonimo še trikrat, da je bilo zvončka glas po vsi ulici slišati, pa brez vspeha, vse je tiho. Na to zleze eden mestnih stražnikov po lestvi do okna, odpre s silo otvornice ter pogleda v sobo.

„Kaj je videti?“ ga prašam jaz.

Stražnik gleda še bolj pozorno, potem pa zleze po lestvi doli in reče meni in komisarju na tihem, da ljudstvo ne bi slišalo:

„Jaz mislim, da se je nekaj zgodilo. Kolikor sem mogel v temni sobi razločiti, leži žensko truplo na tleh.“

Na to pokličemo brž ključarja, stražniki pa rekó množici, naj se razkropí. Ljudje se odmaknejo, a vendar ostanejo še vsi skup in množica se vedno narašča. Ključarju se po mnogih poskusih in velikem trudu posreči odpreti hišna vrata, ki so imela jako močno ključavnico. Jaz, komisar, zdravnik, ki je ž njim prišel, in dva stražnika vstopimo vrata za sabo zapahnivši. Spodaj v veži je vse tiho, toraj gremo po stopnicah

više. Nikjer žive duše. Stražnik korači naprej proti vratam sobe, v katero je skoz okno pogledal. Vrata so na pol odprta. Vstopivši v sobo ne vidimo sprva nič, še le ko je stražnik odprl okna, vidimo, kaj je.

Vdova Reberjeva leži na trebuhu z razbito glavo, iz katere se še kri počasi cedi.

Na tleh krog trupla je vse krvavo. Zdravnik brž pristopi, obrne truplo, potiplje ga na več straneh in pravi:

„Ta je mrtva, pomoči ni več.“

„Tu je še ena,“ zavpije stražnik, ki je v drugo sobo pogledal.

Vsi gremo za njim in najdemo na tleh deklo vso v krvi. Zdravnik se pripogne k nji in naglo preiskavši jo pravi:

„Ta še ni mrtva. Brž vode!“

Stražnika tečeta po vode in je kmalu prineseta. Vsi položimo deklo, ko smo ji ranjeno glavo umili, na posteljo, zdravnik ji v naglici obveže rane, potem jo ukaže v bolnišnico prenesti, kar se brž zgodi. Prašati je česa ni bilo mogoče, ker je bila popolnoma brez zavednosti.

Ko je odnešena, se vrnemo nazaj v prvo sobo. Truplo ubite vdove leži tik mize, pri kateri je morala sedeti, ker je bil stol prevrnjen. Prvi udarec jo je moral tu zadeti, to je očitno po kapljah krvi na mizi in po zidu. Od tod se vleče krvava steza do srede sobe, kjer se je vdova po novih udarcih morala zgruditi na tla.

Ozremo se po sobi. Omara v kotu je do kraja odprta, predali razriti in spraznjeni; le nekoliko papirja leži po tleh. Tudi postelja je razrita in ko vzdignemo blazine kviško, se nam pokaže pod njimi železen pokrov, kateremu se vidi, da je bil s silo odtrgan. Ko ga odzdignemo, vidimo škrinjico kaka dva čevlja dolgo in toliko široko. Ta škrinjica je čisto prazna, vendar brž vganemo, da je imela vdova tu več del svojega denarja spravljenega. Pregledamo tudi vse druge sobe in prostore, a povsod je vse v redu, ne ena reč ni premaknjena. Na ognjišči v kuhinji še tli žrjavica, pri-stavljenih je nekaj loncev, v katerih najdemo pripravo za kosilo. Na pepelu pa je videti, kakor da bi bil pred kratkem kdo sežgal mnogo papirja. V sobi tik kuhinje, kjer smo našli deklo, najdemo pod posteljo tudi krvavo sekiro, s katero se je gotovo hudodelstvo zgodilo. Denarja ni bilo nikjer drugje najti, ko par goldinarjev v mošnjici, ki jo je umorjena pri sebi imela; pozneje so se našle hranilnične bukvice na 3000 gold. v škrinji dekle, ki so bile pa njena lastnina.

Po vsem tem je bilo jasno dvoje, namreč, da je tu ropen umor in da je to storil človek, kateremu so bile vse okoliščine znane. Ker dekla ni bila še mrtva in je zdravnik izrekel, da njene rane, dasiravno hude, niso še same na sebi smrtno, sem imel upanje zvedeti hudodelnika iz ust dekle; zato sem ukazal kar mogoče jej streči in me poklicati brž, ko bo pri zavesti. Sekiro pa in po tleh raztreseni papir sem vzel sabo. Hišo smo, preiskavši vse kote in ko so odnesli umorjeno v mrtvašnico, zaklenili in zapečatili.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 4. dec. — Pretekli teden (27/11) so vjeli tukaj nekega Italijana, ki je imel ponarejene Avstrijske bankovce; ta teden pa (30/11.) si je hotela neka gospodičina iz Trsta v neki tukajšnji gostilnici z žveplenicami zavdati, pa jo je zdravnik vendar še rešil. — Sneg, burja, zameti — to je kronika

poslednjega tedna — po časnikih; mi v naši „Nizzi“ bi vsega tega ne vedeli, ko ne bi časnikov brali pa belih gorá proti severju in severo vzhodu od tod ne videli. Čudno je res: krog in krog nas je tulila burja, v gorah je padlo veliko snega in tu v mestu smo imeli navadno najmanj po 5 stopinj (R) gorkote, čeravno je bilo tudi tukaj in je še vreme neprijetno, ker deževno in spremenljivo. Ktero uro pa je vendar potegnila tudi prav mrzla sapa. Od včeraj sem pa je vsled odjužnega vremena in obilnega dežja sneg z gorá že skor zginil. — Te dni pride grof Chambord v Gorico. — Naše mestno starešinstvo je v seji 30/11. t. l. določilo 100 gold. za Hernals-ski zavod za oficirske hčere, in odobrilo zahvalno adresu ministerskemu svetu za predlog zadevajoč železnico Predelsko. — Tukaj stanujoči grof S. Gyulai je podaril magistratu 500 gold. v podporo ubogim družinam in dal olepsati vodomet v mestnem vrtu. Starešinstvo mu je poklonilo svojo zahvalo. — Za novi trg za zelenjavo v Pêrsavem vrtu je dovolilo starešinstvo za zdaj 200 gld. — Še neko „umazano“ novico! Ustanovilo se je pri nas društvo — in starešinstvo ga je potrdilo — ktero bode izpraznovalo stranišča po pnevmatičnem sistemu (to je, s pumpami). Noben hišni posestnik ni s tem zadovoljen, ker jim bo treba plačati nekaj doklade k davkom za to napravo; ali, kjer gre za „napredek“, mora plačavec molčati in plačati ne gledé na to, je li nova iznajdba na vse strani praktična ali ne. (Viš ga viš Štandrežnja — si bo morebiti mislil kdo — kako mu je mar za „lajben“!*) — „Dajte mi predstojnika kakoršnega koli“ — mi je rekel enkrat nekdo — „da le tacega, da ga bodem mogel spoštovati ali bati se ga — po nikakem pa tacega, da ga bom moral pomilovati“ (zavoljo nevednosti ali neumnosti, namreč). Taka je menda od nekaj pri naši kmetijski šoli. Z novo organizacijo že spet ne gre! „Praktičnost“ razumejo nekteri gospodarji te šole ali njihovi namestniki tako, da je greh, vzrejanec — učiti; vzrejanec mora biti le — „delavec“ (kakor vol)! Pač ubozi učitelji pod takim vodstvom! — Ako kateri časnik ne prinaša redno dopisov iz katerega kraja, ampak le po redkem kaj, ima go'ovo tak „izvanreden“ dopis svoj namen, in sicer mnogokrat tak namen, da smemo reči, da je dopisnik zaupanje dotičnega vredništva zlorabil. (To bodi akademično rečeno!) Dunajski „Vaterland“ je pretekli teden in tudi že enkrat poprej neke reči iz Gorice prinesel, ki znabiti niso vsem po volji. Meni je sploh prav malo mar za to, kar kdo v kakem časniku piše; vsak je gospodar pisati, kar in kakor hoče, če se mu zdi, da more prevzeti za to, kar piše, odgovornost. Vendar pa bi jez „Vaterlandovemu“ dopisniku prijazno svetoval, naj bi ne izpostavljaj tuje firme, kedar kaj piše. Vsak izvedeni čitatelj poreče z ozirom na dopisa v „Vaterl.“: „Is fecit, cui prodest“. Krinka moti tedaj le neizvedence med bralci. Kamen zagnati za kom, in potlej roko skriti — to ni lepó. (Goriški čitatelji me dobro razumejo; drugim bodi v pojasnilo to, da poslednji omenjenih dopisov v „Vaterl.“ govori o nekem eventualnem kandidatu za državni zbor.)

Iz Celja 1. dec. — Ponoči od 27—28. novembra so iz Maribora po železnici pripeljali glasovitega državnega in deželnega poslanca Brandstetterja le-sem ter ga zaprli v kresijskem sodišči. Čeravno je razsajala strašna nevihta in je blizo polnoči bilo, zbralo se je vendar mnogo ljudstva na železnici, ki je videti hotelo človeka nedavno od nemškutarjev visoko cenjenega, zdaj zaradi

*) Tukajšnji terminus technicus za blato v straniščih.

Mnogovrstne novice.

* *Kako velike stroške prizadevajo v našem cesarstvu pokojnine oficirjev*, kaže državni proračun za prihodnje leto. Po tem proračunu ima Avstrija-Ogerska 330 generalov v pokoji (penzioniranih), med njimi 39 feldzeugmeistrov in generalov konjиков, med katerimi 3 dobivajo po 4 do 5000 gold. pokojnine na leto, vsi drugi pa po več kakor 5000 gold. Podmaršalov v pokoji je 129, generalmajorjev pa 182. Za pokojnino se tem generalom plačuje 1 milijon 314.677 gold. Štabskih oficirjev je v pokoji 1908, in potrosi se za-nje 2 milijona in 618.578 gold. Za te oficirje v pokoji in za onemogle vojake je proračunjenih okoli 10 milijonov goldinarjev za prihodnje leto. — Veliko tisuč goldinarjev pokojnine bi se pač dalo prihraniti, ako bi taki, ki so še spretni za službo, v aktivni službi ostali.

* *Nemška vlada* zahteva še 4 milijone mark za nove vojne stroje (mašine) in ravno toliko za oroževanje. Ali ni to znamenje, da mož „vom Blut und Eisen“ namerava strašno vojsko v Evropi?

* *V Parizu* se je 8. t. m. 8 oseb podalo v balon, da bi delali znanstvene poskušnje. V višavi 230 metrov, kacih 80 sežnjev, se razpoči balon in vsi z balona padejo na zemljo, pet hudo ranjenih.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdà.

(Dalje.)

Samo po sebi se razume, da sem brž napeljal vse niti, da bi vjel hudodelnika ali našel vsaj sled njegov. Žandarji so se razšli na vse kraje, po mestu so bili razposlani briči; vrh tega sem poslal brž jezdeca do prve telegrafične postaje (mesto še ni imelo take) ter poklical k sebi vse sosede vdove. Ali od teh nisem družega zvedel, ko da so videli okoli desetih dopoldne priti iz hiše nekoga, za katerim je pa dekla zaprla. Pozneje se vrata niso več odprla. Ker so vsi rokodelci, ki so imeli nasproti hiše svoje delalnice, pritrdili, da so dobro videli deklo za onim človekom zapreti, ni mogel na-nj nikakoršen sum leteti. Vendar sem sklenil zvedeti za-nj in tudi njega zaslišati.

Že drugi dan pride pa ta sam k meni, ker je po zaslišanih rokodelcih zvedel, da ga sodnija išče. Bil je to mizar R., ki je povedal, da je šel k vdovi prosit je še mesec dni potrpljenja za 50 gold., katerih ne more še plačati, ker mu je žena zbolela, dvoje otrok pa je že dalje časa bolnih, tako da zaslužek nikakor ne zadostuje za najpotrebnejšo hrano in zdravila.

„Vdova je gotovo obljubila čakati vas?“ vprašam.

„Kaj še, gospod“, odgovori britko, „pri nji ni bilo nobenega usmiljenja. Še poslušati me ni hotela, ko sem jel tožiti ji svojo silo. Ob eni popoldne denar, je rekla kratko, sicer gré menjica ob dveh po doktorji k sodniji.“

„Menjica? Ste vzeli denar od nje na menjico?“

„Da! Zapisal sem 50 gold., dobil pa jih 40.“

„Za koliko časa?“

„Za en mesec?“

„Kako, da ste pri tako slabem zaslužku upali si plačati take grozovitne obresti?“

„Zbolela sta mi dva otroka ob enem, zdravnik je zapisal zelo draga zdravila in hotel sam tudi plačan biti. Denarja nisem imel, kaj sem hotel? Šel sem k oder — k stari gospej in dobil denar, ko sva se oba, jaz in žena, na menjico podpisala.“

„Kdo je imel menjico v rokah?“

„Stara gospá.“

„Ste jo videli še pri nji?“

„Videl. Vzela jo je s predala omarice, da bi mi jo dala nazaj. Ko ji pa nisem denarja prinesel, jo je položila v predalo nazaj ter zaklenila omaro, rekši, da jo bo popoldne izročila svojemu doktorju, naj posojeni denar od mene po sodniji iztirja.“

„Ali je izročila menjico res doktorju?“

„Tega ne vem. Najbrže ne, ker je obljubila počakati do ene popoldne.“

Več mi mož ni vedel povedati. Vendar me je to že, kar sem od njega zvedel, pripeljalo na čisto nove misli. V stanovanji umorjene vdove nismo našli nikjer nobene menjice, nobenega zapisnika dolžnikov, katerih je vdova mnogo imela, to je bilo obče znano. Kaj, ko bi bil imel njen odvetnik vse to v rokah? Tega moram najprej zaslišati, morda od njega zvem kaj natančnejega. Pišem toraj sodnijsko povabilo do njega in ker je blizu stanoval, pride že čez pol ure v mojo pisarno.

„Vi ste bili odvetnik rajnce vdove Reberjeve?“ ga prašam po navadnih sodnijskih običajih.

„Da, že 15 let.“

„Vam je tedaj gospá vse zaupala, vam so bile znane njene barantije z denarjem?“

„Znane, toda le toliko, kolikor je pri tem moje juridične pomoči potrebovala.“

„To je, vi ste stoževali posojila od dolžnikov, ki niso hoteli ali ne mogli plačati?“

„Da, tako je! Tudi me je sem ter tje prašala za svét.“

„Na ta način ste imeli mnogo posla in znano vam mora biti veliko število dolžnikov njenih, bivših in sedanjih.“

„Precéj veliko jih je, toda vseh se ne spominjam, ker je vdova vsako leto račun poravnala in potem so se spisi tirjanih in rubljenih dolžnikov vničili, ker je ona to želela.“

„Imate vi morda od nje kake menjice ali kak zapisnik dolžnikov?“

„Nekaj menjic za iztirjanje mi izročenih imam, namreč kar sem jih predvčeranjem od nje dobil. Včeraj ob dveh bi bil moral zopet k nji, ker je več menjic izteklo. Zapisnik letošnjih pravnih pa je v moji pisarnici.“

„Prosim, da mi ga še danes pošljete, če mogoče. Menjice nekega mizarja za 50 gold., ki je včeraj iztekla, nimate?“

„Ne! Morda bi jo mi bila včeraj izročila.“

„Ali vam je znano, kje je umorjena hranila dolžna pisma in menjice?“

„V omari, ki stoji v kotu. Tam je imela tudi dvoje knjig, v katerih so bili zapisani dolžniki.“

„Denarja tam ni hranila?“

„Le nekoliko, kar je sproti potrebovala.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 18. dec. — Spet nič dobrega. Preteklo soboto (11/12.) je 14leten postopač, nek Martelánec, ubil 19letnega stavca Majlingove tiskarne, Fr. Visini-a. Bila sta se nekaj dni pred zbesedila — ker je M. stavca večkrat psoval — in V., naveličavši se psovka sitnega in surovega potepuha, prismolal je M-u klofuto dobro

* V Galiciji so zaradi živinske klaje v grozni stiski; kmetje so že več tisoč konj pobili ali pa jih zapodili iz hlevov, ker nimajo klaje za-nje; konj po 1 gold. je dobiti, kolikor jih kdo hoče.

* Zoper glasovitega Štajerskega goljufa Brandstetterja je preiskava dognana. Po „Tagespošti“ je ustavovorni mož za 123.000 gold. naredil goljufnih menjic (wechselsnov).

* Matici Srbski je Ogersko ministerstvo zapovedalo, da se mahoma mora iz Novega Sada preseliti v Pešt, sicer se uprava njenega premoženja izroči Srbski občini v Peštu. — Tako Magjar spoštuje narodno pravo Slovanov!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

„Vdova je bila bogata. Vam je znano, koliko je imela ali utegnila imeti?“

„Po mojem prepričanju in po tem, kakor je z denarjem kupčevala, bi jo bil sodil na 40.000 do 60.000 gold.; mogoče pa, da je premogla še več.“

„Kje je imela ta denar naložen? V obligacijah ali v dolžnih pismih?“

„Obligacij mislim, da ni imela, ker so ji nesle premalo obresti. Veliko pa je imela pri ljudeh, vse drugo pa najbrže shranjeno na kakem varnem kraju, ker ni nikomur zaupala.“

„Tedaj ne veste, kje bi bila hranila večje zneske?“

„Tega ne vem, ker v tem obziru meni ni nič več zaupala, ko drugim.“

„Pri preiskavi hiše smo našli v njeni postelji železno škrinjico z razbitim pokrovom, a bila je čisto prazna. Ali je morda tu hranila svoj denar?“

„Mogoče! Podobno bi ji bilo to.“

„Kako bi si vi razložili to, da nismo našli v hiši nikakega denarja, pa tudi ne menjic, ne dolžnih pisem, ne zapisnika dolžnikov?“

„Hm! Da denarja ni bilo najti, to ni čudno, ga je pač hudodelnik vsega pobral. Toda čemu bi mu bile menjice, dolžna pisma in zapisnik dolžnikov, tega ne razumem. K večjemu napoti pri begu.“

„Vam se nič ne dozdeva, kdo bi bil ropar in morilec?“

„Kako li? Sovražnikov je pač imela dosti, a kdo bo vse poznal in kateri bi se mogel zmožen zdeti tega strašnega djanja! Ravno tako je lahko dolžiti vse mesto, kakor kakega posameznega človeka, dokler se pravi ne najde.“

Po nekaterih manj važnih vprašanjih poslovim odvetnika. Na-me je napravil ta človek neprijeten vtis ne le zavoljo svoje unanije podobe, kazajoče trdo srce, ampak še bolj zaradi umazanega opraviila z umorjeno oderuhinjo. Koliko solz, koliko kletev odrtih revežev je imel ta mož na vesti!

Za njim vstopi edina prijateljica ranjce vdove, katero sem bil tudi k sebi povabil, ženska neprijetne podobe, da malo takih. Imenovala se je vdovo Dolarjevo. Če je res, da v grdem telesu prebiva hudoben duh, je morala ta ženska biti prav peklenške hudobnosti. Od

nje sem malo zvedel, kar bi mi bilo služilo pri preiskavi, le temu je oporekala, da bi bila umorjena vdova bogata. Po njenih mislih se je z razposojevanjem denarja le pečala, ker od pičle penzije ni mogla živeti. Tako si je „kak krajcarček“ pridobila.

Meni ta izpovedba starke ni bila všeč. Čemu je ona edina tajila to, kar je bilo sploh znano? To ji tudi očitam in pristavim, da je njen doktor ravnokar pritrdil, da je bila zelo bogata. Kako bi to edino nji, ki je bila bolj znana z umorjeno, ko vsak drugi, ne bilo znano!

„Ej, kaj ljudje vedó“, se odreže starka z neprijetnim glasom, „kaj vé doktor! Vsi so enaki. Če vidijo pri komu le krajcar, brž zaženo hrup, da ima tisuče. Haha! Kje li bi bila vzela, prosim vas, bogastvo pri teh malih obrestih!“

Jaz odpravim zoperno starko in jamem vse, kar sem zvedel, sestavljati si v duhu, da bi si po tem napravil načrt za preiskavo. Toliko je jasno, da je hudodelnik prebrisana glava in da si je načrt napada na drobno premislil, toraj to hudodelstvo ni bilo njegovo prvo. Storjeno je bilo z nenavadno predrznostjo pri belem dnevu, toraj je moral hudodelnik poznati vse okoliščine, vse prostore hiše, vse navade vdove; znano mu je moralo biti to, kar razen deklet nobenemu človeku, namreč, kje ima vdova denar spravljeno. Ko bi tega ne bil vedel, bi bil potreboval več časa za dovršenje hudodelstva ali pa ne bi bil vsega pobral. Ali pri vsem tem, kako je prišel v hišo ali marveč, kako pobegnil z nje, da ga ni nihče zapazil? Vrata ima hiša le ena in sicer na cesti, kjer pa so bila očitna več ko dvajsetim ljudem, ki so vsi enoglasno trdili, da se od desetih do dvanajstih niso odprla. Okna, kar jih je bilo na druge strani, so bila z železjem zavarovana, pri natančni preiskavi hiše znotraj in zunaj smo našli vse v navadnem nepoškodovanem stanu. Toraj hudodelnika po storjenem hudodelstvu ni bilo mogoče drugače uiti, ko skozi dimnik, ali tu bi ga bilo videlo tudi več sosedov, ker sta dimnik in streha jako visoka. Videl ga pa ni nobeden, dasiravno so na sosednem dvorišči tesarji delali. Sploh ni zapustil za sabo ne najmanjšega sledu.

Pa tudi na drugem potu je bila preiskava težavna. V mestu ni zmanjkalo zadnja dneva nikogar, tudi ni bilo nobenega, na katerega bi bil mogel leteti količkaj opravičen sum. Toraj sem se najbolj zanašal na ranjeno deklo, ki pa je v bolnišnici ležala še vedno v nezavednosti; dokler od nje nič ni zvedeti, bo težavno kaj izdatnega lotiti se, da bi zasledil hudodelnika, če mi sreča sama na pomoč ne pride. Zdaj pa nimam še nobene podlage, ne vem kje lotiti se preiskave.

Umor stare oderuhinje, to se lahko misli, je napravil po mestu velik hrup. Obžaloval je ni menda nihče, pač pa nasprotno. „Kaj ji pomaga zdaj, da je ljudi tako neusmiljeno drla!“ To je bil skoro splošen glas, le deklo so milovali. Ko se je pa zvedelo, da je morilec vničil ali sabo vzel vse menjice, dolžna pisma in zapisnik dolžnikov, so bili občutki še bolj različni. Tisti, ki so ječali v pestéh pijavke, so si veselili mli roke in molčali, drugi pa so celo rekli, da je morilec dobitnik, ki je rešil več ko sto ljudi iz stisek, ker je vničil vse dokaze dolga. Da pri takih okoliščinah na pomoč prebivalcev pri iskanju hudodelnika ni bilo dosti zanašati se, to bo vsakemu jasno. Tem teža toraj moja naloga.

(Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 2. jan. — Najvažniši dogodek preteklih dni je koncert v gledališči 30. u. m. To je drugi

Razprava med „naprednjaci“ in ministri se je, po poročilu gori navedenega časnika, vršila tako-le: Poslanec dr. Kopp, eden izmed kolovodij napredne stranke, je zgrabil ministre blizo tako-le: „Ogri in njih poslanci vedó, kaj hoče Tisza, mi naj pa le ugibamo, kaj vlada namerava. Ministerstvo naše nima nobene stranke za sabo; dokaz temu bilo je dvoumno obnašanje vlade o Wildauerjevem predlogu. Da bi ga podrlo, glasovalo je ministerstvo s Poljaki in pravno stranko, in si prizadevalo tudi za to, da pade v gospóski zbornici.“

Na to je prvi odgovoril knez Auersperg in pred vsem zagovarjal grofa Andrassy-a, da se vtika v pogovjevanje z Ogersko, ter v svoji zgovornosti slavil celó zasluge njegove l. 1871 o tem, da je spodkopal Hohewarta. Nam pravijo v eno mer „že umirajoče ministerstvo“ — je tožil ministerski predsednik dalje — „to nam pa škoduje mnogo več, nego vse drugo, in če nam politični prijatelji dr. Koppovi dadó nezaupnico, sprejeli jo bomo, pa tudi vedeli, kaj nam je storiti.“

Še manj je skrival minister Lasser to, kar vse skup tišči, popisavši poprej satirično zastopnike ljudstva, sklene svoj govor s sledečimi besedami: „Mi nismo ministerstvo, ki že na pol umira, ampak prav kabinet, ki že sam umreti hoče . . . Toda razmere naše so zdaj take, da bi tudi državnopravna stranka, ki nas podira in spodriva, bala se vzeti vajeti v roko. Res potrebujemo zaupanja naše stranke, al prav tako treba je stranki našega zaupanja. Vnovič vas tedaj prosimo, dajte nam zaupanje, neomejeno, brez pridržka v večih in manjših vprašanjih vsaj prihodnjih pet, šest tednov! Toliko časa ne sme biti med nami nobenega, tudi ne najmanjšega razpora. Napravite nam za ta čas trdno stranko v državnem zboru, kakoršno ima predsednik Ogerskega ministerstva Tisza, in ne bo Vam žal, da ste nam zaupali.“ — Tedaj ne gré zato, da bi se narodi v Avstriji pomirili, od česar je odvisen blagor njen, ne za vtrjenje državnega kredita, ne za rešenje toliko gospodarskih vprašanj, ki so s pogodbo z Ogri v tesni zvezi — za vse to ne gre pri posvetovanji med ministri in zastopniki ljudstva. Auersperg in Lasser zahtevata le pokorščino stranke, one nemške stranke, ki gospoduje zdaj v Avstriji, kakor na Ogerskem gospoduje Magjarska, in ima po takem po ministrovih besedah tudi vprihodnje gospodovati!! Za stranko tedaj se proklamuje vlada sama, ki bi morala nad strankami stati z načelom: „justicia regnorum fundamentum.“ — Take izjave morajo potreti vsacega, ki patriotične želje v sebi goji, da bi bil enkrat konec nesrečnim homatijam!

Mnogovrstne novice.

* *Zadnje dni meseca novembra lanskega leta sta se dva naravoslovca iz Pariza v halonu podala v snežene oblake, da bi ondi videla, kako se iz snežink sneg dela. Srečno sta prišla nazaj ter obetata, da bosta o tem zanimive skušnje priobčila. — Ta dva učnjaka sta šla v oblake fabriko snega opazovat, — mi pa na zemlji študiramo, odkod letos po vsi Evropi tako na debelo snega, da so v nekaterih krajih cele vasi pokrite z njim, — da vsak hip ustavlja vožnjo po železnicah, — da so mestne gosposke vse obupane, kako bodo pri svojih praznih blagajnicah ta božični kolač odpravile itd.*

* *Na Dunaji preteklo leto ni bilo nič manj ko 80.000 davkarskih eksekucij in zarad zaostalih davkov nič manj kakor 45.507 rubeženj.*

* *Nov telegrafni red se je v našem cesarstvu vpeljal ob novem letu, ki se imenuje „telegrafski aviso“. Ta aviso ne sme več kakor deset besedi obseči in nobenih*

številčk imeti; številke se morajo z besedami pisati. Tarifa za tak aviso je 30 krajcarjev.

* *Strašanske nadloge se slišijo iz izhodne Galicije neprenehoma. Kmetje in mali grajščaki nimajo za živino svojo že dolgo nič klaje, ne sena, ne ovsa, ne slame. Konji jim cepajo lakote ali pa jih gospodarji, ki jim nimajo nič krme dati, sami pobijajo, če jih ne morejo judom prodati, ki jih po 2 gold., pa tudi po 80 do 70 kr. ali pa za žakelj krompirja ali ječmena dobijo. Sliši se, da je od meseca septembra do konec lanskega leta poginilo 11.000 kónj (vedeti se mora, da Galicija izreja posebno veliko konj). Jud nakupuje po nič konje, jih zakolje, jim kožo odere in to veliko dražje prodá, kakor je za celega konja dal. Pa kaj bo še le spomladi! Časniki popisujejo to strahovito revščino in kličejo na pomoč, — pa kaj se jim zato zgodi? — Policija jih zasega, kakor da bi se s tem siromakom pomagalo.*

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Umorjena vdova je bila pokopana, sledú morilca še nobenega, da-si je sodnija po mojem nasvetu obljubila 500 gold. tistemu, ki ga vjame ali pripelje njo na njegov sled, in to obljubo kar mogoče razglasila. Dekla v bolnišnici jela je postajati sicer boljša, zavednost se jej je vračala, ali nekaj družega se je pokazalo, kar me je jako osupnilo. Zdravnik mi je namreč poročil, da bo najbrže ozdravila, toda govorila ne bo več. Ob enem je odločno izrekel, da zdaj trpinčiti jo z izpraševanjem bi bilo nevarno za njeno bolezen, meni pa ne bi nič hasnilo, ker bi me morebiti še ne umela ne; odgovora bi toraj nobenega ne dobil. Toraj je tudi zadnja in najboljša moja nada vničena. Edina oseba, ki je videla hudodelnika in bi vedela popisati ga ali povedati, kako je v hišo prišel, je nema in pisati se vé da ne zna. Vkljub temu vendar še ne obupam popolnoma, marveč sklenem iz te osebe spraviti, kolikor se bo dalo, brž, ko življenje njeno ne bo več v nevarnosti.

Med tem vendar nisem miroval, marveč pridno popraševal in dal popraševati po mestu in okolici. Ali vse, kar sem zvedel, je bilo to, da mi je neka potovka, ki je šla isti dan skoz gozd proti mestu, pravila, da jo je srečal nek človek, še zeló mlad v gosposki obleki, kateremu se je zeló mudilo in ki jo je v naglici prašal, koliko ima še do prve pošte. Ona mu je to povedala in šla dalje, vesela, da je ni drugače nadlegoval. To je bilo okoli poldne, ker je šla ob enajstih od doma. Če je bil ta morilec, potem ni bilo za-me nobenega upanja več, da bi ga tu zasačil, zlasti ker sem po natančnem popraševanju po mestu zvedel, da isti dan ni nihče nobenega človeka v mestu videl. To zvedeti mi ni bilo težko, kajti v malem mestu skoro vsak vsacega pozna in tujec ne more biti četrť ure v mestu, ne da bi se to zvedelo.

Preteklo je že štirinajst dni in jaz s preiskavo nisem bil še ped dalje, ko prvi dan. Veliko je bilo že popisane papirja, veliko ljudi izprašanih; vse brez vspeha. Od više sodnije mi je došlo vprašanje, kajti novica o tem nezaslišano predrznem hudodelstvu je bila

zbudila občno pozornost po deželi in zunaj nje. Prebravši to vprašanje sklenem podati se s pisarjem in pričami v bolnišnico k dekli, naj že bo vspeh kakoršen koli. Revico najdemo v usmiljenja vrednem stanu. Očesa sta bila stopila izpod čela in zrla v nas nepremakljivo, kakor bi bila steklena, glava zavita v prte, ves život sključen. Zdravnik reče, da so jej pretreseni možgani in hrbtnični muzeg in da jej je vsled tega jezik zastal. Tudi uho jej mora biti poškodovano, spomin oslavljen in možgani kolikor toliko zmešani, ker na vsako vprašanje z glavo majé. Da-si je videti, da pri takih okoliščinah bo moj posel brez vspeha, vendar storim svojo dolžnost ter jo ogovorim z nekaterimi vprašanji. Al ona gleda debelo zdaj tega, zdaj onega izmed nas in majé z glavo. Tedaj odidemo, ker je vse prizadevanje, od nje kaj zvedeti, zastonj. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 16. jan. — Z našim Predélom ne bo tedaj nič! Pač — ljubeznjivi ustavoverci v državnem zboru znajo res tako delati, da so dežele rade (!) pri Avstriji! Kako lahka, kako naravna je na pr. zabavljica: kaj mara Avstrija za nas?! Pa tudi zvesti, in še več ko zvesti Slovenci na Primorskem bi zaslužili menda kaj več, kot tako ošabno preziranje naših interesov. V tem primerljeji vsaj bi si človek želel absolutizma namesti ustavoverske šablone in njene vsega-mogočne „večine“. Da bi namreč zdaj cesar, sam mogel storiti, česar Goričani želimo — storil bi gotovo, in na Predélu bi se že kopalo, ali — —. Nekaj družega pa je Njih veličanstvo cesar Sočki dolini na korist te dni storilo: za novi most v Plavéh (sred poti med Gorico in Kanalom) je podarilo 1000 gold. Ta „most veže naša Brda in Góre“, to je, Kanalski Tominski okraj. — Grof Chambord je mestni blagajnici za dobrotne namene podaril 400 gold., kateri so jej gotovo dobro došli, ker jej zmiraj denarja primanjkuje. — Jutri bo odbor c. kr. kmetijske družbe imel sejo, v kateri se bo obravnaval važen predmet, zadevajoč nas Slovence. Gre namreč za to, ali ima družba tudi še na dalje izdajati svoj slovenski kmetijski list, ali pa, če se ima posluževati kot svojega organa tu izhajajočega „Kmetovalca“, katerega letos gosp. Ern. Klavžar ureduje. — Danes imamo lep, jasen, skoraj spomladansk dan (+ 5° R.); snega ni več. Gosp. Czörnig ima prav: „Gorica je in ostane Nizza“.

— (Čitalnica Goriška), kakor nam poslani program kaže, napravi ta predpust sedem veselic, kajti predpust je dolg in družbeniki se hočejo razveseljevati. Z berilom pa čitalnica tudi družbenikom dobro streže, ker ima 40 različnih časnikov.

Iz Kranja 7. jan. (Dobrotniki šolske mladine in pa čitalnica.) Z veseljem smo brali v zadnjem listu „Novic“ očitno pohvalo dobrotnika šolske mladine gosp. Valentina Bleiweisa, ki celó iz Dunaja vsako leto pred božičem obdaruje revne naše učence in učenke. Enako dobro delo oskrbuje zdaj, kar je čitalnica naša to opustila, leto za letom naš krajni šolski svet. Po prizadevanji predsednika krajnega šolskega sveta gosp. prof. Tom. Zupana in s pomočjo šolskih prijateljev bilo je tudi pretekle božične praznike 25 šolskih otrok z zimsko obleko obdarovanih, ki so lepo božično darilo po vvodnem govoru gosp. prof. Zupana vpričo učiteljev in druge gospode v mestni dvorani hvaležnega srca prejeli. — Tudi čitalnica se je nekoliko oživila. Imeli smo koncem leta „besedo“, pri kateri je njen predsednik g. dr. Mencinger kratkočasil občinstvo s koserijo, ki se mora res duhovita imenovati in ki je zbudila željo,

naj bi se ta slovenski pisatelj po predolgi tihoti zopet pokazal na slovstvenem polji, — pevci pa so se pod vodstvom gosp. prof. Glazerja tako dobro obnesli, da reči smemo, da boljšega petja v naši čitalnici še slišali nismo. Posebno odlikovali so se v pesmih „Kdo je mar“ in „Popotnica banovcev“. — Nadjamo se tedaj v novem letu novega življenja tudi v čitalnici naši in to tem bolj, ker je čitalnica v muzikalnem oziru z gosp. prof. Glazerjem zadobila izvrstno moč in jako krepko podporo.

Iz občine Dobriunske pod Ljubljano 16. prosinca. (Hvala, komur hvala gré!) Debel sneg pokriva tudi zemljo okolice naše. Da pa cesta tako na debelo ž njim pokrita dela velike težave peš-ljudem in voznikom z vozovi velike težave, to pač vsak vé, kdor tako zimo, kakor je letošnja, skuša na deželi. Naš župan oče Jak. Črne pa, ki zmirom rad posluša pravične želje svojih zemljanov in tudi na prvi hip sam vidi potrebe njihove, čutil je brž potrebo, iz ceste odstraniti nakupičeni sneg, da morejo vozovi naprej, ki iz naših vasí gredó v mesto in iz mesta nazaj, izprosil si je zato v grajščini na Fužinah stroj za sneg, soseščanom pa dal oznaniiti, naj zaprežejo svoje konje, da se, kolikor treba, izkida sneg po cesti na stran. In na prvi oklic občinskega sluga so oni zapregli konjiče svoje in celi dan orali sneg od živinozdravilnice iz Polján do Sostra. Ker je bil župan sam zmirom nazoč, izvršilo se je vse v lepem redu. Zato hvala, komur hvala gré! Župan naš res po očetovsko skrbi za svojo občino, in ker polno zaupanje vživa v občini naši, zato tudi zemljani njegovi radi spolnujejo njegove naukaze, ki merijo le na blagor občinski. Bog ga poživi!

Iz Ljubljane. — Volitev barona K. Wurzbacha za predsednika družbe kmetijske Kranjske je presvitli cesar potrditi blagovolil.

— Gospod minister kmetijstva grof Mansfeld se je z dopisom od 17. dne t. m. s toplo besedo zahvalil za to, da ga je družba kmetijska izvolila za častnega uda ter občnokoristnemu njenemu delovanju zagotovil krepko podporo.

— (V gemeinderathu) se je včeraj 18. t. m. obravnavala podpora za gledališče nemško, ki je preočitno kazala, da stranka, ki se zmirom in zmirom šopiri s „kapitalom“ in „inteligencijo“, se ne sramuje berati za revnih 200 gld., — nemški očetje na rotovži pa, da ne vedó, da prazna in siromaška mestna kasa ne more in ne sme denarja trositi za to, za kar se večina meščanov še ne briga ne. 15000 gld. deficita, vse ulice polne snega kakor na kmetih, in sto in sto družih ran še, vkljub temu pa trositi denar za „bildungsanstalt“, ki je le takrat polna, če se predstavlja kak poseben spektakel, no, to naj zagovarja, kdor more! 200 gold., za katere teater-komité koledva, sicer ni veliko, al kdor nič nima, ta tudi 2 gold. dati ne more, če ga ne vodi nečimurnost dandanašnjih „krahov“. Temeljito in krepko sta zoper predlog finančnega odseka govorila gospoda dr. Kar. Bleiweis in Lasnik, in pobijala motive dr. Schöppel-na, dr. Keesbacherja in g. Bürgerja, al — bob v steno bilo je vse; velika večina je sklenila, naj se „teaterkomitetu“ dá koncem sezone 200 gold. iz mestne blagajnice. Stranka tedaj, ki v Ljubljani representira „inteligencijo“ in „kapital“, si pač po tem sklepu mora sama sebi reči: „Zum Teufel ist das Kapital, — nur die Intelligenz ist noch geblieben!“ — Če to „inteligenco“ teaterkomité na obresti naloži, morebiti da do velike noči se povrne mestni blagajnici vzeti 200 gold.

— (Iz seje deželnega odbora 15. januarija.) Predlogu pomnoženega krajnega in nasvetu okrajnega šolskega sveta, da se izpraznjena učiteljska služba na štiri-

kmečki stan — nam tega moža podaril. V gorni Šiški se je rodil; v kmečki hiši se mu je zibelka točila; nad glavo spijočiga deteta je kolovrat drdral, in sladka materna pesim je že mlado serce vnela; ni je pozabil, marveč pesim kmetice je bila vodnica njegoviga pevskiga duha:

Kar mat je učila, me mika zapet,
Kar starka zložila, jo lično posnet.

Žibertov Tinček se dersanja na jamenških lužah naveličva, igre zapusti, in radoveden jo v ljubljanske šole pomaha, in ker je bistrega uma, vse težave premaga, včasih še kakšno okroglo zapoje. Po dokončani šesti šoli so ga „muhe“ v kloster gnale. Iz klostra pa ga kliče duhovsko pastirstvo v Bohinj. Tam so ga navdale „Triglava snežne kopé“; tam je hodil pit' visoko Savico, mater pevske umnosti, šolo zdrave treznosti. Tačas so bohinjske gore v sebi hranile demant krajske dežele, velikana učenosti, podpornika slovenščine, Vodnikoviga prijatla, slavniga Žigeta Cojza, in imena našiga pevca in njega podpornika sta se tak nerazločljivo združila, de kjer se eno glasi, tam tudi gotovo slava družiga odmeva.

Od Cojza spodbadan, potrebnost omikanja svojiga naroda spoznavši se Vodnik pratikarskiga dela loti, vganjke kuje, novoletne vošila sklada; kar je Krajncu nar bolj vediti treba, prav po domače uči, še clo gospodinjam s kakšnim svetam ustreči si prizadeva.

Pa tudi on je tožil čez nemarnost marskterih svojih rojakov, ktiri vsako sebi neznano še tako čisto slovensko besedo kakor ptujo ali novokovano grajajo, ako je v svojih rotah še slišali niso. Rekel je: „kadarkolj krajske bukve na dan pridejo, ima sledni kaj čez jezik godernati; enimu je preveč po hrovaško, drugimu preveč po nemško, in tako naprej; jez pravim: mi moramo krajske slovenske besede pojiskati semtertje po deželi zastresene, in na to vižo skup nabrati čisto slovenščino. Skušnja me uči, de ni lahko besede najdi, ktera bi se v enim ali saj v drugim kotu prav po slovensko ne imenovala; če je pa kaj novič najdenih, in starim slovencom neznanih reči, se znajo te po vunnajnih jezikih imenvati, ako bi jih mi ne mogli iz slovenske korenine kerstiti.“ —

Ko je strašna vojska po celi Evropi divjati začela, Vodnik prvi Krajncam „Novice“ ponudi, in jih vžiga za vero, za dom, za cesarja. Z mogočno besedo kliče v brambo Slovence rekoč: „Bomo le roke križem deržali in nemarno gledali, kako ptujci hočejo naše stare lastine jemati, naše dežele med seboj deliti, nas pod svoj strah silit? — V takih nevarnostih se skaže, kdo je mož, kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raj blago in življenje zgubi, kakor svojo čast in samosvojnost. Komur je tako pri sercu, ta ne govori mehke besede, ampak iz polniga serca mu tečejo iz ust goreče pesmi, ktire junake k junaštvu vžgejo. Peli so nekidaj naši očaki, in Turke pobijali; peli so ino pod Sisek tekli Hasan Baša v Savo potopit; ino če je Turk do nas priderl, so ga pognali, de so komaj nektiri razbojniki svoje pête vnesli. Pojte tedaj, Slovenci, brambovske pesmi, vnemajte se s petjam k pravimu junaštvu, k brambi našiga svetliga cesarstva!“ Vsak, kterimu slovensko serce v persih bije, bo še dan današnji z Vodnikom pel: „Bit če, bit če Estrajh za vse.“ On je v visoki pesmi „Ilirijo oživljeno“ pozdravil, in pravdo slovenskiga naroda proti napadam naših tlačivnikov braneč, krasno besedil:

Od perviga tukaj
Stanuje moj rod,
Če vé kdo za drujga,
Naj reče odkod!

Zakaj bi njegova dela in trude za naš narod na dalje prešteval, zakaj bi tak slavni spomin s povestjo britkih skušinj, ki so ga v starih letih zadele, ogrenil, kir je že neumirjoči Prešern v krasni priliki Vodnika življenje in smert z gorečnostjo pevsko popisal, ko je pel:

V Arabje pušavi
Se tiček rodi itd. itd.

Slovenska pesmarica.

* *Glasbena Matica* je izdala 2. zvezek svoje pesmarice, v kateri nahajamo čvetero pesem, namreč: „Slava Slovincem“, besede Virkove, za moški zbor vglasbil Ant. Förster, — „Moja rožica“, besede Kurnikove, za čveterospev vglasbil Anton Nedved, — „Opomin k petji“, besede Franjo Cimpermana za moški zbor, vglasbil Anton Stöckl, — „Svèt“, besede Stritarjeve, za moški zbor, vglasbil Anton Förster. Imenovani trije Antoni so tako dobro znana firma med slovenskimi skladatelji, da nam ni treba še posebnega priporočila tega najnovejšega zvezka „glasbene Matice“.

Jugoslavenstvo.

* *Akademija jugoslavska za znanosti i umjetnosti v Zagrebu* je ravnokar izdala tri knjige: „Rad“ 33. knjigo, „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium“ (Listine o odnosajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke republike), zvezek 5., — in pa 7. knjigo „Starin“. Čeravno vse te knjige obdelujejo tudi za slovenske učenjake zanimivo gradivo, more oni obširni sestavek, ki ga je v „Starinah“ spisal akademije predsednik dr. Rački pod naslovom: „Gradja za poviest Hrvatsko-slovenske seljačke bune god. 1573.“, še posebno zanimivati nas Slovence zato, ker učeni pisatelj po izvornih listinah, ki jih je dobil iz deželnega arhiva Kranjskega in Štajarskega, popisuje punt kmetov leta 1573 na Kranjskem in Štajarskem v združbi s Hrvaskimi. Kakor dr. Rački v predgovoru pravi, je arhiv deželnih stanov Kranjskih o teh puntih tako bogat, da bi lahko napolnil celo debelo knjigo. Večina onih 187 izvornih pisem, ki jih je dr. Rački natisniti dal v svoji knjigi in popisujejo silovite dogodbe onih puntov zoper gruntne gosposke po različnih krajih Hrvatskega, Kranjskega in Štajarskega in kolovodje onih ustašev, je pisana v nemškem jeziku, se ve, da takem, kakor je nemščina pred 300 leti bila, ko so se „die puntschen Pauern“ vzdignili zoper „die Obrigkeit vnd Edlleutt.“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Na vprašanje više sodnije tedaj nisem mogel odgovoriti ugodno. Razložil sem pač vse na tanko, kar sem do zdaj zvedel, a to se je ti tako pomanjkljivo zdelo, da sem dobil precejšen „nos“, češ, da je nemogoče tako očitno hudodelstvo pri belem dnevu, ne da bi se našel kak sled. Drugi dan sem dobil dopis sodnije, ki me je klical na moje prejšnje mesto, ter mi ukazal iz-

ročiti vso preiskavo mojemu nasledniku, ki ima priti v dveh dneh. Da-si mi je bilo ljubo znebiti se te sitne, težavne in skoro nemogoče preiskave, ki ni imela druge podlage, kakor umorjeno vdovo in na pol mrtvo deklo, me je vendar grizla nezaupnost više sodnije in graja, katere gotovo nisem zaslužil, porok temu moja mirna vest in pa zavest, da sem vse storil, kar je bilo pri teh okoliščinah mogoče, in zamudil ničesar. Da se mi ni posrečilo na sled priti hudodelniku, to ni bila moja krivda, saj ostanejo hudodelniki večkrat leta in leta skriti, dasiravno je po več sto ljudi na sledu za njimi. Zato sem mislil, da mi je to grajo naklonil kak osebni sovražnik, in nisem se varal, kajti kmalu sem zvedel, da sem bil na poti stričniku predsednika, ki je hotel priti na moje mesto in naglo plezati po uradniški lestvici više.

To sem, kakor rečeno, še le pozneje zvedel, zato sem izročil kmalu za pismom dospelemu nasledniku vso preiskavo in vsa nje se dotikajoča pisma ter želeč mu boljše srečo pri tem odrinil na svoje prejšnje mesto, od kodar sem bil pa zopet kmalu premeščen dobra dva dni daleč v mesto P. pri uradnikih znano kot najslabših eno, pa z najsitnejšo službo, ker je tam brez števila pretepov, tatvin in goljufij.

Kako je moj naslednik v mesticu M. nadaljeval preiskavo, tega nisem zvedel, ker se nisem dosti brigal za-njo. Vendar sem prilično toliko zvedel, da pravega hudodelnika niso še zasačili; pač pa je preiskovalni sodnik prijel jih več, katere je pa čez par dni moral spustiti, ker so svojo nedolžnost jasno dokazali. To sem čul z nekako zadovoljnostjo, ker je bilo sijajno opravičenje moje osebe. Še bolj mi je pa potolaženo razžaljeno čutje, ko nekega dne dobim pismo od znanca iz onega mesta. Na koncu pisma berem, da je moj naslednik za morilca prijel nekega generala v navadni meščanski obleki, dasiravno mu je ta prej že povedal, da je general M. Ta huda zmota je bila preneglemu mladenču pogubna, kajti čez par dni je moral nagloma pobrati kopita ne zasačivši morilca vdove Reberjeve.

Preteklo je leto dni in več. Kraj, kjer sem bil, je bil zelo dolgočasen, zlasti ob nedeljah in praznikih. Znanstva si nisem mogel pridobiti, ker so bili drugi uradniki oženjeni in me njihove rodovine niso nič kaj mikale; meščani pa so se nas vidno ogibali. Zato sem navadno tudi ob nedeljah in praznikih po službi božji, zlasti pri slabem vremenu, navadno malo v pisarno hodil ali pa domu jemal zapiske.

Al neka bolečina v prsih me kmalu opomni, da tako napeto delovanje ne bo ugodno zdravju mojemu. Toda kaj početi? S čim preganjati si čas ob nedeljah in praznikih brez znancev, brez družine, toraj brez vsake zabave?

Potožim to svoji postrežnici.

„Ej, gospod“, pa mi odgovori sklenivši roki, „saj niste še stari! Za božjo voljo, če za vas ne bo veselja na svetu, za koga li bo? Ako vam je tu dolg čas, peljite se dve uri daleč v toplice B. Tam je dosti gospôde, lepše od tukajšnje, godba ves dan, se boste lahko razveseljevali, kolikor vam bo ljubo.“

Svêt postrežnice mi je všeč, toraj se podam brž v nedeljo, ker sta bila dva praznika skup, v toplice B., tudi iz tega namena, da bi se kopal, kar bi mojemu truplu zamoglo le koristiti.

V gostilni, kjer sem se vstavil, je bila izbrana in lepa družba. Nekaj gospode je bivalo tu z namenom, kopati se, večidel pa je hotel tu prebiti vroče poletje in se zabavati, kolikor mogoče. Obed je bil skupen in vse se je za to priliko navadno krasno obleklo in olišpalo. Ženski spol je razvijal tu vse umetnosti lišpa, oblačila in obnašanja, kazal iskre duhá in višino omike,

moški spól ga je, kolikor mogoče, skušal dohajati in tako je bilo tu vedno borenje krasnih noš in duševnih moči in isker med sabo.

V tem obziru sta se posebno odlikovala na prvem mestu sedeča gospod in gospá, gotovo soprug in sopruga. Ona je bila zale, visoke, kar krasne postave, kakor kraljica med drugim ženstvom, ponosna kakor Juno, obleka njena izbrana, okusna in dražja od vseh drugih. Videlo se jej je, da je navajena gospodovati in prva biti, in da je v večih salonih in v boljših družčinah domača. Nekaj pa je bilo vendar na nji, kar meni ni bilo všeč, namreč pomanjkanje vse nježnosti in ženske sramožljivosti. Prava res omikana in blaga ženska ne bo tako kazala se vsemu svetu, kakor se je ta gospa.

Soprug njen je bil jej po vsem primeren. Lepo raščene postave, gladkega obnašanja, v pogovoru kazajoč bistrost uma in znanstvo v vseh navadnih vedah bil je povsod všečen družabnik, moral se je brž prikupiti vsakemu — le meni ne, kajti zapazil sem bil, da so njegove oči pod ščipalnikom večkrat vprle se v koga in minuto časa zastale na njem; potem pa, ko da bi se spomnil, kje je, ali pri kakem nagovoru se je brž nekako stresel — meni dokaz, da so se njegove misli za minuto časa zgubljale drugam. Tudi sem bil v takem trenutku zapazil, da se je obraz njegov skremžil, oko začrnelo, kar se godí pri ljudéh, katere obhajajo včasih neprijetne misli ali spomini. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 29. jan. — V poslednjem dopisu od 22. t. m. (gl. štev. 4 „Novic“) sem poročal o seji glavnega odbora tukajšnje kmetijske družbe od 17. t. m., v kateri je šlo za slovenski društveni organ.*) Popraviti imam v omenjenem sporočilu to, da „Kmetovalec“-a vrednik, g. Klavžar, ni naravnost stavil predloga, da naj si društvo izvoli za svoj organ „Kmetovalec“-a, ampak nasvetoval je, da naj se ta stvar izroči v pretresanje odseku 5 udov. Ta predlog je podpiral tudi g. Jos. Gorjup, c. kr. sodnik Kanalski. — Kar se tiče tistega nesrečnega J. Kulota, o katerem sem uni pot pisal, da so ga 18. t. m. na ulici pobrali in pred magistratu in potlej v bolnišnico nesli in da je po poti umrl, je stvar veliko resniša kakor se je mislilo izprva. Ker se je rajncega žlahta pritožila, morala je sodnija dogodek preiskavati. Dosedaj je znano to: poznali so se na trupu nevarni vdarci, katerim zna biti vzrok to, da je sam padel, ali pa da je bil tepen. Vzrok smrti pa so znali biti nasledki pijanosti ali pa mraza. Ker je rajncega bila policija obsodila 2 dni v zapor, in je imel kazni dostati pri magistratu, raznesli so ljudje, da je magistratni čuvaj kolikor toliko kriv Kulotove smrti, o čemur pa ni mogoče do sedaj nič reči. — Presvitli cesar je podaril za vodnjak v Volčjem gradu na Krasu 300 gold. — Grof Chambord je bil povabljen te dni na lov divjih golobov na Kras; vstrelil je 130krat z najboljšim vspehom. Po lovu je imela gospôda južino — pod milim nebom. Čudili se boste temu, čestiti bralci zunaj Goriškega, kjer Vas stiska huda zima. Pri nas pa so bili res krasni dnevi od nedelje do petka; za malo bi se bil uresničil tukajšnji Laški pregovor: „San Bastián puárta la víola in man“ (Sv. Boštjan (²⁰/₁) nosi vijolico v roki). Tu zdaj ni mraza, samo oblačno je. — Za stipendije učiteljskim pripravljancem v Kopru je od ministerstva dovoljenih 12.000 gold. (Dijaki so iz vsega Primor-

*) Došel nam je prvi list družbenega časnika v večji obliki in s podobami ozaljšan. Vred.

ga dá brez ugovora. — Drugi dan bila je ona posebno prijazna z možem, rekši, da mu je pripravila njegovo najljubšo jed — digance, pa jih je dobro posula s prahom, ki ga je za strup kupila v lekarni. Mož se kaže zarad tega jako veselega in si dá digance dobro dišati. Ona mu prijazno prigovarja, naj le veliko jé. Al kmalu potem začne mož žalostno gledati, že nagrizeni diganec vrže na tla in se zgrabi za trebuh. Podoba je, da ga vije strašen krč, ker začne vpiti od bolečin. Žena pa začne zdajci tuliti, pričakovaje, da bode mož kmalu mrtev. Brž potem pa, ko je na videz izdihnil dušo, postala je reva „vdova“ jako vesela, gre po konopce (štrik), mu ga ovije okoli vrata in priveže na najbližji žebelj, v ta namen, da bi ljudje mislili, da se je mož obesil. Al še ni zategnila konopca, ko se probudi „umrli“ mož, — izdrgne konopce z vrata, zgrabi svojo prestrašeno ženo za vratnik in jo tako pošteno našeska s konopcem, da je v medlevico padla, iz katere se izbudivši je izvedela, da se bo imela pri sodnji zagovarjati za strup — zoper podgane.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Pogovor pri mizi se je sukal okoli nekega izleta na bližnjo goro, ki se je pod vodstvom nekega profesorja imel prihodnji četrtek napraviti, toraj me ni posebno mikal. Tudi mojega soseda pri mizi, že bolj postaranega gospoda, kateremu je gotovo putka večkrat nagajala, vse to ni mikalo, ker je mahnil z roko memo ušes in oči, kakor da bi hotel braniti besedam v ušesa. Potem se obrne proti meni in reče:

„Vi ste gotovo tujec in ravnokar došli, ker vas tu še nisem videl. Vas je volja tu dalje časa bivati?“

„Ne“, odgovorim nekoliko razveseljen, „prišel sem le za dan ali dva sem bolj iz radovednosti in da bi si kratil čas, ko iz potrebe.“

„Toraj kakor gospod baron in gospá baroninja, ki sta prišla menda sem denar zapravljat.“

„Vi govorite o onem-le gospodu in gospej?“ pravim jaz, kazaje gori omenjena tujca in vesel, da je moj sosed sam se lotil reči, katero sem hotel ravno jaz sprožiti.

„Da! Ju ne poznate? Saj tu vse le o njih govori. Povsod sta prva, napravljata izlete in gostije in tako se vse le krog nju vrti in suče. Mora biti nezmerno bogat ta baron Kronberg.“

„Kronberg — Kronberg?“ iščem jaz po spominu, „meni je znano dokaj plemenitih rodovin, ali Kronberg“ —

„Bo kak žid po rodu, ki je pridobil bogastvo si kupil tudi plemstvo“, pojasnuje moj sosed.

„Mogoče, mogoče“, nadaljujem jaz, „gotovo ne bo Avstrijanec?“

„Tega ne vem, vendar kedar hitreje govori, mu uide kaka beseda s popolno judovskim povdarkom.“

V tem se vzdigne gospôda, češ, da hoče piti kavo na vrtu. Moj sosed se poslovil od mene rekoč, da gre, kakor ima navado, uro časa malo dremat, jaz pa, ker nisem bil z nikomur znan, sklenem ogledati kraj in šetati po prijetnih sprehajališčih njegovih. Ko sem se tega malo naveličal, sedem ali prav za prav ležem v senco za grmovje, vzamem v roke knjižico, katero sem bil za krajši čas sabo vzel, in jamem prebirati jo. Ali

kmalu se me loti zaspanec, katerega ne morem premagati, in tako zadremlem.

Zbudi me na pol glasen pogovor blizo mene.

„Čemu ste sem prišli, mati?“ se čuje moški glas, katerega brž za baronovega spoznam. „Saj veste, da se v bližnji moji ne smete pokazati.“

„Bi me tudi ne bilo sem“, odgovarja ženski glas, katerega sem moral tudi že nekje slišati, „pot je dolga, zlasti za staro ženo, kakor sem jaz. Al tega ne morem več trpeti, da bi ti svoj denar zapravljaj s to žensko in jej kar stotake v podobi obleke in lišpa na život obešal. Si mar zato (— kar je tu sledilo, nisem mogel razločiti —), da boš s to nič vredno babo v par letih vse pognal? Kaj bo pa potem? Misliš, da take prilike kar na drevesih rastejo? Kratko malo, zapodi žensko, ali pa zgini sam od tod in loti se česa, kar je kaj, to pa ni nič!“

„Mislim, mati“, odgovarja baron, „da vas nič ne briga, kako jaz denar zapravljam. Saj ni vaš, vi mi niste dali groša.“

„Ali brez mene bi ga vendar ne bil dobil, zato me pač briga, kako ž njim ravnaš. Zakaj si sploh ostal tu? zakaj nisi šel v Ameriko, kakor si mi obljubil?“

„Zato, ker je bilo to za me najbolj nevarno. Menite, da ni ravno po lukah, iz katerih se vozijo ladije v Ameriko, največ pastí nastavljenih bilo? Da je tu varno za me, to vidite sami, zlasti odkar sem postal baron.“

(Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 13. febr. — Tukajšnje c. k. okrožne sodnije predsednik, dvorni svetovalec, bivši mestni župan, g. dr. Alojzij vitez Visini, je šel v pokoj; cesar ga je o tej priliki poslal z vitežkim redom Leopoldovim. Govori se, da bode njegov naslednik apelacijski svetovavec v Trstu g. Pavel Sbisà (Istrijan), mož značajan, zmožen in poštenjak, samo — slovenski ne zna. — Odbor tukajšnjega katoliško-politiškega društva je sklenil poslati cesarju adresu, v kateri prosi, da naj bi Nj. vel. načrtov postav samostanske in zakonske ne potrdilo. Tako je tudi poslal voščilno adresso kardinalu Ledohovskemu, izpuščenemu iz ječe Ostrovske. — Deželnemu odboru Isterskemu je učiteljsko izobraževališče v Kopru (v katerem slovanski element prevaguje) tak trn v peti, da je sklenil prositi vlado, naj bi italijansko-slovensko učiteljske predstavila raji v Gorico. Tržaški deželni odbor pa bi rad imel ital. izobraževališče v Trstu. Ne bo dal! — Užiteninski dohodki lanskega leta znašajo v Gorici (mestu): od vina čez 62 tisuč, od piva čez 15 tisuč, od mesa 12 tisuč. Vina in piva se je tedaj veliko več popilo, ko leta 1874, mesá pa le nekaj malega več požilo. — Snega imamo po hribih veliko, po obmestni dolini prav malo, po ulicah mestnih nič več. To pa ni res, da ni Gorica še imela take zime, kakor letos. Nekaj let že res smo imeli snega prav malo ali nič, nekaj pa so bile zime vendar hujše, ko zdaj; sneg do kolena ni bila redka reč pred 20—40 leti. Mraza je bilo davi — 4° R. To je že nekaj sred februarja!

Kamnje na Goriškem 10. sveč. (Javna zahvala.) Dne 16. septembra lanskega leta sta mi pogorela hiša in hlev sè senom in slamo vred. Dobro, da sem bil pri naši „Sloveniji“ zavarovan. Ker mi je sl. vodstvo banke „Slovenije“ vso škodo, koju je komisija spoznala, nemudoma pošteno plačalo, čutim se dolžnega, tudi javno prav lepo zahvaliti se sl. vodstvu. Zdaj gorko čutim, kako dobro je pod plaščem take mile matere biti. Toraj vsem dragim kmetovalcem in posestnikom

Kemu prvi zalogaj presede, mu vas obed malo veljá. (Slab početek, slab napredek, slab svršetek.)

Da bi nas zlo zabilo, mi se nečemo zabiti. (Se reče pri slovesi.)

Redko se je mati rodila, da ni cimitara (grobje) gnojila i raja (nebés) punila. (Tako se tolažijo matere, kim so mala detca umrla.)

Brižno (briga = skrb) oko vse drugo čuva, a sebe nemore.

Svečnica pole glavnice (pri ognji), a navěšćenje (25. marca) pole rupice (na solnci).

Mali potoki napunu velega. (Podložniki napolnjevajo carsko blagajno).

Belo (vino) Krbunsko, črno Motovunsko (najbolje vino v Istri).

Ki bije mojega slugu ili psa, bi i mene, da more.

Prvi prst pase, drugi vrača, tretji je lačan, četvrti oderi škopčiča, peti (mali) ja ču materi povat (povedati).

Ki da trbuh, da i kruh (Bog).

Prisleka = mala, mala dolinica. Mohunjati = sočivje iz stročja jesti. Zakrlješiti = zapregljiti. Krlješ = zapregalj. Peljuhtati = grdo peljati. Lepetati = frfrati (o tuda morda leptir = metulj). Ždriliti = simo, tamo gledati. Napehariti si duga, napolniti seg, podobno slovenski opehariti = v-speh. Prebrenuti = iz boljšega na huje priti.

Narodna otročja igrice pukajoč bela perca na rožici marjetici (bellis perennis); beseda, ki pride na zadnje perce, da veljá: Očeš me, nečeš me, ljubiš me, varaš me. — Jednako nemški: „er liebt mich mit Herzen, mit Schmerzen, ein wenig oder gar nicht.“

Politične stvari.

Kdo naj gre v ogenj?

Navadno mora prostak v ogenj, oficir pa zadej stoji in komandira; v nevarnih trenutkih je pa treba, da gre oficir prvi nad sovražnika, ne da bi ga uničil s svojo fizično močjo, ampak da ohrabri svojo četo; taka armada pa, kjer se boré sami reveži in prostaki, oficirji pa kaki dve uri daleč gledajo, kaj bo, no! taka armada nič ni vredna in ne bo zmagala. Taka armada nekako je naša slovenska stvar. Mi reveži, ki živimo od danes jutri, ki nas zamore uničiti ena sama beseda, en sam dekret, mi naj se borimo! Poznam več uradnikov na Slovenskem, ki so si že večkrat močno prste opekli, ker so se podali v boj za domovino; toda druga armada ni šla za njimi, — voditelji jim niso prišli na pomoč. Osem pregnanih slovenskih uradnikov, med katerimi so bili nekateri iskreni narodnjaki, čaka odrešenja, a ljuba mati Slovenija ne migne prsta za-nje! Vrag bodi vojak pri tako malomarnem krdelu! Magjar gre z veseljem v boj, ker vé, da ga tovariši ne bodo zapustili; isto tako Srb; a Slovencu žrtvujočemu še rojaki niti zaslužene hvale ne privoščijo, toliko manj, da bi se za-nj potegnili. Od uradnikov se tirja slovensko uradovanje; a mnogi narodnjaki, ki od uradnikov to zahtevajo, ga v praksi sami ne rabijo; izborni narodnjaki pridejo na pošto in oddajajo pisma z nemškim naslovom; pridejo telegrafirat, in oddajo nemško pisane depeše; v deželnem odboru delujejo nemški; a pri vsem tem tirjajo slovensko uradovanje, in pričakujejo najbrž od uradnikov, naj jih oni silijo k slovenskemu pisanju! Poznam premožne Slovence, ki imajo na tisoče premoženja, a oni za domovino ne mignejo prsta celo leto ne, k večemu, da so v kako čitalnico

vpisani, pa še te nikoli ne vidijo; a mi reveži, ki ne vemo, ali imamo jutri še kaj jesti, če nas sovražnik vrže iz sedla, mi naj gremo v boj, mi naj bomo „Kanonenfutter“, in kedar zmagamo, potem se bo vil lavorov venec okoli glav, ne naših, ampak okoli glav naših bogatinov, ki se sedaj niti k volitvi ne upajo, ker se bojé zamere. Slovenski bogatini in premožniki v Trstu in Ljubljani si mislijo, naj zmaga, kdor hoče; mi imamo živeti, — s tem pa kažejo, da nimajo nobenega domoljubja, ampak njihov bog je zlato tele. Cela Slovenija je nabrala tri tisoče za Hercegovince, to je ravno toliko, kolikor bi bil en sam lahko dal! Naš bogatin gre osem dni brez večerje spat, če je dal deset forintov!

Človek mora biti slabe volje, če take prikazni vidi, in misliti si: vsak narod ima tako osodo, kakoršno zasluži. Mnogo imam še na srcu, pa nevolja mi ne dopušča dalje govoriti.

Eden izmed prognanih osmerih.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

„Da, čemu si prikladaš naslov barona? Tega ne razumem. Če bi kdo siten ali radoveden bil, bi naglo zvedel po zapisniku plemenitašev, da rodovine baronov Kronbergov ni v Evropi.“

„Pač, so, a malo znani. Bivajo namreč na malem posestvu v Bradenburškem, pa nihče ne vé za-nje. Jaz sem nekdam pri njih prenočil, ko sem bil na begu.“

„Vendar je neumno in — otroško, prikladati si tako imé, ki vleče pozornost svetá na-te, za katerega bi bilo najbolj varno, ako bi pohlevno živel v kakem daljnem mestu ter pričel kako obrtnijo ali vsaj kupčevanje z denarjem. Misiš, da tu za te ni nobene nevarnosti več?“

„Nobene, mati. Tri osebe so, ki to vedó, jaz, vi in pa ona, pa bomo vsi molčali. Ali reva še živi?“

„Še! Taka je, kakor je bila, a novega leta ne bo več čakala.“

„Tiho, mati! Ljudje se bližajo, nihče naju ne sme skup videti. Če mi imate še kaj povedati, pridite drevi ob mraku na konec vrta k oni podobi, ki jo od tu lahko vidite. Tam naju ne bo nihče motil.“

„Čemu! kar sem se namenila, sem ti povedala. Le to še ponavljam, da mi žensko moraš od sebe zapoditi, razumiš, moraš jo!“

„Ne upite tako, bi naju utegnil kdo slišati.“

„Tu ni nikogar tako blizo, sem ves kraj ogledala, predno sem k tebi stopila.“

„Drevi o mraku tam-le, če vam drago, mati. Zdaj grem, družba se bliža. Zdravi, mati!“

To izgovorivši možki hitro odide, kmalu ni slišati več korakov njegovih. Tudi ženska se odpravi, pa na nasprotno stran, jaz jo morem le od zadej videti. Precéj stara je, temno oblečena in na levi nogi malo kruljeva.

Lahko si vsak misli, s kako pazljivostjo sem jaz ta pogovor poslušal, kako sem besede na se vlekel, kako si prizadeval, da ne bi napravil takega ropota ali šuma in s tem vstavil pogovor ter se izdal za poslušalca. Vsaka beseda mi je bila važna in komaj sem ostal miren, ker je v meni vse vrelo. Zdaj, ko sta zginila oba, se sklonim po konci, stopim iz-za grmovja in vkre-

nem na drugo samotno pot, da bi mogel nemoten to, kar sem slišal, prežvekat in si iz vsega sestaviti kako podobo. Da sem vjel na uho važen kos velike skrivnosti, tega sem bil gotov; da ta skrivnost obsega reči spadajoče v področje kazenske sodnije, to sem slutil. Le za nekaj mi je bilo žal, namreč, da nisem obraza one stare ženske videl; ako bi ga bil videl, potem bi bil morda spoznal tudi žensko, katere glas se mi je tako znan zdel, znamenje, da sem imel ž njo že kedaj opraviti. Al kedaj in kje? V svojem poklicu sem imel opraviti že s toliko ženskami, mladimi in starimi, da se posamesnih nisem mogel več spomniti.

„Baron“ Kronberg tedaj ni baron in ona ženska, ki velja za njegovo soprogo, je vse kaj drugega. Katero pa je potem njegovo pravo ime in kaj se drži tega pravega imena, zakaj si je vzel tujega? Morda se skriva za vsem tem kako grozno hudodelstvo.

Nehoté mi pride na misel umor vdove Reberjeve, katere morilec je tako brez vsega sledú zginil in še zdaj ni zasačen. Jamem sestavljati si to, kar sem slišal. „Baron“ je govoril o treh osebah, ki za nekaj vedó, o sebi, materi svoji in o neki drugi osebi, ki pa tudi molči in ne bo včakala novega leta. Ta oseba je toraj zelo stara ali pa bolna za smrt. Pa zakaj bo molčala? Ali morda ne more govoriti?

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 4. marcija. — Mortuos plango. Sinoči med 6. in 8. uro se je kakor blisk raznesla po Gorici grozna novica, da se je dr. Lavrič v gostilnici pri „3 kronah“ — ustrelil. Tragičen konec žalostnega življenja! Prišel je bil o polnoči (od 2. do 3. dne t. m.) iz Trsta; včeraj dopoldne — menijo, da se je usmrtil, a še le proti večeru so sobo odprli in — oh, grozoviti prizor! — našli ga ležečega na tleh sè samokresom v roci. Ustrelil se je bil v glavo! — Že pred nekimi tedni so govorili v Tominu (kjer je bival dr. Lavrič že v drugo kot advokat), da je doktor „izginil“ in se podal brž ko ne v Trst — zdraviti se. Začelo se mu je bilo namreč spet mešati. Ta vzrok so njegovemu odhodu podtikali z ozirom na to, da od onega časa, ko mu je bilo ob prvem njegovem bivanju v Tominu v možganih zavrelo, ni bil popolnoma čiste pameti več. Tudi telesno ni bil prav zdrav, čeravno je bil videti krepak; le čudovita zdržnost njegova v jedi in pijači ga je držala po koncu — telesno in duševno. Vzrokov prve njegove blaznosti pred mnogimi leti ne gre tu razpravljati. Nasledek dolge mučne dušne borbe bil je med drugimi tudi ta, da se ga je lotila popreverska monomanija, potem pa da je „pro forma“ prestopil k protestantovski veri in bil edini slovenski zastopnik „nemške“ vere. Pripomogla je pa k temu tudi malomodrost nekega „gospoda“, ki ni bil kos vzvišenemu svojemu poklicu. (Čudna so pota božje previdnosti! Tega gospoda je tudi pred nekaj leti nenavadna smrt zadela — padel je v Trstu v morje). Sicer pa dr. Lavrič ni bil zagrizen sovražnik katoliške vere in tudi duhovščine ne, in, če so kje njegovi spisi ali govorili na to cikali, — vleklo ga je k temu le bolj žalostno slovensko norenje poslednjih 2–3 let. Jez mislim celó, da se ne motim, ako trdim, da se je Lavrič večkrat kesal, da je bil odpadel od vere „narodu priljubljene“. — O narodnjaštvu njegovem in javnem delovanju so časniki veliko in še preveč pisarili, prijatli njegovi preveč govorili in v zvezde ga kovali. To vse je priprostega moža spravilo v neko nenaravno, nepopisljivo duševno stanje. Lavričeva „slava“ je imela dobro podlago; ali plašč, s katerim so njeno podobo ogrnili,

bil je preumetno narejen, preumetno nališpan. — Narodnjak slovenski je postal dr. Lavrič pozno — še le takrat, ko je prvokrat bival v Tominu, in sosebno, ko je bil v Ajdovščini. Pisatelj teh vrst je imel mnogokrat priliko, biti mu v slovenščini učitelj. — Rekli smo dr. Lavriču „oče primorskih čitalnic“; ali, kakor je sam bil idealist, tako so bile tudi njegove ustanove po večem le gradovi v zraku; od mnogih njegovih čitalnic ni ne duha ne sluha več. — Pisal je dr. Lavrič mnogo za časnike. Odlikovala se je njegova pisava po neki uglašenosti, po umetnem ritmuzu in posnemanji staroklasičnih govornikov in njihove dialektike; pogrešali smo pa v njegovih spisih prave jedernatosti in globokomiselnosti. — Kot odvetnik ni imel Lavrič veliko klientov in še tem ni znal prav vstreči; zato so zahajali še celó prvi spoštovalci njegovi raji k njegovim in svojim političnim nasprotnikom. To pa in jako pičli zaslužek ga ni tlačilo, kajti bil je z malim zadovoljen, ker je živel kakor Diogenes. — Neka posebnost v Lavričevem značaju je bila ta, da je rad dijake zbiral okoli sebe in vedel se, kakor starogrški modrijani. Učil je deklamacijo, razlagal „svobodo“, „narodnost“, „politiko“ in dr. r. Toda mu je vlada to delovanje ustavila. — Od 1868. l. bila je vsaka druga njegova beseda — „svoboda“; v šali smo mu zato rekli „doktor-svoboda“. Meni je enkrat „svobodo“ tako oznanil, da sem razumel, kakor da bi mu bila „svoboda“ in „autonomija“ blizo vse eno. Po nikakem pa ni bila njemu svoboda to, kar večini sedanjih materialistov in nihilističnih radikalcev. — Najsičajnije črte v njegovem značaju so, da je narod naš resnično, dasi sploh nepraktično, ljubil, da je skoz in skoz nesebičen bil kakor malokedo drug, in pa ne časti lakomen. — Mnogim težavnim nalogam v javnem življenju ni bil po vsem kos, kar je bilo eden poglavitnih vzrokov, da je izstopil iz deželnega odbora in dosledno iz deželnega šolskega sveta. — Priprostost in dobrohotnost njegovo in čisti njegov patriotizem je marsikedo za strankarske namene zlorabil. — Narisal sem moža „sine ira et studio“, pa tudi „sine admiratione“ po živi podobi njegovi, ki si mi je že davno v spomin in um dobro utisnila. — Povrnimo se spet k mrliču. Natančnejših dát o samomoru priobčijo gotovo drugi časniki; jaz naj povem le to, da so sinoči ob 9. uri prenesli truplo na pokopališče v mrtvašnico, pa da ga jutre (v nedeljo) nazaj v mesto prinesejo, od koder se ima (iz protestantovske cerkve) napraviti veličasten pogreb.

Iz Kranja. (Čitalnica) naša napravi 12. dne t. m. veliko „besedo“, kateri program je sledeči: 1. S. Jenko: „Sablja moja“, zbor. 2. L. Toman: „Edinost“, deklamacija. 3. J. Rumel: „Récréations pour piano sur Trovatore, à 4 mains“. 4. D. Jenko: „Strunam“, čveterospev. 5. Weiksler: Potpourri iz slov. pesmic (citre, gosli, glasovir). 6. B. Ipavic: „Kdo je mar?“ (štev. 2) zbor in solo. 7. Umek Okiški: „Domovini“, deklamacija. 8. Nedved: Na straži, bariton-solo z brenčočim zborom. 9. A. Diabelli: Potpourri po motivih iz opere Beatrice di Tenda od Bellini-ta. 10. Zajec: „U boj“, zbor. — Začetek ob 8. uri.

Iz Šenturške gore na Gorenskem 4. sušca. — Skopnel je nam sneg po solnčnatih brežinah in prve spomladne cvetlice so že pririle iz prebujene, ogrete zemlje. Lepo se razcvetajo: bele slepice ali kurijce (Helleborus niger), zeleni teloh (Helleborus viridis), pritlikasti jaglič (Primula acaulis); jeternik (Anemone Hepatica); pljučnica (Pulmonaria officinalis), nučje (Crocus vernus), lapuh (Tussilago Farfara), rigelci ali male marjetice (Bellis perennis), vresje (Erica carnea), dišeče, pasje in bele vijolice (Viola odorata, canina et alba); leska (Corylus Avellana) tudi že praši. — Ljubko se

lizma, ki dela v Cislajtaniji svoje, v Translajtaniji pa svoje unim nasprotne postave, in vidi rešitev Avstrije iz vseh teh nadlog le v zvesti izpeljavi oktoberske diplome, ki je po besedah presvitlega cesarja „unwiderfliches Staatsgrundgesetz“ državi Avstrijski in v resnici ona „magna charta“ Avstrijskim narodom, ki razpore pomiriti more in vresničiti preblage besede Njegovega Veličanstva, da „mir se povrne med ljudstva njegova.“ — Gospodje Dežman, poročevalec bar. Apfaltrern in posebno c. k. deželni predsednik vitez Widmann v daljem govoru nasprotujejo govoru dr. Bleiweisa s povdarkom, da je nevarno razruševati državne temeljne postave sedanje ustave. Dr. Bleiweis je te ugovore lahko z mirno vestjo poslušal, kajti gospodje nasprotniki sami dobro vedó, kdo je razrušil temelj Avstrijske ustave: nepreklicljivi zakon — oktobersko diplomó, in na to mesto postavil vse drugačno ustavo in po njej vladno sistemo. — Drugi pot prinesemo obširnejšo razpravo te državnopravne obravnave.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Zopet mi šine iskra v glavo, spomnim se dekle, ki je po hudem udarcu postala nema in za vse neobčutljiva. Vse to gre lepo skup, kakor kolesa razdrte ure, al kdo je ona „mati“? Te ne morem najti nikjer v svojem spominu. Pa saj stara ženska menda še ni odšla, morda bo celó prišla čakati sina k podobi v kotu vrta. Če bi je pa ne bilo, kaj potem? Na vsak način sem prišel na sled nekemu hudodelstvu, toraj sklenem iti za njem, kar se mi zdi tem lažje, ker me tu nihče ne pozna in ne vé, kaj sem. Zato sklenem najprvo zvedeti, kam se je podala starka, in zavijem na pot, po kateri sem jo videl zgubiti se. Sreča mi je mila, kajti že čez četrte ure zagledam starko na ovinku pota kakih 20 korakov pred sabo. Zdi se mi, ko da bi jo bili moji koraki splašili s klopi, na kateri je prej počivala.

Doiti je mi ni bilo težko. Predno sem vštric nje, pa se ozre malo po strani; ko pa zagleda moj obraz, se strese, a hitro v drugo stran obrne. Tudi jaz ostrmim.

Je li mogoče? To je vdova Dolarjeva, edina prijateljica umorjene vdove Reberjeve, katero sem v mestu M. ob svojem času izpraševal o umoru in ki je izmed vseh prič edina trdila, da Reberjeva ni imela skoro nič premoženja. Da je tudi ona mene spoznala, tega sem si bil gotov, zato sem jo hotel ogovoriti, a brž si premislim; bolje, da se delam, kakor da bi je ne poznal, in grem naprej ne oziraje se po nji. To tudi storim in ko se čez nekoliko časa pobiraje palico, katero sem bil nalašč na tla spustil, skrivaj nazaj ozrem, je nič več videti.

Zdaj, ko sem starko spoznal, mi je bilo marsikaj jasno v prejšnjem pogovoru, česar prej nisem po vsem umel. Oni „baron“ je tedaj sin te vdove Dolarjeve. Al kak sin? Spominjam se, da mi je bila pri izpraševanju odgovorila, da nima nobenega otroka. Zakaj se mi je legala, če je ta „baron“ njen sin? Čemu je prikrivala, da ima sina? Čim dalje premišlujem, tim bolj se mi vtrdi prepričanje, da je ta „baron“ morilec vdove Reberjeve. Kako je storil hudodelstvo in kako je mogel

brez sledú zginiti, to mi je sicer še zastavica, katero mi ima rešiti preiskava; kajti da sklenem isti hip zajeti vrlo mater, njenega sina in „baroninjo“, tega mi ni treba še posebno razlagati, imam že dovolj vzrokov. Le to naj bo še povedano, kako sem hotel to izpeljati na najvarnejši način.

Mislil sem si tako-le. Starka me je gotovo spoznala in ker ljudje s slabo vestjo povsod nevarnost za se slutijo, bo mislila, da sem prišel na kak sled; gotovo pa bo bala se kake nevarnosti za se in za sina, tedaj bo skušala približati se mu ter ga svariti pred menoj. Ker sta „baron“ in „baroninja“ do večera v veliki družbi, se pa to do mraka ne bo zgodilo. O mraku bo sin „baron“, kakor je obljubil, prišel čakati matere k podobi v samotnem kotu sprehajališča, če pride že ona ali ne. Ona pa bo prišla, če tudi prej ni bila namenjena, da mu pové, da sem jaz tu, ter ga svari pred mano ali pregovori, da pobere še to noč kopita. Pri tej priliki bodo ušle gotovo nji ali njemu ali pa obema še bolj jasne besede, ki ju bodo izdale. Pri tej podobi v samotnem kotu vrta ob mraku mi je tedaj najugodnejša prilika vjeti hudodelnika, kajti da sta, to mi je tako gotovo, kakor da je dvakrat dva štiri.

Kako pa vjeti tu hudodelnika, ki se bo gotovo branil, kar mogoče? V tem kraju ni nobene uradnije, ne žandarjev in menda tudi beričev ne. Vrh tega jaz sam nisem nikomur znan, če bi tudi povedal, kdo sem, težko bi mi verjeli, dokazov svojega stanu in poklica pa nimam pri sebi razun par obiskovalnih listkov, ki pa niso nikakor zanesljiv dokaz, da sem to, za kar bi se izdajal.

Pri vsem tem se zeló mudí, za premišljevanje ni časa, ura je že štiri odbila in ob sedmih je mrak. Brez vsake pomoči si pa tudi ne upam izvršiti svojega namena zlasti proti dvema osebama, čeravno mi poguma ne manjka; „baron“ je tako močnejši od mene in zavest, da mu gré za glavo, bi mu dala še več moči.

Zadrega moja je po vsem tem res velika. Vendar sklenem podati se k županu in poskusiti svojo srečo. A tega ravno ni doma, le občinski sluga sloni pri vratih. Temu zapišem par vrst do žandarmerijske postaje, v katerih zahtevam brž dva ali tri može sem. Slugi obljubim izdatne plače, ako mi vsaj v dveh urah pripelje žandarje.

Cesar bi morda besede ne storile, to stori denar. Sluga napreže in oddirja, da se je vse za njim kadilo. Jaz se podam zopet proti glavni gostilnici ogledovat, je li „baron“ še brez skrbi. Vidim ga na strani „baroninje“ v sredi gospode pri živahni zabavi, — dokaz, da še ni z materjo govoril. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 18. marcija. — Nocoj od 5½ do 7. ure je bil v dvorani katoliškega društva koncert, katerega je počastil tudi gosp. grof Chambord z grofinjo soprujo in odličnim spremstvom. Druge domače gospode je bilo veliko. Med petjem in godbo sta čitala dr. Valussi (državni poslanec) in g. Alpi prav lepi razpravi o „Devici Orleanski“. — Naš deželni zbor je imel pretekli teden 2 seji, v katerih se ni nič posebnega obravnavalo. (V torek bo spet seja.) Kar bo važnega v zboru, posnamem za prihodnjič. — Okrajna šolska nadzornika za vse Goriško sta za prihodnjo šestletno dobo imenovana: gosp. Franc Vodopivec za vse 3 slovenske okraje: Gorico (okolico), Tomin, Sežano in tudi za slovenske šole v okraji Gradiščanskem, gosp. Jož. Culot (gimn. profesor) pa za laške šole v Gorici in v okraji Gradiščanskem.

priklada na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa. — Dr. pl. Schrey je predlagal v imenu finančnega odseka, naj se letna službenina muzejskega kustosa Dežmana v dosedanjem znesku 472 gold. 50 kr. zboljša na 800 gold. Ta predlog spodbija Kramarič.

On ostro govori proti povikšani plači muzealnega kustosa Dežmana; pravi, daje brez tega bogat, da ima družih dohodkov dosti, da hodi v državni zbor na Dunaj in da celega pol leta ni v Ljubljani in po takem ne oskrbuje muzeja; sicer pa bi se vsacemu deželnemu uradniku imela prej ko njemu povekšati plača, ker on je največi sovražnik pravic našega naroda. — Ko je poročevalec dr. Schrey vnovič priporočal odsekov predlog, je ta po večini glasov obveljal. Konečno se je potrdil proračun glediškega zaklada za l. 1877 (potrebščina 8677 gl. 99 $\frac{1}{2}$ kr., zaklada 5197 gl. priman-kljej 3480 gl. 99 $\frac{1}{2}$ kr., ki je pokriti iz deželnega zaklada.) — Poročilo o sledečih obravnavah zborovih v prihodnje.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdà.

(Dalje.)

Še prej ko v dveh urah se priplazi občinski sluga s tremi žandarji po stranski poti, kakor sem mu bil jaz naročil. Žandarjem ob kratkem razložim, kako in kaj, in brž so vsi pripravljeni pomagati mi. Le to se mi še težko zdi, kako se bodo poskriili ob podobi, da bi jih kdo ne zapazil.

„To bo naša skrb, nič se ne bojte,“ odgovori vodja, „ne oko nas ne bo videlo tje iti.“

Na to gredó s hiše in se zavijejo proti hosti. Dan je še, a solnce že nizko, zato sklenem tudi jaz podati se k podobi in sicer za plotom, kjer me ni bilo lahko videti. Kmalu sem tam in ko si izvolim prostor v grmovji kar mogoče blizo podobe, mi zašepeta žandar:

„Mi smo že tu.“

Ozrem se in vidim vse tri žandarje na trebuhu, tako da jih zlasti v mraku ni bilo mogoče videti. Zadovoljen s tem, se vstopim na svoje skrito mesto, naznanivši jim, da imajo na moj klic priskočiti in oba zgrabiti.

Mrak je med tem vlegel se na okolico in za njim se jame noč kaj naglo bližati. Ko se posamezne reči le še na kakih dvajset korakov dajo razločiti, zagledam črno oblečeno, meni dobro znano žensko postavo previdno bližajočo se podobi. Ko pride do nje, se nasloni ob njo in čaka.

„Da bi le prišel, kakor je obljubil“, mrmra sama pri sebi, a za moje napeto uho vendar razumljivo. „Govoriti moram ž njim, naj veljá, kar hoče. Ta preiskovalni sodnik ima pasji nos.“

Ni jej bilo dolgo čakati, že čez dober četrť ure je bolj slišati ko videti bližajočega se človeka. Rahlih korakov bliža se podobi, izza katere je ženska že stopila.

„A, tu ste, mati!“ spregovori, ko jo zagleda v temi. „Ste vendar prišli? Mene bi ne bilo, ko ne bi bil obljubil, ker sem se le z izgovorom zmuznil iz vesele družbe. Če mi imate še kaj povedati ali sporočiti, govorite, toda podvizajte se, mudi se mi nazaj, ker me bodo pogrešali.“

„Ne hodi več med nje“, spregovori mati s sila skrbnim glasom, „oh, ne hodi, dete ljubezni moje, če imaš do matere svoje, do samega sebe še količkaj ljubezni. Nocoj sem imela grozne sanje, videla sem tebe na vislicah, sebe pa — o groza!“

„Haha! In to ste prišli mi sem praviti?“

„Ne samo to. Veš, koga sem danes tu videla? Preiskovalnega sodnika tistega, ki je imel preiskavo zarad Reberce. On mene ni spoznal, jaz pa njega dobro. Brez nobenega namena ni sem prišel, to je gotovo, ker je zvit lesjak. Kaj, ko bi sledil tebe, ko bi bil zvedel, da si tu?“

„Me ne pozná! Tudi je čisto nemogoče, da bi bil dobil moj sled. Saj razen vas še celó nihče ne vé, da sem bil jaz kdaj v mestu M., še manj pa, da sem prišel v hišo vdove Reberce in kako iz nje.“

„Stara dekla še živi, tega ne pozabi. Bolje zá-te in zá-me na vsak način, če se podaš nazaj na Laško, tam te ne bo nihče iskal. Ako pa zasačijo tebe, potem sem tudi jaz pogubljena, kajti da brez moje vednosti in pomoči nisi mogel v hišo vdove, to bo sodnijska bistroumnost hitro spazila. Če tedaj že nočeš rešiti sebe, vsaj mene ne stavi v nevarnost.“

„Saj ni nobene nevarnosti, mati, ne bodite tedaj tako boječi. Kedar bo, jo bom že zapazil in popihal čez hribe in doline. Pravica ima počasne noge in zá-me premalo bistre oči. Pa tudi ako bi me prijeli, kje so dokazi, če vi in jaz molčiva?“

„Res da, razen naju ne vé nobena živa duša nič. Vendar boljši je boljši, glej tedaj, da se kmalu spraviš od tod.“

Potem sta govorila še nekaj besedi, ki pa zá-me niso bile važne; ko si podasta roke, da bi se poslovila, stopim jaz iz-za grmovja, za mano žandarji z nasa-jenimi bodali.

„V imenu postave vdajta se in idita z mano.“

Pri teh mojih besedah odskoči baron, da bi pobegnil, al dva žandarja mu nastavita bodala na prsa. Ko vidi, da mu ni moč pobegniti, seže v žep, slišati je, ko da bi napenjal petelina, toda žandar mu zbije pištolo iz rok. Vidé, da je vse zastonj, se postavi pred-me in zarohni:

„Jaz sem baron Kronberg in bom tirjal zadostenje za silo, ki se mi godi.“

„To vam bo dovoljeno“, odgovorim pa jaz mirno, „toda zdaj boste morali že z mano iti.“

Mati, ki je bila prvi hip se vstrašila in na pol glasno zakričala, se zdaj, ko jo tretji žandar drži, tudi oglasi:

„Kaj hočete meni, stari ženski? Jaz gospoda barona še ne poznam ne.“

„Odgovor vam bo pri sodnji, kamor boste zdaj tirani.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 9. aprila. — Gosp. škof Strossmayr, s katerim je bil tudi monsignor Rački, je ostal v Gorici samo čez noč. Prišel je ob 5. uri popoldne preteklo nedeljo (2/4.) in se drugi dan ob 8. uri odpeljal v Trst k ondašnjemu škofu mons. Dobrilo-i. Ker je bilo že pozno in vreme slabo, obiskal je slavni gost (v Gorici) samo prvostolno cerkev. — V tukajšnjem listu „L' Eco“ sem našel to-le prav grdo novico. Neka mati je svoje dete zadušila, in privezavši mu kamen okoli vratú, spustila ga v Sočo. Otroka je voda vzdignila na vrh; prinesli so ga k sodnji, katera je koj dozdevno mater poklicala. Pokažejo jej mrtvo dete; ona nič ne taji, da

veselé z nami, posebno Rusija, ki je glavna zastopnica slovanstvu. Živel Hurban! Pozdravljati se morajo naši bratje na Jugu, katere vse vroče ljubimo in ki po hudih udarcih osode trpé ter prelivajo kri za dom in pravico. Slava jim! Dalje govori dr. Rieger tako-le: Danes praznujemo veliki god Česke zgodovine. Pravi se, da zgodovina je učiteljica življenja; in za nas je in ima biti taka učiteljica, a nikakor ne samo nerodovitna starina. Dela naših očakov naj nam bodo vzvišen izgled, kaj premore ljubezen do domovine. Še živi Česki národ, ki je z lastno krvjó napisal mnogoteri list zgodovine človeške in mi smo starih Čehov vnuki ter bomo, ako dá Bog, tudi v prihodnje dodali kak list domači zgodovini. V tem obziru še ni dovršena povest Česke (burno ploskanje), in če danes pevamo „Bývali Čechové“ („Čehi so bili“), jaz pristavim „Čechové budou“ („Čehi še bodo“). Premišljeva je pa sedanjó zgodovino vseh Slovanov moram obžalujóč konstatirati, da dosedaj zgodovina tako mnogobrojnega naroda ni v pravi razmeri z njegovo velikostjo in močjo. Do zdaj še ni izvršil svoje velike naloge v človeštva zgodovini; njegova zgodovina je razkosana in barbarstvo je pogosto zaviralo tek slovanske zgodovine, ter na zapadu so prečili gospodstvaželjní sosedje naše napóre z zvi-jačo, rekoč, da nam hoté prinesiti vero in izobraženost. Ni se zato mogel dvigniti slovanski rod, a gotovo se še bode. Česka zgodovina je le predgovor k zgodovini slovanstva, in če je predgovor tako slaven, kakovo bode še le dovršeno delo! (Ploskanje.) Veče bode od predgovora! A da se to zgodi, se mora slovanski narod svojim lastnim duhom povzdigniti do one višine, na kateri stojé najodličnejši narodi svetá. Pri tem napóru mora vladati slôga. Previdnost Božja je vstanovila svetu réd, da narod za národom, po meri svojega izobraženja in svoje prosvete, prednost dobiva pred drugimi národi. Tako prednost morali so Grki odstopiti Rimljanom, v novejšem času Italijani Španjolcem, Francozi Angležem, zdaj jo imajo Nemci, a gotovo pride čas, da jo zadobí tudi národ slovanski in ne bode je tako kmalu zopet izgubil. Slovan ne tlači drugih, on si ne piše na svojo zastavo slaboglasne prislovice: „Sila gré pred pravico“. Nasprotno si bodo Slovani izbrali za svoje geslo besede našega pesnika: „Ako pozoveš Slovana, pokaže se ti človek.“ Mi smo leta 1848 najprvi izrekli načelo ravnopravnosti za vse národe. Tega načela se bodo Slovani vedno krepko držali, in to jim bode med drugimi národi za dolgo dolgo zagotovilo častno mesto. Zaradi teh načel slovanskega národa ni treba proglašati panslavizma kot strašilo, kajti ž njim še le bi prišlo pravo človekoljubje in ona zlata dôba, da bi močnejši spoštoval tudi pravico slabšega. Po tem poti bode slovanstvo, složno delajoč, naproti šlo veliki bodočnosti. Moja zdravica veljá vsem udom ože in širje slovanske rodovine, kateri se ali osobno ali v duhu, vdeležujejo današnje naše svečanosti; ona veljá lepemu svetu in bogatemu plodu, katerega se mi Slovani nadejamo od te ljubezni in čvrste solidarnosti: veliki bodočnosti Slvanov!“ (Dolgotrajno plôskanje.)

Mnogovrstne novice.

* *Banatskih ali golubaških komarjev je zadnje dni preteklega meseca v okolico Temešvara toliko privrelo, da je živina, ki je bila na mestnem pašniku na paši, vsa preplašena pridirjala domu. Kakor Temešvarski časnik piše, so napadli ti komarji več konj, goved in prešičev in jih pomorili. Samo v občini Lieblinski so pomorili 80 konj, v Bučiaškem okraji več sto živine vsake vste, in povsod po cestah se vidi mrhovina po-*

morjene živine. V Temešvaru je zato 24. aprila mestna gosposka oklicala prepoved, da noben gospodar ne sme živine na pašo gnati, pa tudi druge obrambe zoper grozoviti ta mrčes so se učinile. — Ta mala mušica se prikaže mnogokrat v velicih gostih rojih na spodnji Donavi v banatski vojaški granici in v nasproti ležeči Srbiji. Takrat zapusti živina po naravnem nagonu pašnike in beží v vasi in hleve. Ti komarji poiščejo na živinčetu mehke, nježne, gole dela, vsedajo se okoli oči, na gobec, v nosnice in lazijo celó v ušesa, v golt in v sapnik. Vsak vbod (pik) tega komarja vzrokuje pekoč, srbeč in trd boleč otok; mnogo vbodov živino zavaljo velikih oteklin umori. Dogodilo se je že tudi, da so ti komarji majhne otroke pod milim nebom umorili.

* *Zakaj imajo v Švicarskem kantonu Argau tako obilo sadja? — Tam je starodavna navada, ki je vredna, da bi se povsod vpeljala, da vsak ženin na dan poroke mora vsaditi 4 mlada sadna drevesca, na dan krsta vsacega otroka pa 2. — Sem ter tje je tudi pri nas bila nekda enaka hvalevredna navada; naj bi se je naša županstva zopet poprijela!*

Jugoslavenška književnost.

Od djela, koja sam napose na svet izdao, još imam nekolicinu nerazpačanih, podpunih iztisaka, pa to različnih pjesama pod nadpisom „LIRA.“ Ovo djelo u dvie knjige uz književnu zabavu za hrvatski i srbski narod pod naslovom „Časovi“ pruža niz narodnih i novovjekih umotvorina. Izviše su nagradom pridodani riedki spisi, koji se na vjekopis pok. dra. Ljudevita Gaja odnose. Naumiv razpačati ove iztiske, pošlednji put pozivam narod, neka nabavi krasoslovna, zabavna i poučna ova djela. I ovako liepo molim ljubitelje i ljubiteljke naše knjige, navlast one, na koje je moj poziv drugom prigodom bio namienjen, da mi se rado odzovu. Ciena za vse tri knjige, oko 50 tiskanih listova velike, iznosi 2 st., te se neka čas prije šalje meni. Poslije će ohaljena ciena poskočiti. Na pouzeće opremam obznanjena djela poimence znatnim podupiračem naše književnosti, na deset podpunih iztisaka pridajuć po jedan bezplatno. Uzdám se u rodoljubje njihovo, da će primiti ove moje umotvorine narodno-moderne škole. U Zagrebu 1876. Velimir Gaj.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Med tem sta žandarja „baronu“ roki zvezala. Pri starki tega ni bilo treba, in tako odrinemo k županu, kjer pustim oba hudodelnika pod varstvom dveh žandarjev, toda vsakega v drugem prostoru, da se ne moreta razgovarjati; tretjega žandarja in župana pa vzamem seboj v gostilno, kjer preiščem sobo „baronovo“ in vzamem vse seboj, kar se mi je za preiskavo važno ali kaj vredno zdelo. Tudi „baroninjo“ povabim, da bi šla z nami, naročim tri vozove in se odpeljem iz toplic, kjer je to, kar se je zgodilo, spravilo vse, domače in tujce na noge. V prvem vozu se je peljala „gospá“ v drugem mati, v zadnjem pa jaz in „baron“; na vsakem vozu je vrh tega sedel še en žandar, na prvem

pri kočijažu. „Baron“ vso pot ni spregovoril besedice, marveč se naslonil v kot in mi kazal zaničljivo hrbet.

Bila je že noč, ko se pripeljemo do mestica P. Izročivši vjetnike jetničarju, se podam na svoj dom sestavljati si načrt, po katerem sem jih hotel drug dan izpraševati. Tudi naredim začetek poročila do višje sodnije, konec sem hotel še le dostaviti, ko bi izprašal vjetnike.

Drugi dan ukažem najprej pripeljati „barona“. Vidi se mu na obrazu in pomečkani obleki, da je imel nemirno noč in da mu oči ni zatisnilo spanje.

„Kako vam je ime?“ ga vprašam.

„Baron Kronberg, kakor vam je že znano“, se odreže osorno.

„Tako ste se imenovali v toplicah, a to ni vaše pravo ime, vi niste plemenitega stanu.“

„No, če to bolj veste, čemu me prašate?“ odgovori še bolj osorno in nadaljuje: „Ali bom zdaj zvedel, zakaj ste tako z mano ravnali, naredili mi tako sramoto?“

„Mirno! Vse boste zvedeli. Za zdaj le odgovarjajte, prašal bom jaz. Kako je vaše pravo ime?“

„Dokler se mi ne pové, zakaj se mi je to zgodilo, ne odgovarjam na nobeno vprašanje.“

„Dobro! Vam je znano mesto M.“

„Nisem bil nikdar tam.“

„Tedaj tudi niste poznali neke vdove z imenom Reberjeva?“ vprašam in vprem oči va-nj.

Njegovo ako se mi mahoma vmakne in vse truplo se strése, a le za migljaj časa; potem me pogleda z ono predrznostjo, ki se nahaja le pri oguljenih in vtrjenih hudodelnikih, in se odreže:

„Čemu vsa taka vprašanja? Če mesta ne poznam, tem manj bom poznal v njem bivajoče ljudi. Sploh se mi zdi, da se gledé moje osebe motite. Zato vam tu še enkrat povem, da sem baron Kronberg. Dokler mi tega ne verjamete, bom na vsa druga vprašanja molčal, ob svojem času pa tirjal zadostenje od vas.“

„Kakor vam drago. Za zdaj imate pa opravičiti se suma, ki je padel na vas. Čujte tedaj! Opravičen sum leti na vas, da ste umorili vdovo Reberjevo in si prisvojili njeno denarno premoženje.“

„Jaz!“ se čudi jetnik z zategnjenim glasom in isto predrznostjo, ki jo je že prej pokazal. „Gospod, za to sumničenje mi bote dali še posebno zadostenje.“

„Prav rad! Ali dokler se ne opravičite, vam ne bom mogel dati nobenega zadostenja.“

„Nezaslišano, nesramno! Kje imate le najmanjši dokaz, najmanjši vzrok za tako peklensko natolcevanje?“

„Vzrokov imam dosti, dokazov iščem“, odgovorim jaz zdaj popolnoma gotov, da imam pravega morilca v pestéh in da mi dokazov ne bo težko najti, če bi tudi zatoženci hoteli tajiti.

Te moje besede ga spravijo vendar malo ob dozdaž kazani pogum; vendar ga, kakor se vidi, ni še volja podati se, zato vnovič reče, da na tako nezaslišano sumničenje in tako razžaljiva vprašanja on nima odgovora. Pri tem tudi ostane, ni mi moč nobene besede več iz njega spraviti, zato ga ukažem odpeljati nazaj v samotno ječo. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Celovca 30. aprila. — Tudi pri nas smo zadnje dni tega meseca imeli viharne dneve; imeli smo namreč nove volitve mestnega odbora. Kakor ste v Ljubljani srečno zmogli s 4 narodnimi kandidati, tako tudi mi „šparovci“ smo tukaj zmagali z vsemi 4 naše stranke. Vprašali me boste: kaj neki pomeni beseda „šparovci“? Nate odgovor: Slovenska tukajšnja

stranka ni tako močna, da bi se pod tem naslovom mogla v volilni boj spustiti z nemčursko liberalno; al mnogo poštenih meščanov je, katerim do grla že predsedata potratno gospodarstvo onih mož, ki so do sedaj krmilo mestno v rokah imeli in pod katerimi so rastli davki različnih vrst kakor gobe po dežji iz tal. Ta klika podirala je bajte ubozih, a ni skrbela za to, da bi se siromaškim rodovinom zidala tu ali tam prebivališča. Razsrdilo je tedaj to gospodarstvo po pravici večino velivcev 3. razreda, tako, da so se pridružili Einspielerjevi stranki in pod naslovom „šparpartei“, to je, „šparovcev“, 24. dne t. m. na volišče hiteli in sijajno zmagali. Od 438 volivcev se jih je volitve vdeležilo 143, in izvoljen je bil pivar Rieder z 94 glasovi, prof. Einspieler z 90, čevljar Flach z 80, in v ožji volitvi hišni posestnik Pamperl mlajši, ki je z 38 glasovi podrl bivšega župana viteza Jessernigga, ki je vjel le sramotnih 7 glasov. Celó nobeden liberalnih kandidatov ni tedaj zmagal! To je očitno znamenje, da previdni Celovčanje so siti novodôbnega liberalizma in da s to volitvijo očitno naznanjajo svetu željo: „libera nas, Domine“! V mestnem odboru sedí sedaj 5 mož konservativne stranke, med katerimi 2 Slovenca: izvrstni naš prof. Einspieler in pa že lani izvoljeni trgovec Rosbacher.

Iz Vač 1. maja. — Dopis v zadnjem listu „Novic“ imam nekako popraviti. Namesti „30 prvotnih“ naj se bere 32 Vaških posestnikov, ki imajo sicer skupne sopasnike, kateri pa s sejmi niso v dotiki, a vendar si oni tudi vse sejmske dohodke prilastujejo in med seboj porabijo, čeravno imajo tudi drugi sotržani ob sejmi enak napoto in kvaro.

Novomesto 1. maja. — Da se „podpornemu društvu za borne dijake“ od vseh strani vljudno pripomaga, to kažejo blagovoljni doneski, ki so jih dale razne prilike, namreč: popularna predavanja v gimnazijski dvorani 57 gold. 70 kr.; gledališčina predstava v čitalnici 54 gold. 50 kr.; koncert v kazini 100 gold. 30 kr. Za to javno izreka lepo zahvalo odbor.

Iz Ljubljane. — „Gori pa doli, sém ter tjè“ — to je, kar se je celi pretekli teden v časnikih bralo o obravnavah Dunajskih ministrov z Ogerskimi, ki so vsak hip iz Pešta pritekli na Dunaj, pa zopet v Pešt bežali, — dognalo pa se ni nič. Prejšnji bojni glas „ustavovercev“: „ne za trohico novih bremen več!“ že je potihnil kot figa-mož! Vsaj smo zmirom rekli, da ta stranka bo vse odobrila, kar to ministerstvo stori. — Kakor o Avstrijsko-ogerski pogodbi je še vse negotovo, tako je negotovo še zmirom stališče Avstrijske politike o Turškem vprašanji; to pa se vsak dan bolje spoznava, da Avstrija bi lahko v Ruski imela zvesto zaveznico, ko bi minister vnanjih opravk do drug bil nego grof Andrassy, kateremu je „železni“ kancelar Bismark orakel. V sedanjih razmerah pa je lahko mogoče, da se vresničijo besede Palmerstonove, ki je rekel: „Turčija je vžigalni klinček, ki bo v Evropi zanetil občni plamen.“

— (Vcenitev zemljišč na Kranjskem) v zadnjem našem listu omenjena, se bode tako le nadaljevala:*) Od 2. do 4. maja obhodijo cenilci Novomeškega okraja na meji med prvo in drugo cenilno skupino ležeča zemljišča, da se zarad vcenitve taistih med seboj dogovoré. Vcenitev posamesnih zemljišč se pa začne 1. maja v občini Zaloše v Radoliškem okraju, 2. maja v občini Cesta v Kočevskem okraju, 8. maja v občini Gotna Vas v Novomeškem okraju.

*) Ta naznanila se bodo nadaljevala, da jih posestniki dotičnih krajev zvedó. Vred.

in tolažijo, če kričijo po tej ali uni postavi, s katero jim pa ministri ne morejo vstreči. Če ministri čutijo, da se liberalcem to ali uno ne sme po njihovi volji spolniti, ali če se preslabe čutijo, da bi jim storili, česar zahtevajo, ali če nimajo poguma, da bi jim kar naravnost rekli: „to ne gre“, pomagajo si s tem, da izburjenim liberalcem in radikalcem vržejo kos cerkve, kakga škofa, ki se strogo obnaša po papeževi zapovedi, ali nekoliko menihov in nun ali pa celo čedo vernih katoličanov v žrelo. Na ta plen planijo potem liberalci z veselimi vriskom in postanejo tihi, kakor tiger v menažeriji, ko mu je lastnik njegov kos mesa v žrelo vrgel, — ministri pa potem v svetoskih rečeh delajo in gospodarijo, kakor jim drago. „Reform“.

Slovstvene stvari.

Kraynska dužella

želly tudi svoj dikičionarjum imeti. *)

Lubički teh Modric! katire sem rodila,
 Katire marnu sem jest z wello sladnostjo
 Dojila, ktire sem s trudno roko redila,
 Zredila tudi gor ne z nižejši častjo;
 Katiri ste mi vi moje sejnce oboyli
 S častitem Lorbarjam, katiri ste me vi
 Tem drugem materam že vso enako strili:
 Katiri vzdigneli ste me verh te časty,
 Vam hvalla bod' zatu; al še letu mi strite:
 Za kar vam želle jest moje na znanje dam,
 En' Besedniše vi mi marnu skup zložite,
 De tega nimam jest, tu je še mene sram.
 Vi bodite možji! vi mujo si vzamite.
 Stopite urnu skup, ter pomenite se;
 To pravopisnost berž med sabo vi sklenite,
 V ti mor'te narpoprej vi zastopiti se.
 Vam je moj jezik znan; znane njega lastnuste,
 Znanu wogatstvu tud njegovih besedy:
 Znan njega glas, znane vam so njega skrivnuste,
 Znani, de njemu cel beračit' treba ni.
 Skažite, de on neč po ptujem nazdihuje,
 De Nemc krivičnu ga z' en'ga tatu dolžy,
 Ter, de navrednu on se njemu posmehuje,
 Ke z' en'ga revneka nasramnu ga deržy.
 Zadosti on ima sam v svojih koreninah,
 De vse, kar treba je, zamore zreč' lohku,
 Obilnu najde on vse sam v svojih lastninah,
 Kar dosehmalo smo deržali za težku.
 Sem marnost! Sem us trud Synovi! obbernite,
 Tukej obilnu se svity Kraynsku zlatú:
 Tukej zaloge si vi le samú koplite,
 Tukej vi najdete vse vam lubu blagu.
 Tu je, kar vošem jest, de b' vi si skupzbiralli
 Tu, po katirem jest goreča hrepenim.
 Tu! iz koga de vi be mi Krono zvezalli:
 Tu! po katirem jest želne roke mollim.
 Synovi! Mate sem, Mater obwogatiti
 Nekar o! nej nabo vaš put vam pregrenak.
 Synovi! Mate sem, Mater častito striti
 Nekar o! nej nabo vaš trud vam pretežak.

*) Ta pesem se nahaja od besede do besede v „Pisanicah od lepeh Umetnost“ l. 1779. Kar je želela tedaj dežela Kranjska, želi sedaj vsa Slovenija že petnajst let. P. Marka Pohlin je spolnil tedaj deželi Kranjski želje l. 1782; kedaj, kedaj spolni vsej Sloveniji vsled A. A. Wolfve oporoke želje prečastno knezoškofijstvo?!

Stopite skup, ter si naspruti pomagajte,
 Začetek je težak, tu dellu bo lohku;
 Stopite skup, ter le blagu si powoj'vajte,
 O vam je, more bit', tud tu še pretežku?

Mnogovrstne novice.

* *Sultan ves v železu.* Iz Carigrada se poroča časniku „N. A. Z.“, da sultana ni nikjer videti. Iz straha, da ne bi zgorel v svoji palači, si je dal popolnoma železno sobo napraviti; njene stene so vse s železom nabite; tudi hišna oprava je vsa železna in posteljo ima v železni omari. Ljudstvu se malokaterikrat pokaže in takrat zelo previdno, da bi se mu kaj ne zgodilo. — Sliši se tudi, da Turki nameravajo zeleno zastavo preroka Mahomeda povzdigniti, kar je znamenje, da je Turška vera v silni nevarnosti. Ona je klic, da ves Turški rod mora po orožji seči; nadejajo se, da se na to znamenje iz Azijatske in Evropejske Turčije zbere nad 1 milijon bojnikov. Mohamedova zastava je zavita v 40 svilnih zavitkih; kedar se razvije, nosijo jo na dolgem drogu, na vrhu je okrogla, zaznamovana s polumesecem; 12 zlatih vrvic visi od nje, katere drže viši Turški popi. Turki mislijo, da, vsi neverniki oslepé, ko to zastavo vidijo, katero za tako sveto imajo, da vsak Turek jo brani s svojim življenjem.

* *Čemu je mrtev človek še dober?* Časniku „Pays“ naznanjajo iz Filadelfije sledečo čudno novico: Neki Mahrenholz je nedavno odprl kožarnico v Wašingtonu (v severni Ameriki) za človeške kože in ker jako dobro plačuje te kože, se je našlo mnogo „zvestih“ udov in „dobrih“ sinov, ki mu prodajajo ostanke svojih mož in očetov! Gosp. Mahrenholz je v razstavo Filadelfijsko poslal par čevljev iz človeške kože. Trdi se, da je človeška koža zavoljo leska in gibčnosti najpripravniša za obutev. Neki drug Amerikanec pa name-rava kožne odpadke, ki jih kožar ne more več rabiti za čevlje, porabiti za plin (gaz).

* *Piva se je leta 1874 skuhalo na Štajarskem* 1 milijon 85.599 veder, od katerega se je odrajtalo 1 milijon 413.065 gold., — na Koroškem 204.202 veder z vžitnim davkom 344.915 gold., — na Kranjskem pa 94.795 veder, od katerega se je plačalo 125.449 gld. vžitnega davka. Davkarije po tem takem pač veliko piva povžijejo!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Za njim pokličem mater njegovo. Nji se še bolj pozná trpljenje noči.

„Vi ste vdova Dolarjeva?“ pričnem izpraševanje.

„Sem. Pa zakaj ste me sèm prignali, mene, pošteno žensko, ki ni imela nikdar še s kazensko sodnijo opraviti?“

„Vi ste mati barona Kronberga?“

„Bog varuj! Še poznala ga nisem do včeraj. Kako bom jaz mati barona?“

„Čemu ste se sinoči z njim na tako skritem kraju sešli?“

„V denarnih zadevah. Jaz sem mu namreč posredovala posojila, za kar me je dobro plačeval.“

Tako je imela za vsako moje vprašanje primeren odgovor. Lahko bi bil spraval njo in prej tudi barona v zadrego, ako bi bil hotel povedati, da sem oba njuna pogovora poslušal. Al ta glavni vdarec sem si prihranil za drug pot. Zato tudi nisem silil dalje v vdovo, marveč jo dal nazaj v ječo gnati.

Več sem opravil z „baroninjo“, ki je stopila v sobo še najmanj preplašena.

„Vaše imé, gospá ali gospodična?“ jo nagovorim, ko je sedla na ponudeni jej stol.

„Moje imé je G., jaz sem gledišna igralka.“

„Tedaj niste baroninja?“

„Nisem in menda tudi ne bom še tako hitro, ker ta baron me zdaj menda že ne bo mogel vzeti“, odgovarja še precej dobre volje in igraje z robcem. „Škoda za-nj, ima dosti denarja.“

„Ali mislite res, da je baron?“

„Se vé da, kaj pa! Toda, če bi tudi ne bil, kaj mene to briga?“

„Kdaj ste ga spoznali?“

„Preteklo zimo v mestu L., kjer sem bila igralka. Jel je za mano hoditi in pošiljati mi darila. Kaj sem hotela? Moj prejšnji častitelj je bil vse zapravlil, temu pa se je videlo, da ima še dosti denarja. Zakaj bi ne bila prišla se ga, dokler ima kaj?“

„Pa ste se imenovali baroninja in veljali za njegovo soprogo?“

„Kolikokrat sem bila na odru že baroninja in še več! Sicer pa jaz nikomur nisem rekla, da sem baroninja in soproga Kronbergova; oboje so si le ljudje domišljevali in jaz — čemu bi se bila branila obojega naslova!“

„Tedaj barona Kronberga niste poznali prej?“

„Kako li? Pravil mi je sicer, da je njegovo posestvo doli na Poljskem ali Ogerskem kje, a za drugo se nisem brigala.“

„Ali ste mislili poročiti se z njim?“

„Kakor bi bilo kazalo, toda zdaj še ne.“

„Vi ste se hoteli prepričati, če je res tako bogat, kakor se je kazal?“

„Gotovo! Čemu bi mi bil mož, ki nič nima?“

„Vam se je morda zdelo, da ni vse tako, kakor se je videlo?“

„Kaj pa! Ženske moje vrste poznajo take ljudi, so jih že preveč skusile.“

„Kedar bi bil vse zapravlil — — —“

„Bi ga bila jaz popustila, se vé da.“

„On ni baron, marveč vse kaj drugega. Veste, od kod ima svoj denar?“

„S tako mislijo si nisem nikdar glave belila. Moj Bog, če bi človek hotel vsakega, ki ima denar, prašati, kje in kako ga je dobil, kolikim bi se zameril, kolikokrat škodoval sam sebi! Mislim, da je to kaka dedšina, kak dobiček v loteriji ali na borsi ali pa pri kaki kupčiji, ker denar tako lahkomisljeno zapravlja.“

„Kaj pa, ko bi ga bil dobil po kakem hudodelstvu, umoru?“

„Gospod“, pravi igralka ponosno in se spne kviško, da je videti njeno postavo v vsi telesni lepoti, „kaj pravite? Po umoru?! Da bi bila jaz z morilcem — o — o — ta misel bi me vničila! Zato prosim naravnost odgovora: ali me le skušate, ali je res, kar mi pravite?“

Krasne oči njene so vprte v mene in na obrazu se kaže prestrašenost, naravna, ne hlinjena, to mi je jasno. Zato jej tudi odgovorim:

„Baron Kronberg — njegovo pravo imé mi dozda še ni znano — je silno sumljiv, da je umoril neko vdovo in potem pobral njen denar.“

„On — morilec in ropar!“ zakriči igralka in se zgrudi na stol. Jaz in pisar jej prideva na pomoč, jej močiva čelo z vodo in tako jo čez par minut zopet spraviva k zavetju.

Ko je zopet pri sebi, nadaljujem s kolikor mogoče pomirljivim glasom, ker sem po vsem tem prišel do skoro prav gotovega prepričanja, da ona o hudodelstvu nič ne vé:

„Vi tedaj niste tega vedeli?“

„Ne pičice, gospod“, odgovarja s potrjim glasom in solze se jej vderó z oči. „Da bi se mi bilo to le zdelo! Zamišljen in raztresen je bil večkrat, a da to prihaja od težke vesti, — da bi bil morilec — —. Oh, zakaj sem bila tako lahkomiselna! Kje se bom smela še pokazati, če svet izvé, da je bil moj častitelj — morilec in ropar! Oh, vse je proč, moja gledal iška prihodnost moje nade — vse — vse!“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Dunaja 20. maja. — Kar so „Novice“ vsa leta trdile, da je namreč dualizem največa nesreča za Avstrijo, to zdaj začenjajo spoznavati celó najstrastnejši ustavoverci Dunajski, ki so vsaki dan manj zadovoljni s pogodbo, katero po načrtu Dunajskih in Budapeštanskih ministrov ima na novo za 10 let ukreniti Avstrijo z Magjarijo. Vladni listi sami zagovarjajo nesrečni novi načrt s tem, da pravijo: „le zaradi ljubelega miru z Ogri se sprejme nova pogodba.“ Nenasitljivost Magjarska je brez konca in kraja; ne le, da čedalje več hočejo „cislajtanske“ pomoči, oni tudi očitno delajo na to, da bi podrli še ta mostek, ki „obe polovici“ Avstrije skupaj drži. Morebiti čitateljem „Novic“ vstrežem, ako jim nekatere glasove iz tukajšnjih ustavoverskih krogov priobčim. Nedavno je tukajšni „Bürgerverein“ imel razgovor o novi Avstrijsko-ogerski pogodbi; v tem shodu je znani državni poslanec Skene med drugim zaradi razcepljenja Dunajske banke na dvoje tako-le govoril: „Če se en del denarnega zaklada iz Dunaja prenese v Budapešt, ni to drugega nego to, da se Avstrijska banka raztrga in Ogerska v svoje roke dobí moč, ki jo pozneje utegne proti nam rabiti. (Živa pohvala. Res je tako!) Pa še nekaj drugega se je bati. Novi bankovci bodo na eni strani imeli nemški, na drugi magjarski napis. Zdaj naj se pa, kar je lahko mogoče, primeri, da ena teh dveh držav pride v hudo denarno stisko; splaćati bo treba, pa ne bo s čim. Kaj se bode zgodilo? Bankovcev, ki so po novi pogodbi skupni postali Avstriji in Ogerski, bodo v tej sili toliko naredili, kolikor bo treba. Mi bomo pa te (za Ogerske potrebe narejene) bankovce morali vsakako jemati, kajti Ogerskih od naših ne bode mogoče ločiti! Treba že danes na vse misliti, kar utegne priti. Mi moramo korist naše države varovati.“ In resnico je govoril mož. Magjari bodo v oholosti svoji zapravljal, Avstrijanci naj pa plačajo! To je namen dveh bank iz enega, to je, našega žaklja. — Kakor ustavoverci javkajo o novi pogodbi, isto tako tudi demokrati centralisti. Tako je demokratično društvo v 9. okraji našega mesta na predlog tukajšnjega mestnega odbornika Löblichja te dni sklenilo peticijo na državni zbor, naj nikar ne pritrdi novemu načrtu Avstrijsko-ogerske pogodbe, rekši, da že pogodba leta 1867 je naložila Avstriji pretežka bremena, ki pa se imajo po novi pogodbi še težja narediti. — Po pravici zato pravi konservativna „Oest. Rundschau“, naj stvar obračamo kakor koli, to je gotovo, da pogoji novega „ausgleicha“ ne pomenijo drugega nič nego povik-

kar so „Novice“ pisale ali pa to, kar „Tagblatt“ svetu prodaja.
Dr. Jan. Bleiweis.

Mnogovrstne novice.

* *Kako hira kupčijstvo zavoljo ustanka v Bosni in Hercegovini*, kaže popis v „Obzoru“, kjer se bere sledeče: Iz Avstrije in Ogerske tožijo trgovci, da jim je mnogo škode zavoljo tega, ker ustanka še ni konec. V Bosno in Hercegovino se sicer prodaja mnogo sukna, pamučine (pavole), plehaste robe, svetilnic, stekla, piva, soli, opeke, voska, loncev, sit, moke, konopcev itd., odkar pa boj traja, ne gré v te kraje prav nič od vseh teh stvari. Od druge strani pa je velika zguba trgovini to, da iz Bosne in Hercegovine ne pride sedaj v Avstrijo in Ogersko nič surovine, goved, kož, žita, lesa, volne, šišek, pijavk, suhih češpelj itd. Vsa trgovina je zaspala.

* *Od učitelja ljudskih šol po novem liberalnem kopitu* beremo v „Vaterl.“ sledečo lepo povest: Sopruha (žena) nekega učitelja je naprosila sopruha družega učitelja, naj bi njeno hčerko k birmi peljala. Naprošena kumica (botra) jej odgovori, da to rada stori, da pa mora poprej s svojim možem govoriti. Čez malo dni potem je prejel učitelj od svojega tovariša po poštni listnici sledeči odgovor: „Častiti gospod! Vaši prošnji, ki ste jo v nedeljo moji sopruhi razodeli, ne morem vstreči zato, ker za take reči po svojem prepričanju ne morem denarja trositi; povem Vam pa tudi, da niti Vas niti nikogar družega ne bom za tako reč nadlegoval, kedar moja hči v tista leta pride, ko drugi otroke svoje k birmi peljejo.“ — Ta mož je učitelj v nekem Dunajskem okraju in ima upanje kmalu do službe nadučitelja dospeti. Srečna šola — dostavlja „Vaterl.“ — ki ima take robe učitelje za gojitelje svoje mladine!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdà.

(Dalje.)

Meni je bilo to, kar se je tu pokazalo, zadosten dokaz, da je igralka gledé umora popolnoma nedolžna. Zato ji naznamim, da je prosta, ter jej izročim vse, kar je bilo njenega med onimi reči, kar sem jih v gostilnici sabo vzel. Bilo je med njimi več krasnega in veliko vrednega lišpa. Toda ona izbere iz vseh teh reči le, kar je bilo prej njena lastnina, in potrebno obleko; vsa ona darila pa, kar jih je dobila od „barona“, zmeče zaničljivo nazaj v škrinjo, da si so bila več stotakov vredna. Obljubivši mi, da mi bo naznanila kraj, kamor se bo podala in prišla pričat zoper hudodelnika, če bo treba, se odpelje. Jaz je pri preiskavi nisem več potreboval, in tako se nisem zmenil za njo, dasiravno mi je došlo pozneje naznanilo od nje, da je na nekem nemškem odru engazirana.

Po tem prvem zaslišanji končam poročilo do više sodnije in čez tri dni dobim ukaz, nadaljevati preiskavo, katero sem v mestu M. pričel. Drugi dan mi doidejo tudi vsi akti te pravde. Ker sem zdaj gotov, da imam prava hudodelnika v pestéh, me je volja, trdo se lotiti te reči in jo brž dognati. Obdolženca sta še vedno trdovratno tajila, še celó, ko sem jima povedal, da sem

slišal na lastna ušesa obojni njuni pogovor, in ko so žandarji bili kot priče zadnjega pogovora pri podobi zaslišani. Glavnih dokazov še tedaj nisem imel v rokah, zato pišem sodnji v M., da naj pošlje, če mogoče, deklo umorjene vdove in potovko, ki je srečala onega gospodskega človeka v hosti, sem. Odgovor sodnije, ki mi doide še le po dvakratnem priganjanji, je ta, da pač potovka lahko pride, če zahtevam, o dekli pa je zdravnik rekel, da bi ne strpela nobenega potovanja, ker je tako slaba, da utegne čez teden dni umreti.

Nevoljen zaradi take malomarnosti, katera bi bila lahko vzela mi glavno pričo, se z jetnikoma in njunimi čuvaji brž odpeljem v M.

Pot je bila dolga in težavna, ker nismo mogli rabiti železnice. Tje dospevši podamo se vsi v bolnišnico, kjer je dekla še vedno bivala. Zdravnik mi pové, da gré h koncu ž njo in da se nič več ne zaveda. Vendar silim, da nas peljejo k njeni postelji; tam ukažem čuvajem postaviti „barona“ in njegovo mater tik postelje, sam pa se vstopim za zglavje in jamem buditi na videz spavajočo revico. Prebudi se in ko se jej odpró oči, upró se v „barona“ in njegovo mater in glasovi nečloveškim podobni jej kipé iz grla. Očesa se odpreta, kolikor mogoče, ob enem vzdigne revica roki in ji raztegne proti „baronu“, kakor bi se ga hotela vbriniti; potem se vrže na stran in ko zagleda mene, se sklenete roki, kakor da bi prosili mene pomoči. Jaz se nagnem k nji in jej zeló glasno zavpijem na ušesa:

„Je ta tisti, ki vas je s sekiro po glavi vdaril?“

Živahno prikimanje mi je odgovor, potem me prime revica za roko in kaže z drugo, da proč ž njim. Meni krvavi srce, vendar dolžnost me veže, toliko spraviti ž nje, kolikor je mogoče. Zato jo prašam dalje:

„In ta ženska je bila tudi zraven?“

Zopet prikima revica in se skuša zariti v posteljo.

„Kaj rečete vi na to?“ se obrnem potem k „baronu“, ki se mi zdi nekako prestrašen. „Poglejte tu, kaj ste storili! Ali morete gledati to osebo, ki je zdaj komaj še človeku podobna?“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 4. junija. — Še en dan (6. t. m.) in mestne volitve so pri kraju. Stari Rimljan je pel: *Beatus vir, qui procul negotiis paterna rura bobus exercet suis*. Jez pa si mislim: Blagor mu, kedor z visocega doli — znad strank — gleda volitne homatije. Naši časniki niso ta pot skoraj nič govorili o volitvah in kandidatih, tudi po mestu ni bilo nič videti tiste gorje, tistega lora kakor pred leti, tem živejša pa je bila skrivna borba v volitnih shodih in zunaj njih. V 3. volilni skupščini so bili dveh strank kandidati prilepljeni po voglih stranke „Insonzove“ in nove liberalne — „Goriziano-ve“, kateri ste enega skupnega kandidata imeli, 2 druga pa vsaka svoja. Izid je bil ta-le: glasovalcev 261, „Isonzo-vcí“ izvoljeni sè 104 glasovi, „Gorizianovci“ so imeli le ostalih 57 glasov. „L' Eco“ pravi, da je imela „Isonzo-u“ nasprotna stranka izprva zagotovljenih 250 glasov, pa da jih je 200 odpadlo in se volitve zdržalo, ali pa k „Isonzovcem“ ubežalo. Manjkalo je ljudem te stranke zavednosti, stanovitnosti, pravih kolovodjev in agitatorjev. Klerikalna stranka se je večidel zdržala volitve. — Nekaj novega nam je pokazala 2. skupine volitev. Po voglih so bili priporočeni ti-le 3 možje (ki so že bili tudi prej v starešinstvu): dvorni svetovavec vitez Bosizio, Fr. dr. Dellabona, notar, in H. bar. Ritter, ud više zbornice Dunajske. In ta 3 imena je priporočal — cvet stare liberalne stranke (ali recimo „Isonzo-ve“),

Janičarji ga ne potrdé in zahtevajo princa Selima, guvernerja Trapecuntskega, brata Ahmetovega. Selim se vzdigne zoper svojega očeta, al bil je premagan. Novič gré zoper očeta in pride brez ovir do Stambula (Carigrada), kjer mu ustajniki odpró vrata. Sultan pride z narodom in velikaši pred palačo očetovo. Bajazet II. jih vpraša: „Česa iščete?“ Jednoglasno odgovoré: „Padiša naš je star in bolehen; mi želimo namesti njega pozdraviti sultana Selima!“ — Starec videč, da vse upanje je prazno, pravi otožen: „Jaz odstopljem vlado svojemu sinu! Mahomed naj blagoslovi njegovo vlado!“ Selim mu zagotavlja vse cesarske časti. Bajazet II. odide v Dematico in umrje 66 let star, ostrupljen po zapovedi svojega sina! — Ta je bil prvi padeč in izgled prihodnjim, kakor smo videli letos 30. maja 1876. Selim je nadaljeval osvojevanja in umrl l. 1520, vračajoč se iz Egipta.

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Kako Turki sultana na tron posajajo, se bere v časnikih to-le:* Ko pride dan inštalacije, novega sultana zjutraj zgodaj izbudijo in sicer brž potem, ko je „mujecchin“ (napovedovalec molitve) iz stolpa mošeje (Turške cerkve) svetu zaklical: ni ga Boga zunaj Boga in Mohamed je njegov prerok. „O pridite molit, o pridite se umivat“. Brž potem pride viši eunuh k sultanu in ga vabi v kopelj in k zjutranji molitvi. Ko se je sultan izkopal, se po tleh razgrne preproga (tepih), na katero poklekne in potem gori navedeno molitev v predpisanih sedmerih nastavah opravi. Ker sultan na dan svoje inštalacije se posti, začne po opravljeni molitvi prebirati pobožne knjige ali pa državne letnike. Med tem se zbirajo velikaši v prestolni dvorani in pričakujejo tukaj svojega gospoda. Ko je sultan prišel v dvorano, gredó vsi skupaj na dvorišče in ondi zasedejo konje in jezdijo, prvi med njimi sultan, z godbami in nekolikimi batalijoni vojakov spremljani v mošejo Ejub. Ta mošeja je Turkom najsvetejša zato, ker po njihovih mislih v mausoleji blizo te mošeje Turški svetnik Ejub, Mohamedov bandernik, pokopan leži. Kdor drug v to Turkom presveto mošejo se drzne stopiti, pride zato ob glavo. Pri vratih pričakujejo sultana Scheikh-ül-Islam in mnogi ulemi, ki ga spremlijo v cerkev, kjer se potem na povišano mesto sam vsede. Zdaj molijo ulemi za dolgo življenje sultanovo in njegove rodovine; po dokončani molitvi mu Scheikh-ül-Islam opaše meč Osmana, ustanovnika sultanove dinastije, ter ga opominja, naj ta meč zmirom in zmirom slavno rabi za vero. Potem se podá sultan s spremstvom svojim v stari Serail, kjer je za-nj že prestol pripravljen, na katerega se vsede. Potem pristopijo državni velikaši in poljubijo dva dolga trakova, katera s prestola doli visita. — S temi komedijami je nameščenje novega sultana na prestol Turški končano.

* *Zavoljo 8 krajcarjev! Nek mestjan v Ogerski Sobotici (Steinamanger) je Šopronjski kupčijski zbornici dolžan ostal 8 krajcarjev, ki jih plačati ni hotel. Zbornica ga je zato tožila; sodnija je izrekla, da mora za ostalih 8 krajcarjev plačati; dolžnik se je pritožil pri viši sodnji, ki je tudi spoznala oni dolg in zato pritožbo zavrgla. Iz teh tožeb in pritožeb se je nabralo okoli 100 gold. stroškov, ki jih je imel toženec poplačati. Ko ga je sodnija zavoljo plačila rubiti dala, se je davkarju zoperstavil tako, da je bil zavoljo silovitega upora na 3 mesece v zapor obsojen. Zavoljo 8 krajcarjev tedaj 100 gold. v gotovini stroškov, pa še 3 mesece zavora povrh. — Naj bi si taki, ki se za vsak krajcar radi pravdajo, tega Ogra v izgled vzeli!*

* *Na nemški podkovijsko-živinozdravniški šoli v Gradcu je za prihodnje šolsko leto razpisanih 5 štípendij po 100 gld. in s prostim stanovanjem v učilnici. Prošnjiki imajo dokazati, da so rojeni Štajarci, že 18, pa ne še 30 let stari, in pa ubogi ter da so se kovaštva naučili. Vsak mora se pri ravnateljstvu v Gradcu podvreči preskušnji, pri kateri se bode najbolj ozirjemalo ne tiste, ki dobro nemški berejo in pišejo, potem urno podkovati znajo. Pismene prošnje se vlagajo do konca julija pri deželnem odboru v Gradcu.*

✍ *Poštna novica.* Kdor pri svojih poštab naroči, naj se mu pisma, časniki ali kar koli drugega ne pošilja na dom, ampak na pošti shrani, dokler sam po to ne pride, mora odzdaj za vsak mesec naprej plačati 50 kr. za shrambo. Vsa druga pisma itd., če niso zaznamovana s „poste restante“, se bodo po listonoših pošiljala na dom, kakor dozdaj in se bode morala za dopošiljatev plačati navadna potnina. To veljá vsem, ki stanujejo v občini, kjer je pošta, ali v srenjah, kamor zahajajo redni potni listonoši. Drugim ni treba plačevati shranovine, če njihova pisma ostajajo več časa na pošti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Kar sem pričakoval, se je zgodilo. Oba, mati in sin, obrneta oko od bolnice in ne odgovorita ničesar. V tem se približa mašnik, ki je malo za nami prišel, da bi podelil revici sveto olje. Ko ga ta zagleda, se spne kviško in pomoli zopet roki proti njemu. Vsi nazoči pokleknemo, tudi mati se vrže na kolena in jame britko jokati. Ko vidi sina še stati, ga potegne k sebi in ječi vsa objokana:

„Jaz ne morem tega prenašati. Poklekni tudi ti in prosi Boga, da ti to odpusti.“

Med tem je bolnica prejela sveto olje, mi pa smo se odpravili, a še predno sem jaz stopil iz sobe, mi reče zdravnik:

„Smrt je blizo. Le malo trenutkov ima še živeti. Četrť ure pozneje bi bilo za vas prepozno“. —

Podamo se k sodnji, kjer je čakala nas po mojem ukazu potovka, ki je na dan umora srečala gosposkega človeka v gozdu. To naznanim svojima jetnikoma.

„Ej, pustite to, ne nadlegujte dalje ljudi“, pravi pa jetnik, „pripravljen sem, vse vam povedati.“

Vendar pokličem ono potovko, ki vstopivši gleda nekoliko časa predstavljenega jej človeka in konečno reče: „Bo že pravi! Malo se je spremenil, pa spoznam ga še!“

„Boste v stanu priseči na to?“ jo prašam dalje.

„Tega ne bo treba“, pa odgovori jetnik sam mesto nje; „žena je prav videla. Jaz sem tisti, katerega je v gozdu srečala“.

Ker vidim, da sta oba hudodelnika pri volji obstatí hudodelstvo, spustim potovko in pričnem izpraševanje ž njima. Naj sledí tu le izpoved „barona“, ki se v kratkem tako-le glasi:

„Jaz sem nezakonsk sin svoje matere, ki se je pozneje z uradnikom Dolarjem omožila. Zato me ni smela nikdar pripoznati in tudi, ko jej je umrl mož, se me je še sramovala ker je bilo znano, da z možem ni imela

otrok. Vendar je po moči skrbela za me in me dala v zavod, kjer sem pod njenim prejšnjim imenom „Kregar“ izdelal niže šole. Tudi pozneje me je izdatno podpirala, tako mi je bilo mogoče študirati nekaj gimnazijskih šol; ker pa nisem imel pravega varha, zašel sem bil kmalu na slaba pota in bili bi me izključili iz šol. Predno pa se je to zgodilo, sem se prostovoljno oglasil k vojakom in tam postal častnik. Al zavoljo neke krvave praske s sočastnikom in nekaterih drugih sitnosti moral sem popustiti vojaški stan.

Brez vseh dohodkov in nikakor v stanu drugače si ohraniti življenje, ko z delom, katerega se pa nisem upal privaditi, pišem materi, da pridem k njej, in ob enem s pismom odrinem. Prišel sem peš in ponoči, nihče me ni videl. Ta noč je bila nesrečna. Dovolite, gospod sodnik, da to ob kratkem povem.... Dogovorila sva se z materjo, umoriti vdovo Reberjevo in polastiti se njenega premoženja. Drugi večer se je imel izvršiti naklep. Materi moji, prijateljici vdove, so bili vsi prostori hiše znani, tudi je lahko prišla še pozno ponoči ali zgodaj zjutraj k nji, če je bilo treba, ker ste imeli zmiraj skrivne denarne barantije. Da pa ni vsa ulica videla, kedar je moja mati šla k vdovi, je dobila od vdove, ki jej je v vsem zaupala, ključ za skrivna vrata, ki so zad za drvarnico, a tako dobro skrita, da jih nihče ne najde, če ne vé za-nje. Iz teh se pride naravnost na polje in po stezi v mesto nazaj.

Vdovi se še sanjalo ni, da ima mati moja kacega sina. Zato me je zvečer, ko sva jo obiskala oba, izdala za svojega stričnika, častnika na začasnem odpustu. Opomniti mi je, da sva ta večer oba šla skozi sprednja vrata v hišo, ker mati ni hotela pokazati, da jaz vem za skrití vhod. Tisti večer sem si ogledal hišo in sobe, po materi pa sem zvedel, kje ima denar in druge denarne vrednosti. Ko sem vse, kar se mi je potrebno zdelo, ogledal, grem z materjo domu — zopet skozi sprednja vrata. Tako me v mestu ni mogel nihče zapaziti in pogrešati, ko sem bil drugi dan zginil.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Nemške Avstrije, 7. rožnika. §. — To pa rijejo diplomati pod zemljo, kakor krti! Kako za neumne morajo imeti druge ljudi, ako jim zagotavljajo, da se mir ne bo kalil o tem, ko vse na veliko vojsko kaže! Naš Andressy si je celó smelost vzel, trditi, da Srbija in Črnagora ne pojde v boj. In kake reči se godé v Carigradu! Najprej so sultana odstavili, — študenti, pravijo; kdor hoče, naj pa verjame! — potem so ga zadušili; potem so ga pustili še živeti, pa zaprtega, tako, da ga nihče ni videl (ali je živ, ali mrtev?); sedaj spet se je zaklal s škarjami sam (?). Hudobni ljudje pa majejo z glavami, in nič nočejo verjeti, ter menijo, da vest o sultanovi nezgodi nekim diplomatom (Angležkim?) ni prišla tako iznenade, kakor so pred svetom kazali. Le lahkoverni ljudje verujeje v resnično tricesarsko zvezo; mnogi pa mislijo, da bosta Bismark in Gorčakov našega Andrassya brez mjila obrila! Vstaši imajo med velikimi vladami le 2 prijateljici: Rusijo in Nemčijo. Prva Turška prijateljica je zdaj postala Anglija; Francija pa se iz golj sovraštva do Nemčije nagiba k Angležki. Anglija skuša pridobiti tudi Italijo in Španijo. Naš Andrassy pa ne vé, ali je kuhan ali pečen, tako ga za nos vodita una dva (Gorčakov in Bismark). Anglija pomaga Turku iz sovraštva do Rusije; da pa Nemčija stoji na strani ustašev, o tem že koj iz početka ni bilo dvomiti; praša se le: zakaj? Iz ljubezni do Slovanov gotovo ne; kdo vé, kaj Bismark namerava

z Avstrijo? Zastonj Rusije gotovo ne podpira v tem. Sanjalo se mi je, da je Avstrija vojno napovedala Rusiji, Prusi so pa na Česko primarširali; na to vdarijo Francozi čez Reno, v Trst pa pride Angležka ladja polna srebra, in v tistem času jamejo puške na južnem Tirolskem pokati, tudi v Gorici se je slišalo streljanje, Srbi pa so ravno z godbo v Carigrad stopali. Ves ta šunder me je zbudil, da ne morem povedati, kak je bil — konec.

V Gorici, 11. junija. — Čast, da je nepremagljiva, rešila si je naša „Isonzo-va“ stranka srečno. Tudi v 1. volilnem razredu so izvoljeni njeni trije kandidatje — pohlevne dušice — s 67-68 glasovi od 73 volilcev. Borbe tedaj nikakoršne ni bilo 6. dne t. m., ker so se druge stranke kujale. Preglejmo zdaj nove starešine! Med 9 izvoljenci so 3 stari (v 2. skupini), 6 pa je novih. Trije stari, vnovič izvoljeni, so vse drugo prej, nego „Isonzo-vci“; med ostalimi so skoraj vsi nedolžni ljudje. Nadejamo se, da — „saremo poveri, ma ben governati.“ — Upravna sodnija na Dunaji je tedaj sestavljena, med njenimi svetovalci ravnokar imenovanimi nahajamo tudi našega Winklerja. Da je žarek Dunajske milosti posijal tudi na enega naših rojakov, štejejo si v čast; ali je pa vlada s tem, da je gospoda Winklerja vnovič poslavlila, nam Primorcem ustregla, sam ne vem. Winkler je sicer povsod na svojem mestu, kamor ga denete — sposobnega za vsakošen delokrog ga delajo temeljite pravniške znanosti in mnogotere uradniške skušnje, kakor tudi znanje treh jezikov (slov., nemšk. in italj.) — ali — mi Primorci si mislimo, da srajca je životu bliža, ko suknja, in da za marsikaj W. na Dunaji ne bo, za kar je bil v Trstu kakor ustvarjen; zakaj, od kar Tržaška namestnija stoji, niso ga imeli menda svetovalca, da bi bil naše razmere tako dobro poznal, kakor on. Gledé na to in gledé na vsestransko njegovo spretnost, delavnost, uradniško poštenje, prijaznost in postrežljivost, smemo naravnost reči, da Primorsko namestništvo zgubi z Winklerjem svoj glavni steber. Bili so časi, ko je Trst bil preskrbovalnica vsakoršnih tujih in domačih (neslovenskih — se vé da) zmožnih in nezmožnih plemenitašev, ki so tam v namestniji imeli svoje sinekure, prepustivši delo kateremu „plebejcu“, ki so ga še povrh pisano gledali. Bili so časi, ko je marsikak sicer prav dober in gladek laško-nemški domačin hodil ven in noter pri „govêrnu“, dober za „salôn“ in za „reprezentacijo“, ali, da bi bil vedel, ste li Prosecco in Opchina (Občine in Prosek) laške ali — (po ranjcem Kandlerji — Bog mu daj mir božji!) starorimljanske naselbine, tega ne moremo reči. Bili so časi, ko je tam v tisti dolgi hiši blizo molo-a S. Carlo imela svoje središče „Tiroljska kolonija“. Pod sedanjim namestnikom so se reči obrnile na bolje. Ne le, da on sam razmere Primorske natančno pozná, prišlo je zaporedoma k centralni oblastniji nekaj zmožnih in zavednih slovenskih mož in zgodilo se je preteklega decembra tudi še nekaj nezaslišanega — da je Slovenec neplemenitega rodú postal „dvorni svetovalec!“ Nemški časniki ugibajo, kdo in kaj je novi upravno-sodnijski svetovalec W? Kaj je, to je pri nas notôrno. Tu imate njegovo kariêro! Star je gosp. Winkler 51 let; rojen na Trnovem (2-3 ure od Gorice). Začel je kot uradnik služiti l. 1851. Bil je najprej auskultant v Kanalu, potlej sodnijski adjunkt v Gorici; po preuravnavi okrajnih oblastnij (l. 1852?) okr. aktuár v Sežani, nekaj časa adjunkt v Ložinju in Rovinju (imel je le s civilno-sodnijskimi rečmi opraviti); kot adjunkt je prišel v Gorico in deloval veliko let v zemljiščno-odvezni komisiji, kjer je mnogo najtežavniših, najbolj zahomotanih zadev rešil. L. 1861 je prišel v deželni zbor in odbor; v prvem je še zméraj, že 15 let, v odboru (v katerem — kakor povsod — si je zapustil svoj

Ko je preživel softa neko število let v „medressi“ in je — po svojih mislih — dobro pomnožil zaklad svojih vednosti, tedaj se, kedar mu je ljubo, odpové šoli in vstopi v javno življenje. Odhodne preskušnje mu ni treba delati, tudi mu ni treba iskati zrelostnega izpričevala; vsak profesor mu dá svoje pismo, v katerem popisuje pridnost in pobožnost svojega učenca in ga tako dalje priporoča. Navadno dobí tak abiturient po dobro dovršenih študijah službo pri vladi, in sicer kot „imam“ (pridigar) v kaki mošaji ali kot „mullah“ (duhovnik), ali kot „mufti“ (razlagalec postav, notar, odvetnik), ali kot „kadi“ (sodnik). Ako hoče doseči kako duhovensko službo, predstaviti se mora šejku ül-islamu (glavarju islama), ki stoluje v Carigradu ali kakemu „kadi mulahu“ (dušnemu oskrbniku ali sodniku kake provincije), ki ga izpraša, ali je dovolj spreten za svojo službo in če je dovolj vešč v koranu in njega izlagalcih, zmožen staro-arabskega in deželnega jezika in njega slovnice, biografije proroka Hašamskega, Ben Mohamed El-Rebbi-ja, nekaterih oddelkov modroslovja itd. Ako kandidat skušnje ne prestane, imenujejo ga začasno „naiba“ (prisednika sodniškega) in ako se med tem pripravi za drugo preskušnjo, sprejmó ga med „muftije“ ali „kadije“; tako postane „ulem“ (državni modrijan) in drzniti se smé, pri vladi izpregovoriti kako besedo. „Imami“ (pridigarji) in „mullahi“ (duhovniki) pa se ne prištevajo „ulemom“. Najviši med mufti je „mufti el Kebir“ (veliki mufti), ki ima tudi naslov „šejk-ül-islam“ (glavar islama). Ta služba ima to dobroto, da njenega zastopnika ne morejo obsoditi na smrt.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Konec.)

Hudodelnik se nekoliko oddahne, potem nadaljuje svojo izpoved tako-le:

„Proti jutru, vzemši od matere slovó, ki mi je navezala na srce, da moram v Ameriko pobegniti, ko se mi bo hudodelstvo posrečilo, se podam do skritih vrat, nihče me ni videl in tako pridem v hišo, kjer se skrijem in čakam ugodne priložnosti. Ali dolgo je ni bilo, ker je bila vdova v svoji sobi zaklenjena. Še le ko je odšel oni mizar, ki je prišel prosit je potrpljenja, je pustila svojo izbo odklenjeno. Jaz se, ko je bila dekla šla v drvarnico po drva, splazim skozi kuhinjo do nje; sedela je ravno pri mizi. Ko me zagleda, hoče planiti kviško, al sekira, katero sem bil s kuhinje sabo vzel, jo omami na prvi hip, da se zgrudi. Potem jo mahnem še parkrat in jamem odpirati železno skrinjo v postelji. Al dekla pride nazaj, pa predno more kaj ziniti, pobijem tudi njo na tla, kjer v krvi tiho obleži. Zdaj sem izpraznil denarno skrinjo, bilo je v nji 63.000 gold. v bankovcih in obligacijah; zadnjih nisem mislil vzeti, pa premislim si, kajti kdo mi more kaj, če se ne vé, kake številke imajo! Zato odprem tudi omaro, v kateri je hranjena knjiga, dolžna pisma in menjice. Med zadnjimi jih je bilo tudi nekaj od moje matere podpisanih; te sem hotel vničiti, pa ker ni bilo časa brskati in iskati jih, nesem ves papir in knjige na ognjišče, kjer se je ravno kosilo kuhalo. Tu postojim tako dolgo, da je vse vpepeljeno, potem pobegnem skozi skrita vrata s

hiše, hitim po gozdu do bližnje pošte in se peljem po svetu. Bal se nisem posebno, ker sem vedel, da me ni nihče v mestu videl iti v hišo ali s hiše, in ker tudi telegrafa v mestu ni bilo, ki bi bil dogodbo brž po svetu raznesel. Predno bi se zvedela po svetu, sem upal priti že do Hamburga ali celó na morje.

Res pridem do Hamburga — obligacije, katerih je bilo 10 po 1000 gold., sem bil že prej v denar spremenil — in dobim tu časnik v roko, v katerem je bil popisani umor vdove in da se je morilec najbrže v Ameriko podal. To spremeni moj namen, vkrenem jo na drugo stran in pridem na Prusko, kjer sem si dal drugo ime — moje prvo se mi je vendar-le zdelo nevarno — ter živim tje v en dan zapravljajoč denar po različnih mestih. Tako sem spoznal gledališčino igralko G. ter pod imenom „baron Kronberg“ in z mnogimi darili pridobil jo zá-se. Po njeni želji podala sva se potem skup v toplice, kjer me je doletela osoda. Vse drugo je znano.“

To je ob kratkem izpoved morilca, kateri je mati, kar se je nje dotikala, po vsem pritrdila. Zato je bila preiskava, ki mi je naklonila toliko neprijetnega, zdaj kmalu dognana, obtoženca sta bila oddana deželni sodniji, in tam, kakor sta zaslužila, obsojena k smrti. Predno je došlo potrdilo sodbe od više sodnije, je mati skesana umrla, sin pa, ki je že brž po prvi izpovedbi jel zopet vse tajiti, kar mu pa ni nič pomagalo, ker je natančno preiskanje hiše po sodnijski komisiji dokazalo, da je vse tako, kakor je pravil, je skusil uiti iz ječe med tem, ko je šla prošnja za pomiloščenje do vladarja. Pa straža ga je zapazila in obstrelila tako, da je po grozovitih mukah, kakoršnih ne bi bil prestal na vislicah, še le tri tedne potem umrl, ko je došlo sodniji potrjenje smrtne razsodbe od vladarja.

Predno je umrl, je povedal še, kje ima hranjen denar, kar ga še ni bil zapravil. Bilo je to pod drevesom blizu toplic. Res je sodnija našla tam še okoli 25.000 gold. v pruskih bankovcih — 36.000 jih je bil zapravil v poldrugem letu! — Ker ni bilo nobenega postavnega dediča, je denar stare oderuške pripadel državi blagajnici. Tudi mati morilca je zapustila dokaj premoženja, ki se je pa po njenih željah — odštevši stroške preiskave — razdelilo ubogim.

* * *

V mestu M. je konec vse te dogodbe provzročil različne govorice, posebno ko je še tudi odvetnik, ki je bil zastopnik vdove Reberjeve pri sodniji, nekega dne zginil brez sledú. Ljudje so govorili, da ga je vrag vzel zato, ker je vdovi pomagal dreti uboge ljudi. Resnica pa je bila, kakor sem pozneje zvedel, ta, da je pretila mu sodnijska preiskava, ker je zmanjkal nek precej visok znesek, katerega je bil iztožil za vdovo Dolarjevo in ki bi bil moral priti v njeno zapuščino. Sodnija ga je sledila, a vjela ga ni, kar se večkrat primeri. — Par mesecev potem je bilo brati po časnikih, da so ne daleč od tega mesta našli ob bregu reke, ko je po veliki povodnji vpadla, truplo po povodnih živalih vse razjedeno, katerega ni mogel nihče spoznati. Je bilo morda to truplo odvetnikovo? Le to je gotovo, da on sam ni nikjer več na dan prišel. Občna sodba o vseh teh osebah je bila pri prebivalcih ta: Vsak je svoj žalostni konec sam zakrivil: Vdova Reberjeva, ker je ljudi brez usmiljenja drla, Dolarjeva pa in njen sin zaradi groznega hudodelstva, in če je odvetnika vrag vzel, tega ni storil brez vzroka.

Milovali so le nesrečno deklo, katero je po nedolžnem tako huda in dolga bolezen in tako bitka smrt doletela.

Kar se mene tiče, je bil nasledek te dogodbe in

srečno izvršene preiskave ta, da sem bil pomaknjen za stopinjo više in mi je bila rana, katero sem bil prejel v začetku preiskave, zamazana vrh tega še s pohvalnim pismom o moji marljivosti v službi pravice.

Naši dopisi.

Iz Bolcane na Tirolskem 24. rožnika. (*Velikanska svečanost.*) Včeraj je bil imeniten dan za naše mesto. Ponavljala se je „zveza Tirolskega naroda s presvetim srcem Jezusovim“, sklenjena leta 1796. Takrat so sklenili Tirolci to zvezo zato, naj bi jim ono pomagalo, Francoze iz dežele pregnati. In to se je tudi zgodilo; za to se obhaja vsako leto v našem mestu spomin na to zvezo. — Letos pa se je zveza ponovila v ta namen, da bi presveto srce ohranilo edinost vere v Tirolski deželi, katero je odpravil minister Stremayr s tem, da je protestantom dovolil, zbrati se v dve občini. Najlepša bila je ta svečanost predvčerajšnjim zvečer, to je, v četrtek. Po vseh gorah okoli mesta so goreli kresi in razne druge razsvetljave. To je bilo kaj velikanskega, da je moralo srce vsacega človeka ganiti; vsi hribi bili so polni lučic; na enem je bilo narejeno iz kresov srce Jezusovo, na drugem letna številka 1796., na tretjem so se rakete spuščale, na četrtem so streljali, da je grmelo krog in krog. To Vam je bila vladi velikanska demonstracija! Naše mesto (po nemško „Bozen“, po laški „Bolzano“, zato jaz pišem slovenski „Bolcana“), je bilo vse okinčano, tako, da se je vsak čudil, ki vé, da je mestni odbor ves „liberalen“; kajti veliko mestjanov se dá terorizirati pri volitvah in pregovoriti, v srci so pa katoliški, kakor priprosti narod Tirolski. — Včeraj v jutro ob sedmih se je pričela procesija, da takošne nisem še videl. Prišlo je letos kakih 20.000 možakov iz vseh Tirolskih pokrajin; žensk bilo je malo, ker bila je cela stvar, kakor sem že omenil, bolj demonstracija, in zveza je bila ponovljena od moških, kakor leta 1796., ko je šlo za boj, toraj ta stvar ženske ne briga. Predolgo bi se mudil, ako bi hotel popisati vse Tirolske noše, ki sem jih tù videl. Šli so v procesiji dolina za dolino, vsaka s svojo zastavo; nekatere zastave so bile čisto raztrgane, ker so bile že mnogokrat v hudem boji; nesli so tudi vse zastave, kar so jih v raznih bojih Francozom in Lahom vzeli. Najlepši so bili „Zillerthalerji“, lepo raščeni ljudje z lepimi klobučki z zlatim cofom. Iz neke doline je šlo kakih 20 mož v zeleni obleki, ki so imeli vsak po 2 ali 3 medalije na prsih; v drugem kraji nosijo se čisto rumeno; največ bilo je videti pa rudeče barve. Klobuki so se videli raznih vrst, nizki in štokasti, ozki in širokokrajni, okrogli, špičasti itd. Nazoča sta bila dva škofa (eden iz Brixena, drugi iz Trente) in mnogo mnogo duhovščine iz dežele. Po procesiji je bila maša in potem je dal škof Vincencij papežev blagoslov; pri tem blagoslovu je pokleknilo najmanj 30.000 ljudi, ker mnogi, ki k procesiji niso šli, so prišli po blagoslov. Jaz ljudi nisem štel, pa če se motim, sem gotovo le premalo rekel, kajti na Vižmarskem taboru nas ni bilo toliko, pa so nas na 30.000 računali. — Kakor sem že rekel, vse mesto je bilo lepo okinčano: več slavolokov je stalo z napisi; po zidovih je viselo zelenih in rožnih vencev, pa mnogo svetih podob; na oknih so bile razobešene več ali manj lične preproge. Z vseh hiš so vihrale zastave; največ je bilo belo-rumenih (papeževih); poleg teh mnogo belorudečih (Tirolskih) in črno-rumenih (cesarskih); manj je bilo zeleno-belih (brambovskih). Nemške zastave nijedne ni bilo videti; iz tega se vidi, koliko ima Nemčija tù simpatij! Najbrž bi jo bili kmetje raztrgali, ko bi bili katero videli. — Zdaj naj pa še povem, kakošne ovire so se tej svečanosti delale od „liberalne“

strani. Magistrat je prepovedal vsako razsvetljavo po oknih. Možaki so hoteli priti s puškami na rami, pa prepovedalo se jim je to. Hoteli so pozvati vojake na noge, da bi red ohranili, kmetje pa so rekli: „mi smo prišli molit v mesto, ne pa tepst se; če boste vojake sklicali, s tem znate narediti kak nemir, a če jih pustite v kasarni, se mir ne bo kalil.“ In tako se je tudi zgodilo; nikakoršnega nereda ni bilo, samo enemu doktorju je kmet klobuk raz glave zbil, ker je memo procesije šel s klobukom na glavi. — Takošna je bila Tirolska narodna svečanost, in jaz dostavim le še to, da častim Tirolce pred vsemi drugimi narodi; zakaj drugi narodi, če napravijo kako svečanost, le samim sebi kadijo, same sebe hvalijo in časté, Tirolci pa Bogu čast dajejo in praznujejo svoje svečanosti z molitvami. In Bog bode pobožnemu in hrabremu narodu srečo dodelil, kajti njihovo geslo je še dandanes: „z Bogom za domovino“!

V Gorici 25. junija. — Naše mestno starešinstvo je imelo po volitvah že dve seji. V poslednji je župan naznanil, da Ljubljanska hranilnica noče našemu mestu posoditi 200.000 gold. Izvoljen je tedaj poseben odsek, da denarja drugde poišče. — Preteklo nedeljo (18. t. m.) je imelo občen zbor „podporno društvo Goriških obrtnikov“, kateremu predsednik je župan. Dne 6. februarja t. l. je bilo sklenilo to društvo napraviti si knjižnico in zbirko načrtov in modêlov obrtnijskih. Odbor je 28. maja potrdil osnovo novih toček v pravilih zadevajočih sklep 6. februarja t. l. Te točke je imel občni zbor v nedeljo odobriti. Zbralo se je 38 društvenikov; ali — kaj se zgodi? Malo da ne edinoglasno so glasovali proti popravi pravil, t. j. proti točkam, ki jih je bil odbor osnoval in nasvetoval, in to brez razgovora. Vzrokov družih niso navajali, nego tega, da poprava pravil ni potrebna, da naj ostane vse, kakor je. In treba vedeti, da je bil odbor že nabral za biblioteko kakih 300 gl. prostovoljnih darov. Župan-predsednik in vladin komisar, dvorni svetovalec gosp. baron Rechbach, sta zboru živo prigovarjala, da naj ostane zvest sklepu 6. dne februarja, da oni sklep zahteva popravo pravil itd., ali vse bilo je zastonj. „Is.“ je zdaj „ausser Rand und Band“ zavoljo dogodka 18. t. m.; podpredsednik podpornega društva P. M. — po onem sklepu razžaljen — se je odpovedal odborništvu; drugega odbornika gosp. L. spet v „Is.“ napadajo, z eno besedo velika zamera na desno in na levo, velika osupnenost v nekih krogih. K čemu tak hrup zavoljo ene določbe nekaterih obrtnikov? Zato, ker za tem grmom brž ko ne kak drug zajček tiči. Sumijo namreč nekateri, da so mislili društvo preuravnati za Bog si vedi kakošne namene, ter da so društveniki to slutili. Čas nam tudi to skrivnost razjasni. — Še druga lepša se je v ponedeljek (19. t. m.) na Travniku blizo škofije o poldne zgodila. Trop 10 ponedeljskih pohajalcev (rokodelcev?) je 2 finančna stražnika razorožil! (Policija je bila znabiti spet povsod drugod, samo na Travniku je ni bilo.) Vzrok temu nezaslišanemu dogodku je bil ta, da je bil tisti večer prej nastal na Kórenji prepir med omenjenimi civilisti in nekimi drugimi finančnimi stražniki, kateri so bili znebivši se napadnikov — ušli. Drhal, misleč, da so ubežali finančniki v kosarno, hotela jih je imeti vên, in, ker ni stražnega oficirja prijazno prigovarjanje — češ, da jih v kosarni ni — nič pomagalo, moral je veleti glavni straži, da naj prime za orožje. Zdaj še le so se razsajalci razkropili. Pravijo, da povod prepiru v nedeljo večer je bilo slovensko petje v gostilnici pri Rajhu. Še tega bi manjkalo, da bi se začelo spet ščuvanje proti Slovincem! — Te dni so naredili pri tukajšnji plinarnici peč za galêto, da se svilod umorí in galêta dalj časa hraniti in prenašati dá. Eden vzro-

Pripravljanje na vojsko.

Da se Avstrija resno pripravlja za vojsko, o tem ni več dvomiti. Vsem oficirjem, ki so na odpustu ali v rezervi, je došel ukaz, da se ne smejo niti za 3 dni oddaljiti iz kraja, v katerem bivajo, ako tega ne naznanijo vojaškim gosposkam, v nikakem slučaju pa ne smejo prestopiti Avstrijskih mej. Takošni oficirji se morajo dalje tudi v 14 dneh preskrbeti, da so popolnoma pripravljeni za vojsko in so vsak trenutek pre-

skrbljeni za odpotovati. V arzenalu se dela noč in dan in državni železnici se je ukazalo, na Dunajski železnici imeti pripravljen poseben tir za vojaške Transporte. Vsak dan se razpošilja 36 Uhacijevih topov. Vsem železničnim vodstvom se je dalje naročilo, naj pripravijo 300 vóz za vojaške namene. Velike projektirane vojaške vaje v Bruku in na južni strani Ogorske izostanejo, 2 vojni krdeli se morate nemudoma pripraviti za vojsko.

Tudi Rusija se pripravlja za vojsko. Iz Odesa se poroča: V Ruskih lukah (pristraniščih) na Črnem morji se razvija tako živa delavnost, kakor še nikdar poprej. Oborožuje se velika flotila. Že je 20 ladij s topovi pripravljenih, da vsak hip morejo ploviti po Donavi. V Nikolajevu oborožuje se veliko število monitorov in ladja oklepica (z železom okovana).

Tako se Avstrija in tako Rusija pripravlja na vojsko. Če pa vprašam: zoper koga se pripravljate na boj? — ne vé ti danes nihče odgovora dati. Kar menda svet stoji, ni bilo kaj tacega! Očiten dokaz gnjilobne sedanje Evropske diplomacije.

To vse se je godilo pred shodom cara Avstrijskega in Ruskega v Reichstadt-u. Bo li po shodu stvar drugača?

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

Trgovec Komar je po pravici veljal za najbogatejšega v mestu B., kjer sem bil jaz še le sedem mesecev, ko se je to zgodilo, kar je predmet tej povesti. Trževal je z blagom na debelo, pri tem pa tudi pečal se s prodajanjem in kupovanjem državnih in drugih obligacij, prodajal državne in loterijske srečke itd. Ker je bil bogat, je bil tudi spoštovan in ud srenjskega in družih odborov. Svoje bogastvo si je bil pridobil pri tej kupčiji, kajti sploh je bilo znano, da je pred kakimi trideset leti prišel v mesto s culico na rami brez vsega družega imetja. A pridnost, nenavadna varčnost, skoposti podobna, ugodni časi in pa sreča mila — vse to je bilo vzrok njegovega bogastva, ki je moralo zdaj že milijon presegati. Šepetalo se je sicer, da to bogastvo njegovo ni vse iz prav čistega vira, marveč da je mnogo po nepoštenem potu pridobljenih stotakov in celó tisučakov med njim; al ker je bil bogat, si take govorice niso upale na dan, in ker je bil v kupčiji natančen, jih tudi ljudje verjeli niso. Dokazati se mu pa tako ni dala nobena goljufija ali kaj enacega.

Obrajtan je bil gospod Komar, a priljubljen ne. Njegova oseba ni bila po tem, da bi se bila komu prikupila. Kratkih besedi, sivih oči, čisto obritega obraza, majhne, čokaste postave in sploh bolj osornega vedenja ni bil mož, kakoršni se nahajajo po veselih družbah in so povsod priljubljeni. Bil je že nekaj let vdovec, sam je moral imeti kakih 50 let, morda nekaj čez; otrok je imel troje, sina in dve hčeri, ki ste bili pa že omoženi. Sin je bil najmlajši izmed njih in družnik očetov v kupčiji; tudi on se je oženil, ravno ko sem jaz prišel v mesto. Znan osebno nisem bil ne z očetom ne s sinom, ker se je večje bogatinstvo rajše le skup držalo in uradnike ter druge reveže postrani gledalo.

Zato se tem bolj čudim, ko nekega dne stopi gospod Komar starejši v mojo pisarno ves preplašen in me prosi pomoči.

„Pomoči? V čem?“ ga vprašam in odrinem spise od sebe, katere sem ravno prebiral.

„Ogoljufan sem, okraden, oropan!“ nadaljuje v eni sapi brisaje si pot iz obraza in spustivši se na stol, katerega sem mu bil pokazal. „To je strašno, nezaslišano! In tak znesek!“

„Razjasnite mi reč“, pravim jaz; „iz teh pretrganih stavkov si ne morem ničesar sestaviti.“

„Bom, bom“, pehá s sebe še zmira si brisaje pot z obraza, „le poslušajte. Jaz sem trgovec Komar, povsod sloví moje imé med trgovci. Pečam se tudi s prodajanjem in kupovanjem denarnih papirjev, z lozi, loterijskimi srečkami. Za zadnje srečkanje sem jih bil mnogo prodal, med njimi tudi tisto, ki je zadela prvo dobitko s 130.000 gold. To sem zvedel po tem-le telegramu, ki mi je pred tremi dnevi došel.“

Pomoli mi telegram in iz njega razvidim, da je res, kar mi pravi. Gospod Komar nadaljuje skoro v eni sapi:

„Včeraj popoldne se pripelje kočija pred mojo hišo, se vstavi, strežaj skoči z voza, odpre vrata in ven stopi gospá s črnim pajčolanom na obrazu in pride k meni v pisarno, za njo strežaj, kočijaž pa ostane zunaj pri konjih. Prašam jo, s čim ji morem postreči. „Jaz sem baroninja N.“, spregovori, „in ker sem ravno po opravkih, pridem prašat, je li ta moja srečka, ki je bila, kakor vidite, pri vas kupljena, pri zadnjem srečkanji kaj zadela.“ — S temi besedami mi podá srečko, jaz pogledam številko — natakнем očala, da bi bolje videl, ker prostim očem ne verjamem, kajti na srečki berem isto serijo in številko, ki je prvo dobitko s 130.000 gld. zadela. „Ni nič, kaj ne?“ praša baroninja vidé, da tako dolgo gledam. „Pač, gospá baroninja“, pravim jaz, „zadeli ste prvo dobitko.“ — „Koliko?“ vpraša baroninja na videz mrzlo in mirno. — „Nič manj ko 130.000 gld.“ — „Hm!“ spregovori enako hladne krvi, le nekoliko se ji zasveti obraz pod črnim pajčolanom, „kje in kdaj bom dobila ta znesek?“ — „Prav za prav v kakih 2 mesecih.“ — „Ej, kako dolgočasno! Denarja sicer ne potrebujem, a sitno mi je vendar še enkrat hoditi sem po nj.“ — „Ne bo treba, gospá baroninja! Če mi pustite srečko in svojo adresu, bi ga vam jaz poslal.“ Na to pogleda mene in srečko in vidi se, kakor da bi mi ne upala prav. Čez nekaj minut pa zopet spregovori: „Sama ne vem, kaj bi storila. Ej, veste kaj, da bo vseh potov konec, jaz vam pustim srečko, dajte mi za njo le 120.000 gold., ker nekoliko provizije mora biti!“ — „Bo premalo, gospá baroninja, ker že davek znaša 13.000 gold.“ — „Ali toliko! Tega nisem vedela, ne zamerite. Koliko mi tedaj daste za srečko?“ — Jaz vzamem v roko papir, ga ogledujem od vseh strani, primerjam z drugimi, a ne najdem nobenega razločka med njimi, tedaj je srečka prava. Ponudim jej za njo 100.000 gold. Po nekolikem premišljevanji privoli s tem pogojem, da jej plačam koj in v gotovem denarji, katerega hoče nesti v hranilnico, da bo vsega mir.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Kremzu na dolnjem Avstrijskem 4. julija. J. L. *) Vesel ogleduje kmetič lepo žitno polje, ki mu obilo obeta povrniti njegov trud. Pa kaj! ker je veselje le redko kedaj brez žalosti. To skušajo tudi tukajšnji gospodarji. Veselje jim bereš na obrazih, kedar gredo po polji, a zmračí se jim veseli obraz, ko pogledajo v vinske gorice. Oj tam bo letos malo opravila; spomladanski mraz je vničil upanje in popolnoma pomoril trtni sad. — Sv. Petra in Pavla dan je bilo tù blago-

*) Drago!

Vred.

slovljenje zastave na novo ustanovljenega društva tukajšnjih veteranov. Od blizo in daleč so prihiteli ljudje in celó družih društev veteranov z zastavami. Slovesnost je bila pod prostim nebom. Kedo nas Slovencev se pri taki priliki živo ne spominja preteklih let, ko je naš narod navdušeno tirjaje svoje pravice, taboroval po mnozih okrajnah domovine naše! Če pa zdaj pogledamo v ces. uradnije in iščemo slovenskih razglasov, slovenskih pisem, slovenskih zapisnikov — menda jih utegnemo iskati po vseh kotih, a najti jih nikjer!

V Gorici 9. julija. — Prihodnji četrtek 13. julija bo v našem Ogleji zgodovinsk dan — posvečevanje ondašnje bazilike. Njih ekscelenca naš knezo-nadškof se spremstvom se podajo tje doli že v sredo popoldne — sv. Mohorja dan. O priliki sedanje ko sekracije staroslavne bazilike ni mogoče, da ne bi se spominjali prvega nje posvečenja l. 1031. in vsega, kar se tiče tega častitljivega poslopja. Staro cerkev je bil sezidal škof (ne še nadškof in patriarh) Fortunatianus (iz Afrike domá) l. 347.; bila je za tisto dôbo nenavadno krasna. Da je poslopje res starše, ko Poponova vlada v I. polovici 11. stoletja, kažejo med drugim tla v cerkvi, ki so 2½ čevlja niža, ko zemlja krog cerkve in se vjemajo s površjem starorimskih ulic — njih tlaka in mozaikov. Patriarh Popon od l. 1019—1042. je Fortunatianovo cerkev zdaljšal in popravil in velesijajno posvetil. Bilo je pričujočih ne samo 12 škofov (kakor sem uni pot pisal), temuč tudi 2 kardinala. Škofje (poddružniki Oglejski), ki so bili priče posvečevanja, so: Tržaški, Puljski, Pičanski (Pedená v Istri), Novomeški (Aemona, Città nuova v Istri), Concordia-ski (Portogruaro), Trevižanski, Padovanski, Briksenski (v Tirolih), Belunski, Feltre-ski, Tridentinski in Čeneda-ski (tedaj 7 škofov z Beneškega). — Za opravljanje službe božje je postavil Popon v novi cerkvi 50 duhovnikov. — Popon, porodu Nemec, je eden najmočnejših patriarhov. Nek star napis, katerega pa ni moč več brati, pravi o njem: „Popo, sacerdotum lux et decus ecclesiarum — Gloria Romani spes simul Imperii“ itd. Namesto starega zguljenega napisa so napravili v poznejših časih družega; tudi tega ni moč več brati — ali cerkev — kamenje — še oznanja slavo Poponovo. Popon je bil kancelar in prijatelj cesarja Henrika II. in naslednika njegovega, Konrada II. Bil je v Rimu o priliki, ko se je dal Konrad II. kronati. Po raznih homatijah med Oglejskimi in sosednimi Grajskimi (Grado) patriarhi je cerkveni zbor v Rimu Oglejski cerkvi prisodil prvostolne pravice (6. aprila 1027.) in papež Ivan XIX. je to potrdil rekoč, da Popon in njegovi nasledniki naj bodo namestniki sv. Petra (Peter je bil sv. Mohorja za Oglej odločil) in cerkev Oglejska naj ima predstvo pred vsemi cerkvami v Italiji razen Rimske. — Popon pa ni bil le imeniten vladika in 2 cesarjev svetovavec, temuč tudi dober vojskovodja. Henrik II. mu je zaupal leta 1022 krdelo vojakov, ki ga je peljal proti južni Italiji. Boril se je tudi z Benečani zaradi Grada, od koder je mnogo dragocenosti odnesel. (Papež je bil namreč Grad Ogleju podvrgel). Nasprotniki Poponovi trdijo, da so se njegovi vojaki in podložni na otoku Gradu surovo obnašali. Vse hvale vredna pa je Poponova odločnost Ogrom nasproti, ko so bili v naše kraje pridrlí. — Akoravno si je bil P. pridobil mnogo posestev in pravic (med drugimi tudi pravico, denar kovati), ni imel še prave svetne oblasti in kraljevine. Umrl je po 33letnem vladikovanji 28. sept. 1042. — Temu v sredoveku slavnemu možu naslednika sta zdaj naš prečastiti nadškof dr. Andrej Gollmayr in nadškof Videmski mons. Casasola. — Drugikrat kaj o svečanosti 13. jul. t. l.

Česar se je nadjala, to se zgodi. Turki jedó kruh in kmalu zaspijo vsi omamljeni. Na to gre Meta, ki je poznala vse kote hiše, k begu v sobo, in pobere denarja, kar ga dobí, ker je beg ves omamljen spal z drugimi vred, mladenči planejo nad kruha pijane straže in vojake, jim poberó orožje in obleko, jih zvežejo, potem pa se oblečejo v Turke, tudi Meta vzame obleko Turškega vojaka, in vsi — pobegnejo. Pot do Hrvaškega so kmalu našli, ker se je vsak še nekaj je spominjal. Tu so zamenili obleko in šli proti domu, kamor so vsi srečno dospeli.

Meta in njen sin sta našla domá še očeta, a brata in sestre ni bilo več; Turki so ju sabo vzeli ali pobili. Z denarjem, kar ga je Meta seboj prinesla, se je pozidala vnóvič dvakrat po Turkih požgana hiša. Meta je umrla stara, njen sin pa je bil bogat kmet. — Turkov pozneje v ta kraj ni bilo več. J. A.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

(Dalje.)

„Tedaj ste jej dali za 117 000 gold. le 100.000 gold.“ mu sežem jaz v besedo.

„Pri kupčiji mora biti zaslužek“, mi odgovori in nadaljuje: „poslal sem tedaj v banko, ker sam nisem imel toliko gotovine v kasi, ter ji naštel denar v lepih stotakih in tisučakih, nesrečnež jaz! Prejemši jih se zahvali, stopi v kočijo in oddrdrá z mojim lepim trdo prisluzenim denarjem, katerega ne bom več videl.“

„Kako da ne? Saj imate srečko?“

„Da, imam jo. Tu je nesrečni, nič vredni papir.“

Pri teh besedah mi podá srečko. Jaz jo gledam in gledam, a zdi se mi popolnoma prava. Ko Komar vidi, da ne najdem ničesar ponarejenega na nji, mi pokaže v seriji šte. „1“, ki je pa tako umetno spremenjena v št. „4“, da se to more spoznati še le po dolgem gledanju in z drobnogledom, ki jo dvajsetkrat povikša. Drobnogled je prinesel Komar sabo.

„Kako da niste tega prej zapazili?“ ga prašam.

„Saj bi tudi zdaj še ne bil zapazil, a dobil sem ravnokar telegram iz L., ki mi naznanja, da je pri glavni blagajnici se oglasil nekdo s pravo srečko in tudi denar že potegnil. Ves prestrašen pokličem sina in mu pokažem srečko; a tudi on meni, da je prava. Gledava in skušava jo na vse strani, staviva pod navadni drobnogled, vse zastonj. Še le ko zmočiva številke, se pokaže na št. „4“ bolj rumenkasta barva in zdaj spoznava, da sem ogoljufan.“

„Ali poznate baroninjo?“

„Po imenu pač, saj sem imel ž njo že lepe kupčije, po osobi pa ne. Vrh tega je imela na obrazu črn in jako gosto pleten pajčolan.“

„Ali ste prašali po nji in je iskali potem?“

„Kaj pa dà! Brž sem poslal v gostilnico, kjer ostaja s konji, a tam ni nihče videl ne nje, ne kočije njene. Pač pa so mi povedali, da je v toplicah v R. Po telegrafu sem zvedel, da je to res in da biva 14 dni že nepretrgano tam.“

„Tedaj ona dama ni bila baroninja N.“

„Se ve da ne, ker dveh ni. Ogoljufan sem, prav grdo ogoljufan, in moj denar je izgubljen.“

„Ne obupajte še! Kočija ni mogla po zraku zginiti, gotovo je videlo jo več ljudi in po teh se bo dalo izprašati, kam se je peljala.“

„Gospod sodnik“, prične Komar in vstane, „prosim vas, storite vse, kar morete, da se najde goljufica in denar, a prvo denar. Jaz obljubim tistemu, ki mi pomaga zopet do denarja, 1000 gold.“

„Tega ni treba“, odgovorim jaz nekoliko razžaljen po tem, da g. Komar obeta tistemu, ki bi mu 100.000 gold. nazaj dobil, borih 1000 gold.; „sodnija bo storila svojo dolžnost tudi brez obljubljene denarne nagrade. Vendar pa utegne ta obljuba druge ljudi spodbujati, da ji bodo šli na roko. Ste mestni policiji že to naznanili?“

„Ne še! Sem hotel prej pri vas prašati za svét.“

„Tedaj le brž se podajte h komisarju in popišite mu kolikor mogoče žensko in njena spremljevalca, kočijaža in strežaja pa kočijo in konje. Jaz bom že tudi svoje storil.“

(Dal. prih.)

Glasi o zadevah Turškega boja.

* *Kako bi se Turška mogla rešiti.* Pred nekoliko dnevi dospela je v Solun Turška transportna ladija „Medali Tefik“ okrašena z raznovrstnimi zastavami. Na ladiji nahajala se je neka svetinja, namreč obleka prorokova (Herka Išeri). Kakor hitro je prišla ladija, došel je veliki guverner Ešref-paša z vsemi Turškimi dostojanstveniki v svečanostni obleki na bok ladije, da sprejme svetinjo in da jo v navzočnosti Turških duhovnov in softov v slovesnem sprevodu prenese v mošejo „Hassimie Džanu“. Na cestah delala je armada špalir, braneč kristjanom, da ne onečaste s svojimi pogledi svetinje. Namen svetinji je, da se ponese na bojišče in ondukaj pripomore k zmagi Turkom.

* Nek dopisnik „Daily Telegrapha“ piše, da je tri dni, predno je odpotoval Ruski poslanec v Carigrad, z njim se pogovarjal ter mu je on svoje mnenje o daljnem izteku vojske tako povedal: „Velike vlade bodo za malo tednov vojskujočim se strankam morale ponuditi pomirje, ako nočejo, da se štrana še bolj zmeša. Bosna in Hercegovina se ne morete več izročevati Turku; in verjetno je, da Črnagora dobode Hercegovino, Avstrija del Bosne, a Srbija ostanek. Rusija želi samo svoboden prehod preko Dardanel. Vse to se bode ustanovalo s posvetovanjem. Rusija nima nikakih postranskih in slabih namenov, da bi si osvojila Carigrad, ker bi potem iz Ruskega postalo Bizantinsko cesarstvo. Poslanec je trdil, da velikega vezira ni videl 6 tednov (razgovarjala sta se 21. julija), k njemu je prišel nekdo, zakaj odlaša s svojim svetom. „Ker se vse, kar jaz rečem“ — odgovori Ignatiev — „tolmači krivo, tedaj mi je ljubše, da gledam tek dogodbe.“ Do Turške ustave poslanec nima nič zaupanja. O njej se je upilo samo zaradi interpelacije v angleškem parlamentu. Kar pak se tiče ustanovljenja velikega Slovanskega cesarstva, za to še ni ura bila. Vsakako pak se mora čez 3 ali 4 tedne narediti konec boju, sicer bode zbudil težave, s katerimi bode imela opraviti vsaka vlada v Evropi. Razumeva se samo ob sebi, da je Ruski poslanec Angleže dolžil, da oni Turka neposredno podpirajo ter ga spodbujajo s svojim obnašanjem na daljni upor.“

* Tudi Slovani nekaj veljajo, kedar sila pritisne od vseh strani na monarhijo; sicer pa nas skušnja, posebno ustavna, uči, da slovansko pleme je neke vrste „raja“, katera se mora uklanjati ukazom Nemcev in Madjarov. A sedaj dobri so Slovani, a samo treba jim malo prilizniti se. Zaprtje luke Kleka za Turško brodovje je dalo visokooficijozni „Polit. Korresp.“ povod za naslednjo zanimivo izjavo: „Razlog, ki

vljudnosti gosp. prof. Borštnerja čakala postelja. Zaspal sem, kakor da bi me bil kdo pobil. *Ko se jutraj zbudiš, vidiš, da me ni pobil.* Na programu drugega dne bila je vožnja s parobrodom po Vrbskem jezeru v Celovec. Po skrbi odbora so nas zopet vozovi privlekli do Vrbe. Vreme je bilo krasno, čeravno smo si želeli malo manj solnca. Ko smo se v prijetni tik jezera stoječi gostilnici nekoliko okrepčali, prisopiha lični parobrod, morda za kakih 80 oseb pripravljen; po previdnosti odbora je bil ta dan po večem za nas najet, cena za polovico (na 40 kr.) znižana. Tedaj smo se izvzemši par drugih spravili sami Slovenci na-nj in koj odrinili. Ko parobrod zapiska, zadoni iz grlov naših pevcev mogočna pesem „V boj“, ki se razlega daleč po obrežji jezera. Parobrod ob bregovih jezera na več krajih postojí. Vožnja po jezeru samem traja kaki dve uri. Vročina je bila zelo huda, a vendar je tu pa tam potegnil hladni veter. Čas smo si preganjali s šalami, pogovori, ogledovanjem bregov in petjem, ker je bil pevski zbor še dovolj močan.

Židane volje pripeljemo se do konca jezera, kjer se prične prekop (kanal) proti Celovcu. Tu nas pozdravi pok možnarjev, ob bregu se pokažejo ljudje — Dunajski pevci, ki so te dni v Celovcu bili — in nemško petje, klici „hoch“ nam doné od več krajev, spremljani z mahanjem klobukov in robcev. Naši pevci odgovarjajo s slovenskim petjem, vsi mi pa z „živio“ in „slava“. To je bil pozdrav pevcev pevcem brez razločka narodnosti. Lep izgled našim nemčurskim zagrizencem, ki s Slovanom vred črtijo vse, kar se ga dotika in drži.

Poldne je že odzvonilo, ko stopimo na suho v Celovcu. Tu nas čaka več tovaršev, ki so se bili že pred nami po železnici v mesto pripeljali. Ž njimi vred se napotimo v mesto. A kaj vraga! Smo li še v Avstriji? Ne, kajti dolge zastave, viseče od streh skoro do tal, nam kažejo, da smo v Nemčiji kje, celó v Prusiji. Radovedni in osupnjeni poprašujemo, kaj je napotilo Celovčane k temu, da so obesili te dolge črno-rumenebele in belo-črne rjuhe raz oken in streh, in zvemo, da se je to ošemljenje mesta zgodilo na čast Dunajskim pevcem, ki so prišli za par dni sem v goste. „To pa vsaj po naših mislih ni dogodka politične pomenljivosti“, si mislimo, kako li, da se porabi za veliko-nemško in prusko demonstracijo!“ — Al kaj pomaga vse popraševanje, ne pojasni nam te čudne prikazni nihče. Spominimo pa se, da je deželna vlada Kranjska, ko je zvedela, da se misli Janežičeve svečanosti vdeležiti „Sokol“ in pevsko društvo čitalnice Ljubljanske ter več drugih častilcev slavnega slovničarja, opozorila deželno vlado Koroško na to in da je zadnja — menda po migljeji prve — podvizala se prepovedati nam vsakovrstne društvene zastave; zato menda je vihrala na Janežičevem vrtu raz vrha hruške edina — Avstrijska. Te čudne reči si ne moremo prav raztolmačiti, pomirimo pa se, ko nam pride na misel pravljica o dvojni meri v Avstriji. Morda bi tudi nam ne bili prepovedali zastav, ko bi bili obljubili, da ne bomo imeli slovenskih, ampak — — druge.

(Dal. prih.)

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Trgovec gre, jaz pa si naglo sestavim površno podobno dogodbe in načrt, po katerem se mi je ravnati.

Ker je tu vse na tem ležeče, da se zasači ne le goljufica, timveč tudi dobí pri nji še denarja kolikor mogoče, je treba hitro ravnati. Goljufica je gotovo peljala se naravnost z mesta in ker je imela dan in noč časa, mora gotovo že daleč biti. Prvo sledenje za njo spada v mestne policije področje, zato grem tudi jaz naglo h komisarju, da se zmeniva, kaj storiti. Pri njem zvem, da je razposlal mestne stražnike sledit za kočijo, sam pa se podá z mano vred v Komarjevo štacuno izpraševati ljudi, ki so videli kočijo in konje. Kočija je bila zelo elegantna, konja rujavca, to je bilo vse, kar sva zvedela; o strežaju in kočijažu sva zvedela, da je prvi že bolj pri letih, zadnji pa srednje starosti. O goljufici je bil popis le površen, ker se razen starega Komarja ni nihče za-njo zmenil. Po teh plitvih poizvedbah sestaviva kolikor mogoče natančen popis in prvo, kar moreva storiti, je to, da telegrafirava na vse kraje, kolikor jih je ob železnici in kamor telegraf drži, povelje, prijeti vsako teh treh oseb in vstaviti kočijo, kjer bi se prikazala. Da to ne bo pri tako navihani goljufici nič pomagalo, tega sem bil že naprej prepričan; vendar zgoditi se je moralo.

Že čez uro časa prideta dva poslanih mestnih stražnikov, katere je obljuba Komarjeva bolj spodbodla, ko ukaz komisarjev, in naznanita, da se je popisana kočija s kočijažem in strežajem peljala prejšnji dan popoldne ob štirih na severnem kraju po cesti tik železnice iz mesta; to vesta od pobiralca cestnine, kateremu je strežaj plačal cestnino; vendar jima ni vedel povedati, je li bil kdo v kočiji, ker je bila z zagrinjali zaprta. Posestvo baroninje N. je proti jugu, tedaj je jasno, da baroninja ni bila goljufica.

Prvi sled je najden, zato brž vnovič telegrafiram do vseh žandarjskih straž ob tej cesti, naj se spravijo na noge. Ko je bilo to vse storjeno, jamem premišljevat, kaj bi mi bilo uspešno pri preiskavi. Velike važnosti je zvedeti človeka, ki je pravo srečko pri glavni banki v L. izdal in prejel za-njo denar. Zato pišem tamošnji sodnji, da naj po njem poprašuje in ga prime, če bi njegovi odgovori bili kaj sumljivi. Čez tri dni dobim odgovor, da človeka ni več tu, a da je imé njegovo P. in da je v tem mestu trgovec ter odpeljal se že proti domu, kakor je rekel v gostilni, kjer je prenočil. Pošljem tedaj po-nj in čez pol ure stoji pred mano.

„Vi ste zadeli prvo dobitko in šli po denar v L.“ ga nagovorim po prvih vprašanjih.

„Da“, mi odgovorí mirno, „šel sem denarja iskat, ker sem vedel, da ga tam prej dobim, ko pri g. Komarju, kjer sem kupil srečko.“

„Ali se vam je tako mudilo za-nj?“

„Gospod, mudilo se mi je tako, da nisem mogel čakati. Ves zadolžen bi bil moral napovedati konkurs, ker nisem bil v stanu plačati. Sreča mi je naklonila dobitok in zdaj je rešeno premoženje in imé trgovine moje. Lahko sprevidite, da se mi je za denar mudilo, toraj sem rad pustil banki nekoliko procentov, da sem le rešen iz zadreg.“

„Ali ste komu pravili, da ste zadeli v tej loteriji?“

„Ne živi duši.“

„Ali tudi srečke svoje niste nikomur pokazali?“

Trgovec premišljuje. „Ne da bi vedel“, pravi slednjič, „ker sem kupivši zaprl jo v svojo kaso.“

„Je bil kdo nazoč v prodajalnici gosp. Komarja, ko ste jo vi kupili?“

„Spominjam se, da je nekdo bil. Da, bil je! Tudi on je kupil srečko in — da — še celó menjala sva za-nji, ker je trdil, da utegne to komu izmed naju srečno biti. Jaz nisem babjeverec, zato sem dovolil v menjavo in — to je bila vendar-le moja sreča, sicer bi bil on zadel glavni dobitok.“

(Dal. prih.)

Ljubljanski okolici „pod turnom“; zvedeli smo namreč bili, da imajo ob devetih tje priti Dunajski pevci na zajutrek, katerega jim bodo podajale Celovške gospé in gospice. Dospevši k „Švicarski hiši“ najdemo res vse za Dunajske tujce krasno pripravljeno, a ljudi še ne mnogo; zato sedemo nekoliko od hišice krog prosto stoječe mize in se jamemo razgovarjati slovenski. Naša govorica zbudi kmalu pozornost pri bližnji mizi, kjer sta sedela dva človeka na pol gospôska in jela s prsti kazati proti nam. Kmalu smo umeli, kaj pomeni to kazanje. Kakor hudournik se namreč pridrvi nek gospod k naši mizi, za njim dva policaja, ki v primerni daljavi obstojita; gospod pa zarohni nad nami s prav osorno besedo rekoč, da ta miza ni za nas, da naj gremo kamor koli. Ne hoté prepirati se vstanemo in si poiščemo prostora pod „Švicarsko hišo“, kjer nam bolj uljudna Koroška Heba postreže s precej dobrim pivom, ki se nam je zarad silne vročine dobro prileglo. Namen svoj smo pri tem tudi dosegli, ker ne le, da smo slišali slavljene Dunajske pevce, ki so res izvrstno peli in še par komičnih kvartetov navrgli, — videli smo tudi Celovško „haute voilee“ ali vsaj nje večidel in krasotice Celovške; al, Bog mi odpusti, če moj okus ni pravi. Kakor se mi Kranjske kmetice, posebno Gorenke, gorše zdé od kmetiških Korošic, tako stojé Celovčanke v mojih očéh gledé telesne prednosti precéj daleč za Ljubljančankami brez razločka narodnosti — vsaj te, kar sem jih jaz videl; videl pa sem jih mnogo in krasno ter drago oblečenih. Morda pravih lepotic po mojem okusu ni bilo blizo, morda jih imajo Celovčani zaprte in skrite profannim očém, kakor so moje. S tem povzdigovanjem Ljubljančank nad Celovčanke gledé telesne prednosti pa se nočem niti prilizovati prvim, niti žaliti zadnjih, ker — memo gredé rečeno — meni veljá jedro, to je, duh in srce več od lupine, to je, telesne lepote. Pod cvetlicami lepo dišečimi skrit je včasih strupen gad, nasprotno pa vijolice rastejo najlepše med trnjem. Od druge, to je, duševne strani soznaniti se s Celovčankami pa žalibog nisem imel prilike; če bi jo bil imel, bi jih morda ne bil vrstil za Ljubljančankami, vsaj za nekaterimi ne, ker te od obéh strani le pre-dobro poznam. Bog me varuj tedaj, da bi se duhá in src Korošic dotikal!

Toda pregloboko sem se pogreznil v ta sitni, polzki in nevarni predmet; nazaj tedaj, da se vá me ne zaleté sršeni in osé!

(Dal. prih.)

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

„Se mar spominjate številke zamenjane srečke?“

„Da, da! spominjam se!“ Tujec me je opozoril na to, rekoč, da so vse številke enake, le da je na nekem kraju — v številki serije ali srečke, tega ne vem dobro — le ta razloček, da ima njegova prejšnja tam štirko, kjer moja enkljo. Tako je bilo, da! Samo tega ne vem, kje je ta štirka stala.“

Pokažem mu srečko, katero mi je trgovec pustil. Strmé jo gleda in pravi: „Ta je moja srečka, se reče, tista, s katero sem zadel in jo oddal v glavni banki v mestu L.“

Na to mu povem vse, kar se je trgovcu Komarju zgodilo, in mu pokažem tudi štirko, ki je iz enojklje narejena. Strmé me posluša in prizná, da mora to biti

ona srečka, katero je on kupil, a potem zamenil s tujcem.

„Onega človeka tedaj niste poznali?“

„Ne, ne! Le toliko vem, da je bil mlad, imel precej rujavo brado in mu je jezik gladko tekkel, a da je malo po pruski nemščini zavijal.“

„Ga niste pozneje nikdar več videli?“

„Ne, ne, gotovo ne!“

Druzega mi trgovec ne vé povedati. Vendar je že to vážno zá-me. Če se posreči popisanega človeka najti, potem bo morda najden tudi sled goljufice. Podam se zopet k gospodu Komarju. Tudi ta se še spominja, da je nekega dne trgovec P., katerega vsak pozná, kupil pri njem srečko z nekim drugim človekom vred, o katerem mi pa ne vé podati nobenega popisa, češ, da ima na dan z več sto ljudmi opraviti. Zato dam popraševati po mestu, če kdo pozná kacega človeka onemu po trgovcu mi popisanemu podobnega. Al vse popraševanje je brez vspeha, ker ima več ljudi rujave brade, a so vsi obema trgovcema znani. Tedaj je tû sled zaprt.

Nič boljšega vspeha nima popraševanje in pozvedovanje žandarjev in drugih oseb ob cesti, po kateri se je kočijá memo mitnice iz mesta peljala. V prvi vasi so jo sicer še videli, al vozil jo je kočijaz v kmetiški obleki, strežaja ni bilo več pri njem. Dalje po cesti pa nihče še enake kočije videl ni, tudi mostar pri mostu ne, čez katerega bi se bila morala peljati. Ob kratkem rečeno: sled je popolnoma zginil, bilo je, kakor da bi se bili kočija, kočijaz in konji v zemljo vdrli, ker jih po vsem okraju nihče videl ni.

Vse to sem povedal gosp. Komarju, ki je ves obupan tožil: „Saj sem vedel, da nič ne bo! Kaj pomaga, če goljufico dobé v pesti, ko bo že ves moj denar zapravila! O, da bi le denar zopet tu bil, goljufica naj bo, kjerkoli hoče! Ti uradi res niso za ničesar druzega, kakor da jim človek davek plačuje, naj že zasluži kaj ali nič.“

Te besede so me nekoliko razkačile, zato ne morem se zdržati, da ne bi opomnil: „Vi ste hoteli preveč zaslužiti, zato se vam je taka prigodila. 17.000 gld. kar na en hip, — to ni malo.“

„Pa sem zgubil 100.000 gold., to tudi ni malo!“

Vidé, da ni dalje pogovarjati se s razdraženim trgovcem, odidem. Pripoznati moram, da tudi jaz nisem imel veliko nade, zasačiti goljufico; največ sem pričakoval še od tega, da je bila banka povedala nekaj številčk onih tisučakov, katere je trgovcu Komarju poslala in je tudi on še nekaj jih pridal. Te so se naznanile, kolikor mogoče, v bližji in daljavi z ukazom prijeti tistega, ki bi kak tisučak z naznanjeno številko menjal. Pa tudi ta nada se je le prekmalu podrla, kajti dobil sem naznanilo glavne državne banke, da jej je poslala neka francoska menjalnica več tisučakov, med njimi tudi vse one, katerih številke so v „svarilu“ zaznamovane, rekoč, da jih je zamenil nekdo za francoski denar malo prej, ko je došlo banki dotično „svarilo“.

„Zdaj smo pri kraji“, si mislim prebravši to naznanilo. „Komar je ob svoj denar, nam pa je ušla goljufica, kajti da bi nam priletela sama v pest, tega se ni nadjati. Kdor tako brez vsega sledu zgine, se bo varoval, dokler ni popolnoma v zavetji.“

Bolj ko jaz se je togotil trgovec Komar, ko mu je došla po sodnji ta novica. Zdaj se je moral za vselej odpovedati misli, da bo še kdaj videl tisučake, „ki so bili tako lepi“, kakor je rekel.

Jaz sem djal preiskovalne spise v kot. Čemu bi si glavo belil z ugibanjem, ker mi je jasno, da so hudodelniki že čez mejo, čemu izpraševal dalje in nadlegoval ljudi, ki nič ne vedó, kar bi meni ne bilo že znano? Vrh tega sem bil z delom preobložen, vázne

reči so čakale rešitve in predsednik sam me je vedno drezal, naj hitim in denem ono preiskavo za zdaj na stran. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Logatca 10. sept. — Na dan praznika Malega Šmarna je pri prvi maši gosp. župnik Markič oznanil, da je Ljubljanska čitalnica poslala 300 gold., katere bode nje odbornik gosp. Fr. Drenik dopoldne v farovži razdelil. Oznanjeno pa je tudi bilo, da je dobro znana Souvanova štacuna v Ljubljani poslala 200 novih kočev pogorelcem v dar, ter da se bodo ob enem tudi ti koci delili. V odločenem času so se pogorelci zbrali. Po imeniku klicani so pristopili in sprejemali iz rok gosp. Drenika novčice in iz rok gospoda župnika koce z veliko hvaležnostjo. Zlasti gorka odeja bila je siromakom tako všečen dar, da smo v mnogih očéh videli solze hvaležnosti in veselja. Ne eden ni sprejel daril, da bi ne bil izrekel: Bog povrni stokrat usmiljenim dobrotnikom! Naj blagovolite to zvedeti sl. čitalnica Ljubljanska in pa čast. štacuna Souvanova.

Iz Logateca 11. sept. — Sl. čitalnica Postojnska in Loška ste mi lepe darove, prva 172 gold., druga pa 70 gold. 35 kr. za naše uboge pogorelce poslali. Zahvalujem se tû očitno v imenu pogorelcev za blago sočutnost vsem častitim dobrotnikom v naši nesreči.

Matej Markič, fajmošter.

Iz Ljubljane. — V zadnjem našem listu smo rekli, da občni zbor banke „Slovenije“ 28. dne t. m. bo jako važen, ker bode šlo za to, ali naj delničarji še doplačajo in koliko, da likvidacijski odbor s pri-
vzetimi novci, ki jih iztirja od dolžnikov agentov in družih in pa jih skupi iz prodanih hiš, more do konca dognati svojo nalogo. Ako na tej poti, ki se likvi-
dacija imenuje, ni moči ugotoviti bankinih zadev, pride premoženje njeno v konkurs z vsemi jako ne-
ugodnimi nasledniki tudi za delničarje, ki so po občni kupčijski postavi in pravih nesrečne banke „Slovenije“ vezani, delnico vsako poplačati do 200 gld. Tega, žalibog, velika večina delničarjev ni vedela, ki slovensko in nemško tiskanih pravil bankinih še brala ni, in je verjela agentom, zlate gore jim obetajočim. Al nevednost postave nikogar ne odveže dolžnosti, ravnati se po njej. — Da pa bralci naši izvedó do-
tične §§. občne kupčijske postave, ki delničarje silijo, da „morajo z roko v oginjo“ ali kakor Nemec pravi „in den sauern Apfel beissen“, navajamo jih tukaj:

§. 223. občne kupč. postave se glasi tako-le: „Kedar se delnice na imé delničarja glasijo, takrat veljajo za delniško društveno kupčijo (Comandit-Gesellschaft) dane določbe o vpisanji delnic v delniško knjigo družbe in o njih prepisu (§§. 182. 183.) tudi za druge. Dokler znesek delnice ni popolnem vplačan, je delničar po prepisu svoje pravice na kakega družega dolžnosti zaostalega plačila le takrat oproščen, če družba novega delničarja na njegovo mesto sprejme in njega opravi plačila. A tudi o tem slučaju ostane izstopivši delničar po znesku zaostanka za vse do onega časa od družbe na-se vzete dolžnosti še za leto in dan od dneva izstopa svojega pomočno (subsidiarno) zavezan.“

§. 184. se glasi do besede tako: „Dokler znesek akcije ni popolnem vplačan, ostane prvi lastnik njen za vplačanje zaostanka družbi zavezan; družba ga te dolžnosti ne more odvezati.“

§. 219. pa veleva tako: „Delničar ni dolžan k družbinim namenom in spolnovanju njenih dolžnosti več donesti kakor oni znesek, ki je po pravilu (štatutu) za delnico odločen.“

§. 5. bankinih pravil pa pravi: „Po popolnoma vplačanem znesku delnice se medčasni list nazaj vzame“ itd.

Po vsem tem tedaj ni dvombe, da delničar hoté ali nehoté (z lepa ali po sodniški poti) mora, če treba, doplačati do 200 gold. za vsako delnico; al znesek doplačila odločiti ima pravico le občni zbor. In zato bode — kakor smo rekli — velike važnosti prihodnji občni zbor, kateremu naj se noben delničar ne odtegne, da oni dan sam pride v Ljubljano. Zato naj pridejo tudi gospodje iz Štajarskega v obilnem številu, kajti v Celji se je rodila banka „Slovenija“, katere pogreb ima biti v Ljubljani. „Novice“ imajo dobro vest, da se že leto in dan borijo za prid delničarjev in nam se nikakor ne more očitati, da bi mnogih delničarjev krvavi denar radi sipali v žakelj brez dna. Če pa zdaj delničarjem pred oči stavijo res sila zoperno postavbo, storijo to zato, ker ne smejo kakor noj glave potakniti v pesek, da ne bi videli nevarnosti, ako bi vlada, nadzornica bank, postala kuratorica. Gospode likvidacijskega odbora pa živo živo prosimo: naj že ene dni pred občnim zborom vsaj bolj izvedenim delničarjem pošljejo natančen izkaz aktivov in pasivov bankinih, pa ne v hieroglifih, ki jih prost gospodar ne razume, ampak izkaz jasen, vsacemu razumljiv in — resničen! — O pogajanji z banko „Donau“ nam ni nič znano.

— Za letošnje leto se zemljiškega (gruntnega) davka kmetom na Kranjskem, ki so s tem davkom preobloženi, odpiše 69.547 gold.

— V soboto se je tudi svitli cesarjevič Rudolf skozi Ljubljano v Miramare peljal.

— Gosp. Jan. Mahkot, dozdaj namestnik okrajnega glavarja v Črnomlji, je zdaj definitivno imenovan za Črnomeljskega c. k. okrajnega glavarja.

— (*Sejm*), ki se je začel v ponedeljek, ni štacunarjem ugoden; bilo je le malo kupca. Živine (goved in kónj) so pripeljali veliko; čeravno jim je cena bila nizka, vendar ni bilo veliko kupčije. Na od nekdanj navadnem čebelarskem trgu „pred mostom“ se je določila cena medú po 22 do 23 krajc. funt. — Imenuje se ta sejm navadno „češpljev sejm“; kako majhen je letošnji pridelek tega sadja, kaže to, da se ni lahko več kakor po 6 češpelj dobilo za krajcar.

— Domorodci naši mislijo, da gospod K. Klun baron Ravbarjev beneficij že davno mirno uživa. Kaj še! Baron Ravbar je vrednega gospoda res dostojno prezentiral, toda knezoškof dr. Pogačar ne akceptira imenovanja, marveč zahteva, naj patron namesto neljubega mu g. Kluna zato prezentira preljubljenega mu Poldeka ali nekoga družega. To je faktum. Nadjati se je, da gosp. baron ni trst-veternik in da pozná pravice svoje. Ubogi mučenec Klun pa se bori za žive in za mrtve, ne le za-se, ne le za one tridesetere po „Tagespošti“ ovadjene duhovnike, marveč za vse, kajti bori se za načela pravice, katera nazadnje zmaga, dasi je borba ta bridka, že prebridka!

— Malo dni še, in Kranjsko popusti častiti dose-
danji g. špiritval K. Heidrih. Žrtvoval je vse, več
kot je imel, in sedaj hoče še sam sebe v samostan.
Občno spoštovanje vzame blagi gospod seboj. Pravijo,
da hočejo še drugi nekateri duhovni za njim. Zakaj?
Morebiti uganjke te zastavice ni težko najti. Mi pa že-
limo, da taki gospodje ostanejo domá in da tudi g.
Heidrih naj se skoraj povrne ter dela na dalje v prid
potrebnih svojih rojakov. *terbo, zakaj se je zapiral?*

— Na novi železnici med Divačo in Puljem so bile 6. in 7. dne t. m. vožnje za poskušnjo. Izvršile so

madri, nallaparu, i. e. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶

V sedanji parlamentarni dobi ni nobene reči brez programa, tedaj tudi potovanje ne. Kako bi tedaj jaz, strogo parlamentaren človek, mogel napotiti se po svetu za tri tedne — brez programa!

Prva postaja na mojem programu bile so Lašiče, in sicer „Vélike Lašiče“, ker malenkosti nisem hotel staviti na svoj program. Pot do Podturjaka nikakor ni mikavna, pač pa dobre tri ure dolga, in ker sem vedel, da pod Turjaškim hribom mora tako vsak raz voz in potem če gré po bližnjicah, lahko pride skoro ob enem s poštnim vozom v Lašiče — če ne v „vélike“, vsaj v „male“, zato sem bil sklenil Kočevskemu Charion-u ponuditi obol (1 gold. 25 kr.), če me prepelje čez močvirje do Podturjaka. Kočevski Charion, recte postilijon, ki je bil tisti dan na vrsti, ima obraz prijazen, pa tudi zavihan, kakor pravi Gorenec, ni le ne zavrgel te moje ponudbe, marveč celó milostljivo mi je dovolil prostor na svoji desni strani, kar mi ni bilo neljubo, ker sem imel prost razgled. Kočevski voz živahno spominja na vozove one, ki se nahajajo opisani po Francoskih romanih srednjega veka, in kaže, da Kočevjarji niso tako liberalni in napredovalni, kakor jih sodijo, ampak zeló konservativni.

Iz Ljubljane smo odrinili na sv. Matevža dan o poli šestih zjutraj. Družba v vozu mi ni bila posebno interesantna, pogovori še manj. Bili so namreč v vozu sami tujci, menda Kočevska gospôda, vsaj so le nemški govorili. Jutro je bilo mrzlo, zato se mi je pot zeló dolga zdela; prav vesel sem bil tedaj, ko smo se približali do Podturjaka, kjer sem skočil raz voz ter z nekim somučencem ali sopopotnikom vrezal jo po strani naravnost proti Turjaku. Solnce in pot navkreber sta mi kmalu pregnala mraz iz trepetajočih udov.

Turjaški ali Turjakov grad je obširno zidovje, zidano na skalo. Imeniten je zavoljo starin, ki se v njem vidijo, posebno orožja in podob nekdanjih grofov. Meni je bil všeč posebno tur ali divji bik, ki je na čelu grada vsekán v zid. Nekdaj so bili Turjaški grofi junaki, zdaj pa, kar se imenujejo „Auersperg“, njihovo imé v srcu narodnjaka ne budi več veselega odmeva; zato sem tudi jaz šel molčé, a naglo memo grada, katerega imé me je spominjalo na Prešernovega „Zelenca“ in pa bivšega c. kr. deželnega predsednika, čegar imé je prvokrat zaslovelo na — Jančah. Komaj sem zadušil po nevolji mi zbujeno željo, da bi vsi kmalu v miru počivali na pokopališči, ki se, nalašč za-nje narejeno, s kapelico v sredi od tod unkraj doline vidi na prijetnem griču, nad katerim strlí še stari grad kviško.

Neprijetne misli, katere mi je zbudil Turjaški grad, pa mi prežene kmalu pogled po lepi okolici, pogled proti Lašičam, ki jih z griča na Cesti zagledam. Tu me doide zopet poštni voz in me potem do Velikih Lašič potegne. Bilo je okoli enajstih zjutraj, vreme gorko, ne prevroče. (Dal. prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Lotivši se tedaj družega silnejšega dela kmalu skoro popolnoma z glave zgubim Komarjevo reč. Morda bi jo bil celó pozabil, kar mi doide par mesecev po

oni dogodbi precéj obširen pakét po pošti. Napis je bil na-me in posebno zaznamovano, da se ima le meni v roke dati. Radoveden razprem zavitek in prvo, kar zagledam, je sledeča pobotnica:

„Za 100.000 — reci sto tisoč goldinarjev, za katere me je trgovec Komar ogoljufal, pa mi jih dne 3. avg. 18.. na ponarejeno srečko brez obresti povrnil.“

Podpis je „R. J.“ Vsak razume moje strmenje nad to čudno pobotnico. Meni je popolnoma nerazumljiva, zato jamem brskati med papirjem, kar ga je bilo v paketu. Na vrhu pa že zagledam pismo do moje osebe tako-le se glaseče:

„Gospod preiskovalni sodnik! Tu imate pisma, po katerih Vam bo ona goljufija s srečko jasna, jasna tudi pobotnica, ki sem jo nalašč na vrh položil. Prosim, izročite jo Komarju, on Vam bo povedal moje imé. V pismih najdete dovolj pojasnil. Po meni Vam ni treba popraševati; ko bo to v Vaših rokah, bom že jaz prestal sodbo onega sodnika, ki srca sodi, ne dejanj. Upam, da me ne bo obsodil. — R. J.“

Temu pismu sem se zavzel še bolj, ko oni pobotnici. Zato vzamem v roke prvi zeló obširni spis z naslovom: „Moje opravičenje“. Temu je pridjanih več doklad s posebnimi številkami zaznamovanih. Brž jamem brati in berem tako dolgo, da me noč v pisarni dohití, ne da bi bil to zapazil. Ker je pa ves spis z dokladi vred preobširen, podam tu le posnetek toliko jasen, kolikor je treba, da se vsa povest razumi.

Ta R. J. bil je sin nekdanj bogatega trgovca z lesom. Oče je bil s Komarjem nekoliko časa v zvezi ali španoviji, ki se je pa kratko pred smrtjo prvega razrušila. Komar je dobil svoj del dobička in pa vloženo glavnico, ki je znašala 100.000 gold., nazaj. Zavarovan je bil ta znesek po vsem posestvu očetovem, na katerem je bil sodnijsko vknjižen. Zato se je odvetniku, vpričo katerega je Komar prejel denar od svojega prejšnjega družnika in mu dal za nj pobotnico, naročilo skrbeti, da se vknjiženi znesek iz zemljiške knjige zbriše. Predno pa je bilo to dognano, umre nagloma trgovec J. in sicer brez oporoke. Sin njegov, ravno ta R. J., in še dve mlajši sestri bili so tedaj njegovi postavni dediči. Premoženje bilo je precej veliko, ker je posestvo bilo vredno čez 120.000 gold., razen tega pa je bilo še mnogo denarja v blagu, nekaj v obligacijah, gotovine pa le nekaj čez 8000 gold. Dolgov ni bilo, tedaj so se dediči nadljali lepe dedšine, zlasti sin, ki je bil že oženjen in imel pet let staro hčerko pa triletnega sinčka. Dozdaj je vodil že kupčijo, mislil jo je tedaj nadaljevati in sestre ste bili voljni pustiti mu svoj del dedšine v kupčiji.

Kako pa se čudi sin, ko se kmalu po očetovi smrti oglasi Komar in tirja od njega 100.000 gold., katere je dal očetu kot družnik v kupčijo in ki so vknjiženi bili na vsem posestvu! Podá se k odvetniku, pri katerem je oče plačal Komarju vse, ter izrekši svoje začudenje nad tem, praša po pobotnici.

Odvetnik se dela začudenega in praša:

„Katero pobotnico?“

„Za onih 100.000 gold., katere so oče moj kratko pred smrtjo tu pri nas plačali Komarju“, odgovori sin zeló nevoljen.

„Hoteli plačati, recite“, pa odgovori odvetnik, „plačali jih niso, ker sta se z gosp. Komarjem zopet pogodila, da naj ostanejo dalje v kupčiji.“

„To ni res! Jaz dobro vem, da so oče ta znesek sabo vzeli in ga tudi pri vas izročili Komarju. Kako bi bili drugače mogli vam naročiti, da storite potrebne korake pri gosposki, da se ta na posestvu vknjiženi znesek iz zemljiške knjige zbriše?“

„Tega tudi niso naročili, prijatelj“, odgovori odvetnik kakor prej.

„Naročili so vam, to jaz tako dobro vem, ko vi,“ reče sin zelo razburjen.

„Pri meni se ne razgraja, prijatelj,“ ga vstavi odvetnik mirno. „Prinesite meni ali pa sodnji pobotnico gospoda Komarja, postavno narejeno in podpisano, pa bo vse v redu.“

„Ta pobotnica mora biti pri vas ali pa pri oni vlogi, katero ste morali podati sodnji, da se dolg iz zemljiške knjige zbrise.“

„Jaz nisem podal nobene take vloge nikamor in tudi za nobeno pobotnico ne vem“, odgovori odvetnik osorno in kratko. „Sploh z vami jaz nimam nič opraviti. Obrnite se do sodnije in dokažite, da je dolg plačan, pa bo. Z Bogom!“

Izgovorivši odpre vrata bližnje sobe ter jih za sabo zopet zapre in zaklene. (Dal. prih.)

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 8. okt. — Recite, kar hočete — prav z vremenom moram začeti. Celo leto nismo imeli tako lepih dnevo, kakor zdaj; tako toplo je, da se mora še celó naša lepa Gorica temu čuditi. In naši ubogi dečki morajo po novem počitničnem redu — v šolo hoditi! Kedo ne bi se spominjal onega dečka, ki ga je mati podila v šolo in je nazadnje — jokaje — šel, pa srečavši po poti psa stokaje rekel: „Beāt tu čan, che no ti toča lā a škuela“ (blagor tebi, pes, ker ti ni treba hoditi v šolo). Kaj hočemo, naši gospodarji hočejo tako; zahvalimo Boga, da ni še slabše. Malo je manjkalo, da nam niso vsilili Vaših Ljubljanskih počitnic (od 15. julija do 15. septembra). Ta bi bila lepa! Stari Izraelci, ko so hoteli reči, da je kedó prav srečen, imeli so navado reči, da počiva pod trto in figovim drevesom; našim sedanjim otrokom pa ne privoščijo te sreče — spod trte jih vlačijo v šolo. — Jez hočem danes vsaj v duhu enomalo pod trto počivati, saj prav te dni v naših Brdih trgajo. Bendima je slaba, da skoraj ne more biti slabša; četrti ali tretji del navadne bendime je ali k večjemu tū pa tam polovica in vino ni posebno dobro. Cena mu je primeroma nizka, ker je še dokaj starega vina ostalo, kateremu proti lanskemu kup raste. Novo so prodali nekateri po 12 gld., staro znabiti tudi doseže to ceno (v tem, ko je šlo lani po 8–10 gold. kvinč). — Spod trte podajmo se spet v šolo. V vse tukajšnje učilnice se je dalo vpisati letos prav veliko mladine. Tako se je na pr. oglasilo za gimnazij 100, za realko nekaj malega manj učencev; sprejetih je po preskušnji v gimnazijo 80, v realko okoli 70 novincev. V pripravljalnicah za srednji šoli je — v realcini 100, v gimnazijski 70 učencev. V ženskem izobraževališču je 18 novih gospodičin, 18 pa so jih zavrnil. Zarad pomanjkanja omike se tedaj svet še ne podere! — Preskušnje v dosego pripravnosti za učiteljstvo bodo pred tukajšnjo komisijo od 6. novembra t. l. naprej; čas, prošnje vložiti, je do 25. dne t. m. — S tem sem se šolskimi čenčami pri kraju in zdaj urno kaj o deželnih volitvah, saj to je naše mrzlo-goreče „vprašanje“. Volitve so tedaj razpisane! Dne 29. oktobra bodo volile kmečke občine; 4. novembra mesta, trgi, obrtnijski kraji in kupčijska zbornica; 8. novembra bode volilo veliko posestvo laško in 11. novembra veliko posestvo slovensko in posestniki mesta Gorice. Stvar postaja resna. Naši „patres in filii patriae“ posnemajo Vas Ljubljance in pozvedavajo neki, kam se občno merjenje po deželi nagiba, da bi postavili take kandidate, kakoršnih ljudje sami želé. To bi bilo lepo, ko bi res tako bilo. — Dne 3. in 4. t. m.

je imela kmetijska družba občen zbor v Cerwinjanu v Lahih; bile so razstavljene tudi razne sorte grozdja in vin. Sešlo se je blizo sto imenitnih posestnikov; kmetom laškim (kolonom) so vse take in enake lepe reči — španjske vasi. Predsednik kmetijske družbe Fr. grof Coronini je imel o tej priliki lep govor. Delile so se tudi medalje; sreberno medaljo sta dobila baron Ritter, posestnik v Monasteru, in g. Jachia*) iz Rude; bronena medalja je podeljena 5 razstavcem. — Z debelimi črkami je zapisano danes po naših oglih: „Ballo a St. Andrea, a Salcano, a Oslavia.“ Jutrebomo slišali, koliko ranjencev bo v 3 treh krajih. Sinoči pa smo imeli „ballo“ brez plesa tukaj v Gorici pri „Tržaškem mestu“. Zidarji iz Muše in St. Lorenca (sploh surova druhal) so pili „likof“, ker so bili spravili pod streho tukajšnjo vojaško oskrbovalnico (kateri so drugo nadstropje dozidali); stavitelj jim je plačal piti in nasledek pijanosti je bil, da so enega (izmed svojih?) prebodli in krčmarico v roko vrezali. — Tudi v Rihenbergu je unidan nek mladeneč očeta nekega dekleta ubil, ker ni pustil hčere z njim plesati („ballo“!!); in v Brdih so fantje menda tudi vsled plesa („ballo“!!) in pijanosti nekemu svojemu tovarišu vrat skoz prerezali, pa ni umrl. — Kaj, ko bi naš prihodnji deželni zbor kako postavil naredil zastran plesov, da se pride v okom njihovim nasledkom, ki so že preveč sramotni za našo deželo!? Saj menda tudi že cerkvena oblast poti in pomočkov išče, da bi od svoje strani ustavila ali vsaj omejila hudobije, katerim so shodi in plesi vzrok ali prilika.

— V zboru političnega društva „Sloga“ sta za deželna poslanca za Goriško okolico bila enoglasna izbrana dr. Tonkli in prof. Povše. Slava!

Iz Trbiža na Koreškem 8. okt. — Priprave za železnico, katera ima od tod v Italijo iti, se pri nas jako živahno vršijo. Mnogo inženirjev pod vodstvom nadinženirja Mavricija Tischlerja izdeluje natančne načrte za pot te železnice, katera bode šla čez zgornji Trbiž, Žabnico in Naborjet (Malborget) v Potablo (Pontafel), kjer se potem v Pontebi za Italijansko železnico sklene. Še ta mesec se ima stavba te železnice izročiti podvzetnikom, ki se za njo oglašijo.

Od pobrežja Kulpe 3. okt. — Kako skrbi sedanje gospodarstvo za kmetijski stan, ki je po davkih že tako preveč tlačjen, kaže sklep kupčijskega ministerstva, oziroma poštnega vodstva: popustiti več v novejšem času vstanovljenih pošt po krajih od mest preveč oddaljenih. Kako priležne so bile take pošte tu okoli, na priliko v Adleščah, na Vinici in drugih krajih ne le duhovščini in učiteljem, ampak tudi priprostemu ljudstvu, dalje trgovcem po mestih, ki imajo z njimi večkrat opraviti, posebno pa časnikom, tega dokazovati ni še le treba. O tem tu le par dokazov. Te dni me je pihnil veter v Adlešiče, kjer slučajno naletim na gospoda župnika in učitelja. (Adlešiče so kake tri ure priležne hoje od Črnomlja). Dokler je tu bila pošta, so se dobivali časniki in pisma naglo in poceni. Kako pa zdaj? Če hoče kdo poslati kako pismo po pošti ali po časnike in pisma tje, mora si, če ni posebne prilike, najeti pota za 12 grošev. Ako bi tedaj hotel vsaki dan posebej pošiljati na pošto, bi ga pisma in časniki stali vsaki dan po 12 grošev više od onega, ki jih na priliko iz Dunaja v Trst dobiva, zato so vsi naročniki, ki so prej po takih poštah dobivali svoje časnike, primorani popustiti vsaj po večkrat na teden izhajajoče liste. — Drug slučaj. Potujočega po Gorjancih me dohití kmet s pismom v roki in me prosi, naj mu ga pre-

*) Jachia-vo belo vino (redka reč v Furlaniji) sem imel letos priliko piti; izvrstno je res. Pis.

Pismo, s katerim je Rusija odbila od Turčije predloženo premirje na 6 mesecev.

V zgodovini Turških homatij velevažno je pismo od 14. dne t. m., s katerim je Ruska vlada zavrgla lesičje nakane Turške za prestanek vojske skozi celih 6 mesecev, podtaknjene jej od vlade Angleške in morebiti še katere — druge. To pismo glasi se tako-le:

„Premirje na 6 mesecev ne držimo mi niti za potrebno niti ugodno, da bi se sklenil stanovitni mir, katerega mi želimo. Mi nismo v stanu, siliti Srbijo in Črnogoro, da bi privolili tako dolgi zavleki svojega negotovega in težavnega položaja. Vrh tega smo si v svesti, da že zdaj nestrpljiva finančna in trgovska situacija Evrope bi po taki odlogi še več trpela. Mi moramo ostati pri tem, da se sklene premirje za 4 do 6 tednov, kakor ga je Angleška vlada izprva nasvetovala, s pridržkom, da se še podaljša potem, ko bi se po tečaji obravnav pokazalo, da je kako podaljšanje še potrebno.“

To so jasne in možate besede Ruske vlade, ki kaže, da skozi in skozi pozná zvižaje Turške.

Velevažno o tem pismu Ruske vlade pa je to, da je bilo razglašeno v uradnem časniku Nemškega cesarstva, v Berolinskem „Reichsanzeiger-u“. To je očitna demonstracija Nemške vlade proti Angleški in najkrajši odgovor vsem tistim, ki mislijo, da Rusija o Turških homatijah ne postopa složno z Nemško vlado.

Ob enem pa je ta nota luč, ki svetu kaže, da Rusiji ni šala to, da se Slovani kristijani rešijo Turškega barbarstva vkljub vsem oviram nemčurskim in magjaronskim.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Sin je po tem, kar je slišal, skoro ob pamet. Je li to mogoče! Dobro mu je bilo znano vse, kar je oče počel, bil je prepričan, da je Komarju vse plačal, ker sta skupno štela denar, predno se je oče k odvetniku podal. Vrnivši se je izrazil svoje veselje nad tem, da je vse poravnano. Je li mogoče, da Komar hoče dvakrat plačan biti? Je li mogoče, da odvetnik, ki je zraven stal, ko je oče naštel Komarju denar, in ki je potem pobotnico spisal, zdaj podpira to neverjetno krivico in noče o vsem nič vedeti? Gotova laž je, da bi bil oče po dogovoru denar nazaj vzel, kajti kam bi bil prišel ta veliki znesek! Oče ga ni nazaj prinesel, tega je sin tako gotov, kakor da bo enkrat umrl. Oče se ni nikdar lagal.

Domú pridši se podá naravnost h Komarju.

„A“, ga nagovori ta prijazno, „ste prišli plačat! Sedite, prosim!“

„Nikakor“, odgovori sin, „marveč prišel sem prašat, po kaki pravici hočete dvakrat plačani biti?“

„Dvakrat?“ odgovori Komar z dobro hlinjenim čudenjem. „Kako dvakrat? Kdo mi je enkrat že plačal?“

„Moj ranjki oče!“

„Ni res! Rekel vam je morda, da je plačal, a plačal ni, to vé odvetnik.“

„Pri tem sem ravno bil.“

„Tedaj ste vse zvedeli, ni mi treba dalje besedovati z vami. Plačajte, ali pa bom po gospóski iztirjal denar, ker me dalje čakati na nj ni volja. Sicer pa je vsa reč že v rokah advokata, s tem imate opraviti, z mano nič. On ima popolno pooblaščenje od mene.“

Obrne se in gre v drugo sobo. Nesrečni dedič spozna, da je prišel v pest dvema goljufoma.

Konec vsega je bil ta, da je po Komarjevega odvetnika priganjanji prišlo posestvo na boben; Komar in sodnijski stroški so požrli vse, tako, da dedičem ni nič ostalo, ko nekaj gotovega denarja, s katerim se pa ni dalo niti živeti, niti začeti kupčije. Zato so zapustili kraj, kjer se jim je taka krivica zgodila, in svet jih je pozabil.

Lahko si misli vsak, kaka srditost do goljufivega odvetnika in Komarja je zlezla sinu R. J. v srce. Obupal je nad vso pravico in vedno gojil le misel, kako bi se maščeval nad Komarjem in odvetnikom, zlasti nad prvim, kajti drugi je bil le podkupljen, je toraj svojo poštenost prodal le za par tisučakov, vse drugo je Komar pograbil. Enkrat ga je bila že trdna volja seči Komarju po življenji. A ta sklep je zopet ovrгла misel na otroka, katerima bi naklonil le sramoto. Ženo je bil pokopal nekaj dni potem, ko mu je bilo prodano vse, sestra pa ste se bili pomohili. Tedaj sta mu ostala le otroka Oskar in Olga, katera je ljubil čez vse in jima posvetil svoje življenje. Sam je bil delaven noč in dan, živel varčno in pritrgoval si vse, da je le njima mogel dajati dobro odgojo. To očetovo skrb sta otroka povračale s tem, da sta se pridno učila in vrlo napredovala na duhu in na telesu.

Tako je bil Oskar spolnil 18 let in dovršil svoje študije na tehniki, kamor ga je bil oče dal, ker je imel posebno nagnenje k tej stroki. Olga je bila dopolnila 20. leto. Krasno dekle, veselje videti jo! Čvrste, polne, pa vendar le nježne postave, izobrazena v vseh za žensko takrat mogočih vedah, posebno v glasbi — je bila že marsikom zmotila glavo, a njeno srce je pri vsem tem ostalo hladno, razen očeta in brata ni imel nihče prostora v njem. Morda bi se ne bilo vnelo še tako naglo, al brat Oskar je imel prijatelja, sošolca, nekaj starejšega ko on; ta je enkrat se nekaj dni mudil pri njem, ker sta skupno izdelovale nek načrt. Pri tej priliki se je Olga seznanila z njim in ko je odšel, bila je zamišljena in molčeča. Oskar je na prijatelji zapazil enake prikazni, ki tudi bistroumnemu očetu niso skrite ostale. Al kaj! Mladeneč, sicer vrlo izučen tehnikar, nima nobenega premoženja, utegnejo preteči še leta in leta, predno bo dobil tako službo, da bi mogel misliti na ženitev, Olga pa, da si popolnem izobrazena, tudi nima od očeta nič pričakovati. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Istre 21. okt. *) — Pri nas so se izbrali volilci za izbor poslancev v zemaljski sabor. Med volilci so tudi sem ter tje kaki duhovni gospodje; pa kaj, ko bo volitev 29. dne t. m., tedaj v nedeljo. Kaj to pomeni, Vam ni treba tolmačiti. — Nate drage „Novice“ dalje interesanten komad današnje Turške „kulture“! V Gologorici imajo šolo in novošegnega mladega učitelja. Letos je bila ondi meseca julija birma; pred birmo so se otroci spovedali, in bolj odraščeni tudi obhajali. A kaj je rekel oni pobalinski učitelj jedne devojčici, katera je pobožno k Božjej mizi pristopila? „Si mogla raje oslovski balog (figo) pozobati!“ — Za Božjo voljo, kam pridemo s takimi bogokletneži! —

*) Lepa hvala!

milu državnem, pričakovati in tirjati vsak domoljub. Ako vlada v tem smislu pred nami nese zastavo cele države, gotovo pojdemo veseli vsi za njo, in tej zastavi je zmaga gotova. (Dobro-klici in ploskanje na desni.)

Tromba vojske iz Rusije.

Mnogo je bilo glasov že o vojski Rusa proti Turku, mnogo tudi nasprotnih, ki so trdili, da Rusija bo ostala na vsak način mirna, a ti bili so večidel kriki po časnikih, oficijoznih in drugih. To je bilo le ugibanje, uprto na dnevne dogodbe. Zdaj pa je zabučala vojske tromba celó s Kremlja, starega sedeža Ruskih carov in v to trombo je pihnil Ruski car sam, vmivši se iz Livadije. Car Aleksander je namreč v dvorani te carske palače govoril zbranim zastopnikom starega prestolnega mesta Ruskega; govoril je iz srca naroda svojega in govor njegov je šnil med svet kakor iskra vojske.

Ta iskra je naenkrat razsvetila temoto, ki je pokrivala do zdaj vzhodno vprašanje in vse, kar se ga drži. Car sam pravi, de je pravica to, kar je do zdaj zahteval za kristijane na vzhodu. To je velemogočna beseda iz ust mogočnega vladarja!

Tudi govori car o konferenci, ki se ima v Carigradu sniti. Toda ta konferenca ima titi njemu le zadnje sredstvo, doseči na mirnem potu to, kar nepremakljivo zahteva od Turka. Zato bo Rusija prišla h konferenci, a nje zastopnik bo prinesel sabo ultimatum, to je, zadnjo besedo, ne oziraje se na to, kar bi druge oblasti Evropske spletle — morda Turčiji na ljubo. In konferenca, če hoče Evropi ohraniti mir, morala se bo — hoté nehoté — podati volji cara, kajti on pravi naravnost, da, če se druge vlade ne podajo njegovi volji, bo prisiljen k vojski.

Ruski car gotovo tako ni govoril tje v en dan, zato njegove besede pomenijo vojsko, — če ne bibil že naprej prepričan, da za Rusijo stoji Nemčija in Italija in se bodo tudi druge Evropske vlade vdale njegovi volji. Na vsak način pa kažejo njegove besede, da si je Rusija popolnoma svesta svoje moči in da je pripravljena, jo tudi z orožjem vtrditi. Car sam je tedaj po zobeh vdaril one, ki so že jeli dvomiti nad Rusijo; temeljitejega „dementi-a“ pač ni misliti.

Da pa naši bralci zvedó besede Ruskega cara, katere so kakor z mrzlo vodo polile burzo in „junaske“ ustavoverske časnike Dunajske, pa kažejo tudi, da se car ne boji širokoustnega Angleškega ministra in turčina Disraelija, jih navedemo tu, kakor so došle iz Petrograda po telegrafu sicer iz Ruskega vladnega časnika. Ruski car je namreč plemstvu in mestnemu starešinstvu pri sprejemu govoril tako-le:

„Hvala Vam, gospodje moji, za čutila, katera ste mi o sedanjih političnih razmerah, ki so danes bolj jasne, izrazili. Jaz z veseljem sprejemam Vašo adresno (govorečo za tlačene kristjane na jugu).

Znano Vam je že, da je Turčija podala se mojim tirjatvam, ki so merile na to, da se nemudoma sklene premirje in ustavi nepotrebno klanje v Srbiji in ob Črnigori. Črnogorci so se v tem neenakem boji skazali, kakor vselej, prave junake. O Srbih se, žalibog! ne more isto reči, čeravno je bilo med njimi mnogo naših prostovoljcev, od katerih je mnogo njih kri prelilo za slovansko reč. Jaz vem, da z mano vred vsa Rusija ima najživahnejše sočutje do trpečih naših bratov po rodu in veri. Meni pa so pravi interesi Rusije najdražji. Jaz bi varoval najraje Rusko kri, dokler gré. To je vzrok, zakaj sem si in si bodem prizadeval, na mirnem potu doseči dejansko zboljšanje stanú vseh kri-

stijanov na jutrovem. Te dni se bodo pričele v Carigradu razprave med zastopniki šestih glavnih vlad o določenji pogojev miru.

Moja največa želja je ta, da bi prišli do občnega sporazumljenja. Če pa bi ne prišli do tega, in če bom jaz videl, da mi ne dobimo poročstva za izpeljavo vsega tega, kar mi po pravici smemo od Turčije zahtevati, je mene trdna volja, **ravnati samostojno**, in prepričan sem, da bo v tem slučaju vsa Rusija šla za mojim klicem, ako se bo to meni potrebno zdelo in ako čast Rusije to zahteva. Prepričan sem tudi, da bo Moskva, kakor vselej, šla z dobrim izgledom naprej. Bog pomози nam izpeljati sveto našo nalogo!“

Govor carov je bil sprejet z navdušenimi „urá“-klici. —

To so besede carove, ki pomenijo ali za Turške kristijane ugoden mir ali pa — vojsko Turčiji.

Po „turških“ listih toliko zasramovani severni „medved“ se je oglasil in sicer tako, da doní po vsi Evropi.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Nekega dne prideta oba mladenčca vsa zamišljena domú. Oče ju praša po vzrokih tega.

„O, nič, nič ni“, odgovori sin, „ne misliva na to, Alfred! Kje bova dobila 100.000 gold.“

Vendar oče ne neha izpraševati in tako izve, da se ima zidati neka tovarna, za katero sta naredila načrt. Pri tej bi se dalo kaj zaslužiti, kajti preračunila sta, da sta v stanu dovršiti vso stavbo, za katero ponuja država 100.000 gld. le s 30.000 gold.; 70.000 gold. bi jih ostalo njima. Za vse to bi potrebovala 100.000 gld., katerih si pa ne upata nikakor skup spraviti.

„Tedaj 100.000 gold., in oba moja otroka bi bila srečna! In ravno za toliko je mene Komar ogoljufal. O, kaj ima ta človek na vesti!“

S temi besedami, katere je pa le mrmral, gre oče in se zamisli. Trojica mlada pa ostane skup in Oskar pravi čez nekaj časa:

„Veš kaj, Alfred, kupiva srečko! Morda nama bo sreča mila, ker nama ljudje niso, in nama dá prvo dobitko s 130.000 gold.; potem nama ostane še kaj za smodke, Olgi pa kupiva glasovir za 2000 gold. ali še za več.“

Pri tem ostane. Alfred se podá v mesto in kupi pri Komarji srečko. Ko jo prinese domu, jo pokaže vsim in pripoveduje:

„Z mano vred je kupil še nekdo srečko. Bili ste menda zadnji in čudno! Številke srečke so bile na obeh enake, le pri serijah je bil ta razloček, da je imela moja „enklo“ tam, kjer ona „štirko“. Ta čudni primerljaj pokažem gospodu, ki je kupil drugo srečko, in nekaj mi prigovarja, naj ponudim svojo srečko gospodu za njegovo. Smejaje se dovoli, da ji zameniva. Morda pomeni to srečo. Jaz sem najboljše nade. Olga naj jo spravi, potem sreča ne bo mogla iti memo.“

S tem izroči srečko Olgi, katera jo spravi. Pri pogovoru je bil oče nazoč ter si zapisal številke srečke

in serije. Alfred je potem podal se v glavno mesto iskat si kake primerne službe.

Štirinajst dni, to je, na dan srečanja dobí oče telegram Alfreda tako-le se glaseč:

„Nesreča! Srečka, katero sem zamenil z onim gospodom, je zadela prvo dobitko. Z Bogom, Olga!“

Kako je ta telegram očeta presunil, si vsak lahko misli. Vendar ni hotel naznaniti ga hčeri. Vso noč ni spal, ampak razvijal neko misel, ki mu je bila v glavo šinila. Na vse zgodaj zjutraj se podá k sestri, ki ni daleč od tod bila omožena s posestnikom, kateri je bil pa mož že pred letom umrl. S to ima dalji pogovor, čegar konec je ta, da se oba podasta v mesto, tam kupita od nekega konjskega barantača dva konja in pri sedlarju kočijo. Oče se napravi potem za strežaja, njegov strežaj za kočijaža in tako se peljejo h Komarju, kjer se jim je posrečilo, kar so nameravali zanašaje se na dobičkaželjnost in lakomnost Komarjevo. Kako so potem iz mesta ušli, je znano. Da jih od prve vasi naprej nihče ni videl in da je bilo vse sodnijsko preiskavanje zastoj, se razloži po tem, kar vam zdaj povem. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 12. nov. — Naše volitve so opravljene. Na laški strani bo en sam nov poslanec (g. Gasser), na slovenski pa 4 gospodje: Ign. Kovačič, Andr. Kocijančič, Mahorčič in Fr. Povšè. Dr. Tonkli-a ne štejem med nove, ker je že star znanec v naši deželni hiši. Nov kot poslanec je slednjič g. namestnik baron Pino, sicer pa — kot nekdanji cesarski komisar — tudi dober zborničin znanec. Stari poslanci, katerih pa v prihodnjem zborovanju ne bo več v zboru, so: Lavrič in Dolijak (umrla), gg. Črne, Polaj in Žigon. Sploh smemo biti zadovoljni z izidom volitev, pa ne, da bi morali za ugodni njih izid biti hvaležni „Slogi“. To se je pokazalo sosebno včeraj. Veliki posestniki so navadno svojeglavi — to se je videlo že o volitvah poprejšnjih let; in tako je bilo tudi včeraj. Kaj je pomagalo „Slogi“ postavljati kandidate? Eden, g. Godina, se je bil že prej kandidate odpovedal, in včeraj niso hoteli volilci za nobenega „Sloginih“ mož nič vedeti; samo g. Kovačič jim je bil še precej po volji. Glasovi so se torej cepili še bolj, ko smo poprej mislili; bati se je bilo, da ne bi prišla v zbor (drž. poslanca) baron Tacco in („Slogin“) g. Malnič. Da ni tako, imamo se zahvaliti dr. Tonkli-u, kateri je nekaj že zjutraj, posebno pa popoldne slovenske posestnike kolikor toliko discipliniral. Imela sta dopoldne — za izvoljencema gg. Kovačič-em in Faganel-om — največ glasov Tacco in Malnič, pri novi popoldanski volitvi pa so se (ker so bili Goriški meščanski volilci izostali) slovenski možje zedinili za dobrega Slovenca g. Kocijančič-a (grof Attems-ovega oskrbnika iz Podgore). — Preteklo sredo (9. dne t. m.) je bila huda bitva med 2 strankama laških posestnikov. Ena — „Isonzo“-va — stranka je hotela na vsak način izpodriniti dr. Pajerja, kateri je pa z enim glasom zmagal. Volilcev je bilo 87; on je dobil 44 glasov. Druga 2 izvoljenca sta gg. Benardelli in Leop. grof Strassoldo (oba stara posl.). — Preglejmo slovenske poslance. Brez „Sloge“, oziroma proti njej, so zmagali dr. Abram, Faganel, Kocijančič in Winkler; brez „Sloge“ bi bili tudi zmagali Gorjup in dr. Tonkli, brž ko ne tudi Povšè, ker je povsod po deželi dobro znan, gotovo pa Mahorčič. Gosp. Kovačič ni zmagal v tistem volitnem zboru, kateremu ga je prvokrat „Sloga“ ponudila, ampak še le v drugem. Najslavniše so zmagali Abram, Faganel in

Winkler; vsi trije („izdajalci“) so imeli na 2 voliščih, oziroma v 2 volitnih zborih, večino ali skoraj večino glasov, namreč: Abram v Gorici (29/10.) 45 glasov, na Krasu vse; Faganel (29/10.) 45, v vel. posestvu včeraj večino; Winkler v kmečkih občinah 36 (tri manj, ko večino), v trgih vse glasove. — Kar se iz tega pregleda podá, naj premišljuje „Slogin“ odbor (katerega predsednik, gosp. V. Dolenec, tudi ni izvoljen). Prav je imel uni „Slogini“ odbornik, ki je rekel: „Da bi bili mi Tonkli-a*) poslušali....“ (der Rest ist Schweigen). Sicer pa — „errando discimus“; — samo ne ponašati se z „zmago“, ker je — ni! Druge rekriminacije, ki jih imam za „Slogo“ pripravljene, naj ostanejo za zdaj „in actis“. — Novega državnega pravdnika imamo. Naš domačin je, g. M. h. Urbančič; njegov namestnik pa je Goričan g. Canevari. — Nena-vaden mraz imamo tudi pri nas (—3° R.); predvčeranjim smo imeli prvi sneg. Repa je na polji pomrznila.

Iz Podgorice okolice Ljubljanske. — Pri novi volitvi občinskega starešinstva so bili Ignacij Sojer iz Podgorice za župana, Janez Sonc iz Psate, Janez Zajec in Lorenc Ručgaj, oba iz Šent Jakoba, pa za svetovalce izvoljeni.

Iz Prapreč. — 21. dne u. m. je bila za našo občino županova volitev, pri kateri je bil izvoljen Stepec France iz Martinove vasi.

Iz Dolskega 11. nov. J. V. (Kmetijski tabor) preteklo nedeljo je bil v resnici velikanski, zbralo se je prav veliko kmetijskih ljudi iz Dolske, Št. Helenske in Ihanske fare, poslušat nauke gosp. profesorja Povšeta, ki nam ga je sl. kmetijska družba na veliko naše veselje poslala. Po prijaznem pozdravu je pričel častiti gospod profesor svoj govor, s katerim nam je razkladal mnogovrstne za kmetijstvo jako važne nauke, namreč umno pripravljanje gnoja in umno napravo gnojišč, mešani gnoj, katerim rastlinam je treba bolj, katerim manj gnojiti, kako globoko orati; priporočal je posebno koristna deteljna plemena, kakor nemško deteljo (Luzerno), turško deteljo (esparseto), repuljo itd. Zeló je kmetom všeč bil ves poduk. Dalje je govoril o koristi umne živinoreje, kako bi mogel kmet zemljišča lahko zboljšati, več krme za živino pridelati in potem več živine si rediti ter po vsem tem dohodkov več si pridobiti, da bi lože izhajal v sedanjih časih, ko veliki davki delajo veliko skrbi gospodarjem. Častiti govornik pa tudi ni pozabil silne potrebe za celo našo okolico, da bi se namreč uravnalo obrežje Save. Pazljivo so poslušali kmetje izvrstni govor gospoda profesorja v lepi domači besedi, po končanem govoru pa veseli in hvaležni zapustili šolsko poslopje, ki je vse polno bilo tako, da še polovica poslušalcev ni mogla va-nj. Enoglasna je bila želja, naj bi se kmalu zopet ponavljal tak poduk, ki ga moremo v resnici seme imenovati, iz katerega se bode obrodilo mnogo dobrega sadu. Naj koj na tem mestu slavni kmetijski družbi tudi objavim željo, ki mi jo je razodelo več kmetov, naj bi se jim podelila semena nemške detelje brezplačno ali vsaj po znižani ceni. — Po končanem taboru je prijazni gosp. župnik Jarc povabil gospoda prof. Povšeta in več drugih poslušalcev njegovih na večerjo, pri kateri smo se prav dobro imeli in marsikatero zdravico napili, posebno velecenjenemu današnjemu gospodu govorniku, pa tudi ne pozabili sl. kmetijske družbe z navdušenim klicem: Bog jo živi in vse rodoljube, ki v glavnem njegovem odboru se trudijo za korist kmeta!

*) Dr. Tonkli ni „Slogin“ odbornik, ampak le njega svetovavec. Pač pa je odbornik g. Faganel. Pis.

njen s 600 angleškimi funti debeložrnatega smodnika; tretji del pušične votline pa je bil zato, da raztezanje plina ima dovolj prostora. Ko se je torped razpočil, ki so ga 34 čevljev globoko v morje izpustili, je nastal tak ropot, da so ga slišali pol milje daleč; ob enem pa se je vzdignila velika morska troba (Wassersäule) 200 čevljev nad morjem, ki je daleč krog in krog vrelo. Dotična komisija najimenitnejših Turških topničarjev je bila jako zadovoljna z vspehom peklenske mašine. Gorje ladijam, ki zadenejo na torped! — Ali gledé na take iznajdbe ni človek človeku res vrug?

* *Zakaj je sladkorju (cukru) cena poskočila?* Iz Francoskega so došla poročila, da so večidel vse sladkornice že podelale sladkorno peso, katere letos niso veliko pridelali in katera tudi ni imela veliko sladčice v sebi tako, da so letos sladkora za 7 milijonov kilogramov manj pridelali. Če se vrh tega v poštev vzame, da je bil letošnji pridelek tudi sladkornega trstja v naselbinah veliko manjši in se je tedaj veliko manj kolonijalnega sladkora naredilo, zato ni misliti, da bode cena sladkora se kmalu znižala.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Sestra je stopila že v mestu s kočije ter se peljala s svojim vozom domu. Oče pa in strežaj njegov sta odkrila gorenji del kočije ter vrgla ga v vodo pod cesto derečo, tako je postal iz kočije le na pol pokrit voz, s katerim sta se peljala domú. Tam so skrili voz v podzemeljsko jamo skopano za repo in krompir, ter jo zasuli, konja pa je odgnal zvesti strežaj, kateremu je bilo znano, kako je Komar z njegovim gospodom ravnal, še isto noč proč ter ju pustil v hosti, naj gresta, kamor se jima ljubi. Gotovo ju je kdo potem vjel, a molčal ter ju dalje prodal.

Tako je bil vničen ves sled, a delo še le na pol storjeno. Oče se, dobro vedoč, da je treba hiteti in zameniti bankovce, predno so razglašene njihove številke, podá brž na Francosko in jih tam zameni za Francoske. Čez šest dni pride nazaj in se napravi z vso družino, tudi s sestro vdove, katera je med tem svoje posestvo prodala, v tujo deželo. Alfredu in otrokoma ne pové ničesar o tem, kaj je storil, marveč izgovarja svoje potovanje na Francosko s tem, češ, da mu je umrl tam žlahtnik ter mu zapustil precejšnje premoženje. Ko je bil Alfred poročen z Olgo, in sploh vse tako napeljano, da je bila njuna in Oskarjeva prihodnost zagotovljena, se je napotil proti domu, da bi tu še to v red spravil, kar mu prej zavoljo velike naglice ni bilo mogoče, potem pa je hotel vrniti se k družini svoji v deželo, katere pa ne imenuje. Ali med potem se je prevrnil poštni voz, on pa se tako hudo poškodoval, da mu zdravnik ni dal upanja, da bi še kdaj ozdravil. Sam vedoč, da je blizu smrti, naprosi nekoga, da mu spiše po njegovem narekovanju vse to; dasiravno je trpel velike bolečine, vendar ni pretrgal narekovanja, da je bila vsa povest dokončana.

Proti koncu razložil je še, kar bi se sicer neverjetno zdelo, zakaj namreč je šel posestnik prave srečke po denar v L. Napotil ga je namreč on sam. Kako pa je dalje zvedel, da ima dobitno srečko?

Tudi to je ob kratkem razloženo. Trгоvec P. je imel namreč navado, v vsakem stavku, katerega je izustil, ponavljati besedo „namreč“. Te posebnosti njegove je omenil Alfred pripovedovaje dogodbo v Komarjevi prodajalnici. Oče je pa poznal tega trgovca osebno, in vedel to njegovo navado; zato je poiskal ga v kavarni, kamor je navadno zahajal, in mu v dobro sukanem pogovoru, katerega je napeljal na državno loterijo, ter po izkazu v nekem časniku, kjer so bile zaznamovane dobitne številke, vcepil misel, da je bolje iti po denar v L., ko tu čakati dva meseca ali še dalje na-nj. Ta pogovor končal je z besedami:

„Da bi bil jaz tisti srečni človek, ki je zadel prvo dobitko, bi se bil že davno odpeljal v L.“

Z zadovoljnostjo je zapazil, da so se trgovca P. prijele te besede. Pogledal je na uro, plačal, se poslovil od tovariša ter odšel. R. J., prepričavši se, da se je peljal res na železnico, je potem izpeljal, kar je nam že znano.

(Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 10. dec. — Te dni je priobčil „Osservatore Triestino“ list našega dr. Pajerja do g. namestnika baron Pino-ta, v katerem se odpoveduje podglavarstvu v deželni zboru in odvrča to čast tudi za prihodnjo šestletno zborna dôbo — in to iz deželnih ozirov („considerazioni d' interesse altamente provinciale“....). Uradni list („Osservatore“) obžaluje Pajerjevo odpoved rekoč, da bi bil dr. Pajer — gledé na njegove zasluge — brez dvombe vnovič za deželnega podglavarja v potrjenje predstavljen. Ta vest je zbudila pri nas veliko senzacijo; ljudje ugibajo in ugibajo, kaj bi imelo to pomeniti; sosebno besedi „altamente provinciale“ si ne morejo prav raztolmačiti. Znabiti, da je „Isonzo“ pravo zadel; njemu se namreč pozdeva, da namerava vlada ta pot imenovati za podglavarja — Slovenca. To bi bilo pravično in pošteno. In moža sposobnega za podglavarstvo tudi imamo. Sicer pa nadejamo se, da bode zastavica Pajerjeve odpovedi v kratkem rešena. — Našemu mestnemu starešinstvu bo treba v kratkem voliti novega župana. Za županov sedež imamo 2 kandidata, g. viteza Bosizio-a (ki je bil v Ljubljani dvorni svetovavec) in deželnega poslanca in odbornika g. Jož. dr. Deperis-a. Uni je bolj konservativen, ta bolj liberalen. — Novi vodja v mestnem zavodu zanemarjenih mladenčev (po smrti nepozabljivega g. Ant. Kumarja) je g. Avgust Zurman, poštenjak skoz in skoz. (Bil je g. Zurman nekaj časa začasni učitelj v srednjih šolah.) — Predvčeranjim je nek C. O. povozil majhino deklico Str. Pač čas bi bil, da bi se nekim predrznim in nepremišljenim „kočijažem — diletantom“ kolesa zavorala. — Po noči od 7.—8. t. m. se je podrl pod tukajšnjim Gradom kos razmočenega vrtnega zida in se je dokaj zemlje udrlo; ena bližnja hiša je močno poškodovana; drugih nesreč ni bilo. — Vsled odjužnega vremena (sosebno v pondeljek 4. dne t. m. je bil hud jug) in dežja v gorah bila je Soča 4. in 5. dne t. m. močno in na naglem vzrastla. V Plavéh (na sredi med Gorico in Kanalom) drži kos ceste prenizko poleg reke. Tu sta zašla dva voza v vodo. Živino in ljudi so rešili, voza pa so morali vodi prepustiti. Da-si je bilo na enem okoli 60 centov blagá, vzdignila ga je in premikala voda. — V Št. Vidu pri Kampolongo-u (v naši Furlaniji) sta 2 tolovaja 7. t. m. ob 6. uri zvečer napadla vikarija g. Jož. Cagnela v farovžu. Eden ga je ustrelil s pištolo in nevarno ranil. Zarad grdega vremena ni bilo do sedaj skoraj še nič somenja (sv. Andreja); danes se

mnogo ljudi, ki so kot prostovoljci v različnih bitvah padli. In zdaj, ko je Rusija čez četrto milijona ljudi proti meji Turški potisnila, bi bilo vsega konec, mogočna protektorica Jugoslovancev bi uteknila meč v nožnice in prepustila izvršenje svoje naloge dvema državicama?! Je li Rusija za kratek čas spravila tako silno vojsko na noge? So bile take velikanske priprave za vojsko na Angleškem, v Turčiji in še celo v Avstriji le igrača? Je li toliko krvi bilo prelite zato, da se zemlja z njo pognoji? Zelo neverjetno je vse to in — recimo naravnost — malo častno za Ruskega velikana, ako bi se dal na tak način v kozji rog vgnati.

Drugo vprašanje pa je to: Bo li Turčija dala si ukazovati, se bo li ravnala po teh ukazih? Gotovo je, da se brani vsake okupacije, če bi bila z njo najboljša prijateljica njena, Angleška, zadovoljna. Če bi tedaj tudi Rusija podala se in odnehala od vojske, morajo vsi ti načrti razbiti se ob trdovratnosti Turčije. Verjetno pa vendar ni, da bi Rusija odjenjala brez poročva ali da bi ji bila Turčija sama zadosten porok za izpešjavo tega, kar Rusija za kristijane zahteva. Država, v kateri peščica mož in žensk zamore napraviti državno prekucijo, pač ne more dati nikomur nobenega poročva, kajti če bi bila tudi volja dobra, je pa meso slabo.

Z golobicami, ki jih z oljko v kljunu spuščajo diplomati po svetu, se jako malo vjema to, kar Turki o premirju počenjajo. Skoro ga ni dneva, da ne bi prestopili odločene jim meje. Dne 6. t. m. so pri Zajčarji pridrli v Salaš in po kratkem boji z majhno Srbsko posadko zasedli ta kraj. Ravno o tistem času so ob Javorji napadli Srbske žitnice in shrambe za živež. Tam pa, kjer so zasedli prejšnje Srbske pozicije, se prav po zverinsko zabavajo s tem, da izkopavajo trupla Srbov in jih mečejo psom! Ali je tak rod res za mir?

Edino, kar je pri vsem tem najbolj verjetno, je še to, da Avstrija ne bo — kar se je prej govorilo — posedla Bosnije in Hercegovine. Za to bi namreč potrebovala najmanj četrto milijona vojakov. Kje pa je denar za oboroženje in vzdrževanje tolike vojne? Treba bi bilo velikega posojila iskati, a kje? Saj so še 40 milijonov komaj skup spravili in sicer le po 59 za 100. Iz teh vzrokov se Avstrija skoro ne more vmes vtikati, neverjetno pa je, da bi se sedanji ropot tudi drugje tako sam po sebi vlegel.

Lepše prilike, kakor zdaj, Rusija pač ne bo kmalu ali celo nikoli več imela, osvoboditi Jugoslovane in ob enem poravnati zgubo pri Sebastopolu. Če bi to priliko zdaj v nemar pustila, zapravila bi vse zaupanje Jugoslovancev. Mi ne moremo verjeti, da bi jej nič ne bilo ležeče na tem zaupanju, ravno tako ne verjamemo, da bi Črnogorski knez po tolikih slavnih zmagah šel v Carigrad uklanjat se po njem premaganemu sultanu. Zato se nam glasovi o miru zdé le domišljije, nič drugega, iz katerih bo Evropska diplomacija brž prebudila se, ko počí prvi top ob Prutu.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Tu naj bo še omenjeno, da je R. J. sam srečko tako izvrstno ponaredil, ker je bil v prejšnjih časih

znan z nekim kamnotiskarjem, kateri mu je prilično to umetnost pokazal. Vendar je imel kot strežaj pri sebi pištolo in če bi bil Komar zapazil goljufijo, bi jo bil sprožil va-nj, naj bi že potem bilo, kar koli. Vse ali pa nič — to je bil njegov sklep in sreča za Komarja, da ni zasledil goljufije, sicer bi bil že dolgo gnjil v zemlji. —

Zadnje, kar sem našel v paketu, je bilo pismo duhovnika, da je ranjenec umrl.

To je ob kratkem bil zapopadek pisma.

Po postavi že bi se morala preiskava zoper umrlega vstaviti, al ker je šlo tu največ za to, da bi se denar, če mogoče, nazaj dobil, se podam sam k trgovcu Komarju, ter mu pokažem najprej pobotnico. Ko jo zagleda, obledi, a naglo se zopet popravi in reče z nekako naglostjo:

„To ni nič res, jaz ga nisem goljufal! Kje ima dokaze?“

„On je umrl, toraj vam ne bo mogel nič več dokazati.“ Na to mu podam pismo do mene in mrtvaški list.

Težko je popisati, kako je moža to vse prijel. Sprehajale so ga različne barve, vedno si je brisal pot z obraza in besede so se mu medle, kakor da bi bil prišel ob pamet. Jaz sem po vsem tem prepričan, da imam res goljufa pred sabo. Zato ga s strogo besedo prašam:

„Kdo je ta ‚R. J.‘? Vam bo ime znano?“

„O, jaz — jaz ga ne poznam, nič ni res, da bi ga bil ogoljufal za tu zapisani znesek.“

„Potem berite tu, kar je on pisal kratko pred smrtjo.“

Podam mu vsa pisma, on jih odpre, a komaj je bral prvo vrsto, se jame tresti, omahne in pade na tla. Jaz pokličem ljudi, ter tudi sam priskočim, pisma pa vtaknem v žep. Čez par trenutkov pride k sebi, a ko zagleda mene, si pokrije oči z roko in upije kakor blazen:

„Nič ni res, nič mi ne bote dokazali. Oni odvetnik je mrtev, nihče nič ne vé.“

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Trbiža 12. dec. — Kakor je podoba, se vendar že bližamo času, da se bode začela delati železnica na Laško. Kratka je sicer ta cesta, ki bode od Trbiža peljala v Podtablo (Pontebo), vendar je željno pričakujemo na korist Koroški obrtniki in Koroški kupčiji. Upanje za to nam daje politični obhod poti, po kateri se ima ta železnica napraviti, ki je bil 30. dne u. m., in katerega sta se udeležila poleg vladnih zastopnikov tudi zastopnik deželnega odbora in kupčijske zbornice. Popolnoma se pa skladamo z mnenjem časnika „Kärnt. Volksstimme“, ki po pravici povdarja, naj se železnica naredi trdna in pa dober kup. Da se železnice v našem cesarstvu dozda niso dober kup zidale, to dokazuje poročilo Dunajskih „Finanzielle Fragmente“, v katerih se to-le bere: „Pri zidanju Avstrijskih železnic v novjšem času se je tako gospodarilo, da se sme vprašati: ‚ali je več denarja teklo v žepe osnutkarjev („Gründer“) kakor pa za napravo železnic samih?“ In res se moramo čuditi, kako strašansko drage so naše železnice memo Nemških. Dolgost Avstrijskih železnic znaša 1927 milj in za nje potrošeni kapital 2230 milijonov goldinarjev, tako da na eno miljo poprek pride stroškov 1 milijon in 175.239 gold. Na Nemškem nasproti pa znaša dolgost železnic, ki jih tam imajo, 1906 milj, za katere se je potrosilo 1768 milijonov gold.; po takem tam pride na eno miljo le 927.863 gold. Iz

vražni krivec z Angleškega — to posebno je zakrivilo, da setev ni mogla kviško vkljub pridnemu prilivanju z Ruskega. Jesenska slana je potem vzela še to, kar je ostalo.

Nič boljše ni bilo pri nas. Poljska, žitna in vinska letina slaba, vsled te velika dragina. Na političnem polju nismo čisto nič pridelali, ker so z Dunaja in Pešta vedno prihajali mrzli vetrovi in hude plohe. Če je tedaj kaka reč še tako lepo kazala, prišel je nena doma piš in po nji je bilo.

Le eden je letos obilno žel, kosil in grabil, — eden, ki sam nič ne seje, namreč državni pravdnik. Ni ga bilo skoro tedna, da ni pograbil tega ali onega slovenskega časnika in če ob koncu leta pogleda v shrambo, kamor jih je spravljaj, gotovo je vesel visokega kupa, gotovo si zadovoljen mane roke, lahko gre in pije ga Silvestrov večer liter na račun obilne letine.

V kupu zaseženih listov je tudi več števil „Novic“. Prišle so v ta kup ne po naši krivdi, kajti pri nas se vsaka beseda, vsak stavek po dvakrat, trikrat prevdarja, predno pride v tisek. Vzrok konfiskacij „Novic“ je bil tedaj vselej le ta, da policija in državni pravdnik nista bila enakih misel z nami, za kar pa mi ne moremo biti odgovorni, ker se državni pravdnik ne dá prepričati, da je naša prava.

Za umirajočim letom tedaj Slovenci sploh in mi slovenski časnikarji posebej ne bomo mogli žalovati; za pogrebom mu bo šel k večjemu državni pravdnik, če je visokega kupa naštetih slovenskih časnikov vesel. Pa tudi drugi narodi obširne Avstrije ne bodo prelivali solz za njim in če bo hotelo kaj žalovalcev imeti, ne bo drugače, ko da si najame za drag denar takih, ki bodo vsaj solze in žalost hlinili.

„Le roi est mort — vive le roi!“ S starim letom smo pri kraju, veselimo se novega! Toda predno se človek kake reči veseli, mora vendar vsaj količkaj vzroka imeti za nado, da mu bo kaj veselega prinesla. Veliko je že dandanes prepovedanega, ne sme se vse pisati, niti govoriti, kar je bilo nekdanj dovoljeno, dokaz, da sistema stoji na jako slabih nogah, ker se vsakega kamnička boji; upati pa vendar je še vse dovoljeno, nad državni pravdnik še ne konfiscira. Upati ali nadjati se tedaj od novega leta vsega smemo, vprašanje je le: ali imamo kaj vzrokov v prihodnjem letu upati kaj boljšega?

Ne vem, kaj bi dal za to, da bi mogel na to vprašanje odgovoriti z odločnim „dá!“ Toda žalibog, tako ne morem odgovoriti, — vsaj po vsem ne. Utrjeno in opravičeno je le upanje do Boga, da nam bo dal boljšo poljsko, vinsko in drugo letino, če jo bomo zaslužili, ker je Bog pravičen, dobrotljiv in milostljiv. Ljudje, posebno tisti, ki so nam v političnem obziru nasprotniki, niso pravični, ne dobrotljivi, ne usmiljeni, ker nam pridržujejo še to, kar nam gre po božjem in človeškem pravu, kar mi vsakemu privoščimo in damo; to so pokazali že v brezštevilnih primerljajih — skoro vselej. Od teh se nam ni nič dobrega nadjati, če jih kaka sila ne primora, da nastopijo drugo pot, če Oni nad nami ne zasučé sedanjega teka drugače. To bo gotovo tudi storil, ker je pravičen; ali kdo sme reči, da se bo to že v prihodnjem letu njegovi modrosti primerno zdelo?

„Novice“ tedaj same ob sebi ne morejo nič veselega obetati niti na podlagi sedanjih razmer svojih bralcev spodbujati k veseli nadi; saj še same ne vedó, če ne bodo zopet v novem letu zapadle državnemu pravdniku in kolikokrat jih ta nemila osoda čaka. Obetati le zamorejo, da bodo, kakor dozda, tudi v prihodnje držale se strogo svojega načrta, bojevale se za pravice naroda in podajale mu raznovrstnih koristnih in potrebnih nauk.

Nikakor pa nočemo s tem premišljevanjem podirati nad svojih bralcev, marveč spodbujamo jih k daljni vztrajnosti. Kdor je stanoviten v trpljenju, temu je zmaga. Vsaka reč le nekaj časa trpi. Tudi nam Slovincem bo vreme se zvedrilo in solnce prijaznejše nam zasijalo. Stoječi na temeljnu prava ne vdajmo se!

J. A.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Konec.)

„Kdo je ta „R. J.“? pa silim jaz dalje, „vam je znano imé!“

„Nič, nič! Jaz ga ne poznam“, hití Komar odgovarjati, „pustite me! Mene ni nihče ogoljufal za 100.000 gold., se mi je le zdelo. Vse sem si zmisлил, nič ni res! Vstavite preiskavo!“

Vsi nazoči strmé nad takim govorjenjem. Le meni je vse jasno, zato ga prašam resno:

„Tedaj pripoznate in sprejmete pobotnico?“

„Jaz nič ne pripoznam, mene ni nihče opeharil, vse je zmišljeno, vse.“

V tem pride zdravnik, po katerega so bili poslali, prime Komarja za žilo in pravi z glavo majaje:

„Huda mrzlica. Nesite gospoda na posteljo!“

To se zgodi. Jaz nimam ničesar več opraviti, grem tedaj in sklenem, ako mogoče, Komarja prijeti zarad sleparjenja sodnije. Zato se posvetujem z državnim pravdnikom in ta mi pritrdi. Al ko drugo jutro izročim dotično sodnijsko vabilo slugi, da bi ga nesel Komarju, mi ta odgovori:

„Ne bo mogoče gospod sodnik.“

„Kako da ne?“

„Gospod Komar je ponoči umrl za mrtvoudom.“

„Roka božja“, pravim jaz sam pri sebi in vzamem vabilo nazaj.

Po tem takem je bila sodniji vsa podlaga za daljno preiskavanje vzeta in vsi spisi so šli „ad acta“ ali v koš. —

Leto po tem in še nekaj mesecev čez sem se seznanil z nekim inženirjem, čegar krstno imé je bilo Alfred. Imel je ljubo in krasno ženico, s katero je dekla nosila zavitek. Iz njega je gledal prav gladek otročji obraz in mati ga je srčno poljubovala.

„Kako je imé angeljčku?“ prašam pri neki ugodni priliki srečno mater.

„Rihard, kakor staremu očetu njegovemu.“

„Ali stari oče še živi?“

„Žalibog, da ne, sicer bi bil ves nor na nj. Še videl ga ni. Po pošti peljaje se zvrnil se je tako nesrečno, da je kmalu umrl. Za smrt njegovo smo še le zvedeli, ko je bil že več tednov pokopan. Brat moj je podal se potem v tisti kraj — jaz ne vem imena — in mu postavil na pokopališči majhen spominek.“

„Tako? Imate tudi brata?“

„Mar ne poznate inženirja J.? Pa morda ga še niste videli, ker je ravno zdaj na potovanji s svojo ženico, katero je pred mesecem dni vzel. O, kedar pride nazaj, vaju bom seznanila družega z drugim.“

„Mu ni imé Oskar?“

„Da, Oskar! Tedaj ga že poznate. Zdaj zida tovrno doli za mestom.“

Zala in ljubeznjiva gospá je držala besedo. Seznanila me je z bratom, poštenim in spoštovanim stavbarjem.

Kmalu potem sem bil premeščen in vzel prepričanje sabo, da: Večna pravica vse poravná.

Naši dopisi.

V Gorici, 24. dec. — Kaj čem pisati za zadnji list „Novic“? Najbolj „frišna“ novica je „frišni“ sneg, ki je pobelil danes naš Mrzovec. Vendar pa nima še ostrasapa, ki vsako toliko od severovzhoda popihne, dovolj moči, da bi pregnala dež, ki nas že celi ta mesec moči. Da — moči! Pa to ni še vsa nadloga; hujše je to, da v blatu tičimo in da se naši mestni očetje nič ne zmenijo za nas. Znabiti, da za to ne, ker imajo sami še sabo dosti opraviti. Prenesli so neki „jutrovo vprašanje“ v naše mestno starešinstvo. Kakor namreč nesrečna Turčija še zmerom životari, ker se vélike države ne morejo zastran nje zediniti, tako tudi naš čudoviti oče župan še na dalje župan ostane, ker se stranke in osebe v starešinstvu ne morejo zediniti zastran novega župana, katerega volitev je odložena do dopolnitvenih novih volitev l. 1877. Meni je vse prav; samo „regirajte“ nas dobro. — Pretekli četrtek ponoči je došel v Gorico grof Chambord z grofinjo sopruogo in sprematvom. Sprejet so ju šli na postajo dvorni svetovavec baron Rechbach in druge odlične plemenite osebe. Stanoval bode grof v villi Böckmannovi, kakor lansko zimo. — V petek večer so igrali v tukajšnjem gledišči neko posebno „komedijo“. Med 1. in 2. dejanjem so se pa „umetniki“ za zagrinjalom na odru — stepili! Da si je orhester neprenehoma godel, so gledavci vendar vsako toliko slišali kako krepko besedo, ki se ni nič kaj vjemala z estétiko in „umetnostjo“. Pač, deske te so — svet in gledišče je šola omike! — Radovedni čakamo, kakošnega deželnega glavarja in podglavarja nam prinese „Wiener Zeitung“ — Od 1. t. m. dobiva kakih 400 ubozih vsakdan kosilo iz dobrotne kuhinje, za katero skladajo stroške mnogi dobrotniki našega mesta in med njimi so sebnó Sam. grof Gyulai. — „Soča“ se dela, kakor da ne bi bila razumela, koga sem jaz uni pot imenoval „Riccardini a“; jaz pa vem, da so me tisti, katerim je bila moja opazka namenjena, dobro razumeli. Za zdaj ni treba družega. — Srečno novo leto!

Iz Koprškega okraja 19. dec. „—“ (*Pritožba o ljudskem šolstvu.*) Izobraženje mladine je predmet zanimiv in prevažen; zanj se dandanes vse zanima, in gorje deželi, kjer se odgoja mladine lahkomišljeno zanemarja! Sad take nemarnosti prerano dozori. Pri Slovencih v Koperskem okraju prebivajočih se v tej zadevi čisto nič ne stori. Tù so vasi obljudnate brez nobene šole; mladina sama sebi pripuščena odrasča povsem zanemarena brez vsacega poduka in izobraženja. Reči se mora, da odkar nove šolske postave veljajo, šolstvo tukaj goropadno nazaduje; med drugimi le en zgled v pojasnilo: do malo časa ni bilo v Dolinski in Rijanski županiji niti ene zgledne šole in v okraju Koprskem med slovenskimi selani je kaciš osem šol. To nemilo stanje trpi že več let in slabi nasledki se že kažejo; Slovencem, kateri želijo in tirjajo šole in to timveč, ker za te ravno tako pošteno odrajujejo davke kakor sosedni Italijani, kateri so pa v tej zadevi dobro preskrbljeni. Kdo je tej nemarnosti kriv? Jeli vlada, deželni zbor ali morebiti šolski sveti in nadzorništva, katera menda pri pičlem številu šol svoj posel laglje izvršujejo. Slavna c. k.

vlada naj blagovoli v ozir vzeti potrebo dobrih šol, katere so splošna želja slovenskega ljudstva v Istriji.

Zdoljni Zemon na Notranjskem 25. dec. J. P. Šk. — „Spomlad pozimi!“ moraš vsklikniti, ako vidiš toliko cvetek o božiču, kakor sem jih jaz 24. dne t. m. ogledoval v okolici svoji, predno je sneg z belim plaščem okoli in okoli pokrtil zemljo. Naj „Novicam“ naznanim, da so razveseljevali oko moje: njivski jetičnik, pelšeč, kurja čevica, mišja ušesa, ovčice (katerih je vse rumeno kakor o sv. Jurji), marjetice (katerih vsa bela so tla), male koprvice, pasje mleko, masleni grint, travna zlatica, kokošjak, regrat, ključ in zvonček. Nihče ne pomni toliko cvetek o božiču.

Iz Bizovika 26. dec. — V današnjem občnem zboru čitalnice naše bili so izvoljeni: g. Ivan Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije“, za predsednika, g. Tom. Babnik za blagajnika, za odbornike pa gospodje: France Porenta, Blaž Kuhar, Janez Muštar in France Babnik.

Iz Lahovč. — Pri volitvi občinskega starešinstva, ki je bila 12. dne t. m., je bil Anton Jerovšek iz Lahovč za župana, Janez Zaverl iz Vopovelj in Janez Basaj iz Lahovič pa sta bila za svetovalca izvoljena.

Boštanj 20. dec. — Tudi pri nas smo imeli in to 10. dne t. m. novo volitev župana in svetovalcev, pri kateri je bil Anton Planinec iz Spodnjega Boštanja za župana, Alojzij Dermelj, France Marolt, Janez Berce in Matija Tomazin pa za svetovalce izvoljeni.

Iz Ljubljane. — Božični prazniki — dnevi veliki, ko se je svetu rodil Izveličar in utemeljitelj krščanstva! Vsak, kdor ni še zlekel kristijana, na ta sveti dan rad zanese misli svoje na ono davno dobo, pa o teh mislih zaide tudi v one kraje, kjer se je vršila krščanstvu velika dogodba. O mislih na te kraje presunega pa nehoté britkost, da ona sveta zemlja je še zmirom v pestéh zakletega sovražnika kristjanstva in da pred kratkem je ondi še scurkoma tekla kri naših bratov kristjanov. Vročá želja vsacega človekoljuba je tedaj, da bi konec bilo neizmernemu trpljenju kristjanov na iztoku in da bi oni sveti kraji se rešili gospodstva Turškega ter o novem letu solnce človeške in narodne svobode posijalo na toliko nesrečno zemljo!

— (*Iz seje dež. odbora 23. dec.*) Deželni odbor je pritrdil sklepom dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov, 1) da se provizorni učitelj Valentin Žvagen na dverazredni ljudski šoli v Cerknici stalno v službi potrdi, — 2) da se dverazredna ljudska šola na Vrhniki razširi v štirirazredno, — 3) da se napravi v Črnomlji dverazredna deklška šola, ter da dobite učiteljici po 500 gold. in 450 gold. letnega plačila, — 4) da se plača učitelja na ljudski šoli v Bohinjski Bistrici povekša od 400 gold. na 450 gold., — 5) in da se vdovi učitelja Krombolza iz Brezovice pri Črnomlji dovoli iz učiteljskega penzijskega zaklada 40 gold. miloščine na leto. — Občini Tržiški se je dovolilo za leto 1877. pobiranje 40% občinske priklade na direktne davke, občini Velika Dolina pobiranje 19% občinske priklade in občini Knežski pobiranje po 36 krajc. od vsacega vedra potočenega vina.

— Na mesto umrlega c. kr. vladnega svétnika viteza Rotha je imenovan pl. Fladung, c. k. okrajni glavar okolice Ljubljanske, — na mesto viteza Höfferna pa bar. Pascontini-Jurišković, c. k. okrajni glavar v Dalmaciji, o katerem vé „Laib. Ztg.“ povedati, da je pred mnogimi leti, ko se je še pisal Jurišković pl. Hagendorf, služboval za koncipista pri c. k. deželni vladi v Ljubljani, od tod je prišel na Dunaj v urad ministerstva notranjih oprav, od tam pa kmalu v Dalmacijo. Mi temu poročilu dostavimo le še to, da, ker